

Regie en Verbinding in Herstelbemiddeling

Marleen Kragting
Chantal van den Berg
Alice Bosma
Nieke Elbers
Sven Zebel
Antony Pemberton

Met medewerking van:
Dewi Toonstra
Mette Marit Veenhuijsen
Mira Most

Amsterdam, 12 maart 2026

Regie en Verbinding in Herstelbemiddeling

12-03-2026

Marleen Kragting
Chantal van den Berg
Alice Bosma
Nieke Elbers
Sven Zebel
Antony Pemberton

Met medewerking van:
Dewi Toonstra
Mette Marit Veenhuijsen
Mira Most

© 2026; NSCR. Auteursrechten voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, digitale verwerking of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van NSCR.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Dankwoord	4
Samenvatting.....	5
Hoofdstuk 1. Inleiding	14
1.1 Nederlands onderzoek naar herstelbemiddeling.....	16
1.2 Theoretische verantwoording.....	18
1.3 Huidig onderzoek en leeswijzer	20
2. Methoden.....	21
2.1 Vragenlijsten.....	21
2.2 Interviews	26
2.3 Dossieronderzoek.....	29
2.4 Ethiek, veiligheid en privacy	29
3. Resultaten.....	30
3.1 Doorverwijzing	30
3.2 Motivatie voor deelname.....	31
3.3 Aanmelding en intake.....	35
3.4 Ervaringen met bemiddeling	43
3.5 Ervaringen met andere partij	56
3.6 De rol van de bemiddelaar	59
3.7 Waardering Perspectief Herstelbemiddeling.....	64
3.7 De longitudinale impact van het bemiddelingsproces.....	65
4. Discussie	67
4.1 Sterke kanten en limitaties	70
4.2 Suggesties voor vervolgonderzoek.....	71
4.3 Aanbevelingen voor Perspectief Herstelbemiddeling.....	72
4.4 Conclusie	73
Bronnenlijst	74
Bijlage 1. <i>Onderzoeksteam</i>	77
Bijlage 2. <i>Vragenlijsten</i>	78
Bijlage 3. <i>Wetenschappelijke verantwoording statistische analyses</i>	121

Bijlage 4. <i>Topiclijst interviews</i>	124
Bijlage 5. <i>Codeboek interviews</i>	127
Bijlage 6. <i>Aanvullende tabellen en statistische toetsen</i>	128

Dankwoord

Allereerst willen we onze dank uitspreken aan alle respondenten voor hun bereidheid deel te nemen aan dit onderzoek. We waarderen de tijd, inzet en openheid die ze hebben geïnvesteerd enorm.

Daarnaast zijn we Perspectief Herstelbemiddeling erkentelijk voor de prettige samenwerking. We danken alle bemiddelaars voor het uitnodigen van de respondenten, en in het bijzonder de bemiddelaars die actief hebben meegedacht en bijgedragen tijdens de opzet en pilotfase van het onderzoek. Onze dank gaat ook uit naar Nathalie, Greetje, Sanne, Anna, Judith, Lisa, Suzanne en Jordy voor het meedenken en de ondersteuning tijdens het onderzoek.

Dit onderzoek werd mogelijk gemaakt door financiering van Slachtofferhulp Nederland (SHN). We danken SHN voor hun steun en vertrouwen in dit project. Ook bedanken we Catrien Bijleveld voor haar ondersteuning tijdens de totstandkoming van dit onderzoek.

Tot slot willen we Dewi Toonstra, Mette Marit Veenhuijsen en Mira Most bedanken voor hun waardevolle bijdrage in de uitvoering en analyse van het onderzoek.

Samenvatting

Inleiding

Het meemaken van een ingrijpende gebeurtenis, zoals een misdrijf, verkeersongeval, medisch incident of grensoverschrijdend gedrag kan veel impact hebben op slachtoffers en daders/veroorzakers. Dit kan leiden tot verschillende behoeften, zoals het antwoorden willen ontvangen of verschaffen op vragen, excuses willen maken of ontvangen of een eigen verhaal willen delen. Een manier om aan deze behoeften te voldoen is door contact tussen verschillende partijen na een ingrijpende gebeurtenis te laten plaatsvinden. Perspectief Herstelbemiddeling brengt de partijen bij elkaar en faciliteert verschillende vormen van contact (bijv. een fysiek gesprek of pendelcontact) tussen hen. Dit wordt ook wel herstelbemiddeling genoemd en is een vorm van herstelrecht. De dienstverlening van Perspectief Herstelbemiddeling staat los van het strafproces, is niet aan tijd gebonden en is kosteloos voor de deelnemers.

Recent, Nederlands onderzoek naar de effectiviteit van herstelbemiddeling is beperkt. Eerder onderzoek wijst uit dat respondenten voldoening ervaren van hun deelname aan herstelbemiddeling, maar het onderzoek is verouderd en mogelijk niet meer representatief. Daarnaast berust veel onderzoek zich enkel op tevredenheid van de respondenten. Hierdoor mist een wetenschappelijke basis voor het doorgronden van de impact van herstelbemiddeling en het borgen en verbeteren ervan. Het doel van het huidige onderzoek is inzicht krijgen in de ervaringen en onderliggende mechanismen van mensen die deel (willen) nemen aan herstelbemiddeling, om op die wijze bij te dragen aan de wetenschappelijke basis van herstelbemiddeling.

In dit onderzoek is gebruikgemaakt van het agency en communion model dat recentelijk is gebruikt voor bijvoorbeeld een evaluatie van het spreekrecht in Nederland. Het model is gebaseerd op het *needs-based model of reconciliation* van de sociaal psychologen Shnabel en Nadler (2008). Behoeften van slachtoffers en plegers kunnen gezien worden binnen de *Big Two* van sociale motivatie: agency en communion. Agency heeft bijvoorbeeld te maken met jezelf krachtig voelen, controle en regie ervaren in je leven. Communion ziet op de behoefte aan verbondenheid met anderen, waardering en acceptatie van anderen. Een ingrijpende gebeurtenis, zoals een misdrijf, kan invloed hebben op gevoelens van agency en communion bij zowel slachtoffers als daders. Een verminderd gevoel van agency en communion kan leiden tot de behoefte om deze gevoelens te herstellen. Agency en communion kunnen dus ten grondslag liggen aan de motivatie van mensen om deel te willen nemen aan herstelbemiddeling. Ook kunnen ze een rol spelen in de ervaringen met en impact van herstelbemiddeling. Om meer inzicht te krijgen in de ervaringen en impact van (niet-)deelnemers wordt antwoord gezocht op de volgende onderzoeksvragen:

1. Welke motivaties hebben deelnemers vooraf over hun deelname?
2. Hoe ervaren deelnemers het proces in zijn geheel?
3. Hoe ervaren zij hun eigen bijdrage aan het proces?

4. Hoe ervaren zij de (interactie met) de tegenpartij?
5. Hoe ervaren zij de bemiddelaar?
6. In hoeverre draagt deelname aan een herstelproces bij aan de ervaring van agency en communion van deelnemers?
7. Welke mechanismen spelen bij de ervaring van agency, communion en impact een rol?

Methoden van onderzoek

Vragenlijsten

Voor dit onderzoek is gebruikgemaakt van een longitudinale vragenlijst met een voormeting (T0), nameting 1 kort na het bemiddelingscontact (T1; uitsluitend voor deelnemers) en nameting 2 zes maanden na het bemiddelingscontact (T2D; voor deelnemers) of zes maanden na het contact met de bemiddelaar (T2ND; voor niet-deelnemers). De vragenlijsten gebruikten een combinatie van open en gesloten vragen en bevatten (afhankelijk van het meetmoment) vragen over de ingrijpende gebeurtenis en het strafproces, de motivatie voor deelname aan herstelbemiddeling, de verloop en het belang van het voorbereidende gesprek, de huidige impact van de ingrijpende gebeurtenis, een reflectie op deelname aan het onderzoek, opmerkingen voor onderzoekers of Perspectief Herstelbemiddeling en een contactformulier voor deelname aan een interview. De respondentgroep bestond grotendeels uit vrouwen (63,8%), gevolgd door mannen (34,6%) respondenten met een andere genderidentiteit (1,5%). De gemiddelde leeftijd van de respondenten was bij aanmelding bij Perspectief Herstelbemiddeling 42 jaar, met een range van 15 tot 83 jaar. Respondenten van de vragenlijsten zijn slachtoffers (n = 84), (vermeende) daders/veroorzakers (n = 28), nabestaanden (n = 7), getuigen (n = 3) of vallen in de overige categorie, bijvoorbeeld familie van een dader of slachtoffer (n = 8). De meeste respondenten hadden contact met Perspectief Herstelbemiddeling naar aanleiding van een zedendelict (n = 63), gevolgd door een geweldsdelict (n = 36) of een verkeersdelict (n = 23). Een aantal zaken viel niet in één van de drie delictgroepen (n = 8) en betroffen bijvoorbeeld medische incidenten. Respondenten hebben in de periode van januari 2024 tot en met september 2025 contact gehad met Perspectief Herstelbemiddeling. Zij konden wel deel hebben genomen aan een vorm van bemiddelingscontact (deelnemers) (n = 93) of er kon geen bemiddelingscontact hebben plaatsgevonden (niet-deelnemers) (n = 33).

Interviews

Ter verrijking van en vergelijking met het beeld dat uit de vragenlijsten naar voren kwam werden er interviews gehouden. In de semi-gestructureerde interviews (n = 31) werd aandacht besteed aan de motivatie voor deelname aan herstelbemiddeling, de ervaringen met het voorbereidende traject en de impact daarvan, een terugblik op de ervaring met Perspectief Herstelbemiddeling en voor deelnemers de ervaringen met en impact van het (eventuele) bemiddelingscontact. Geïnterviewden zijn slachtoffers (n = 19), (vermeende) daders/veroorzakers (n = 4), nabestaanden (n = 4) of vallen in de overige categorie, bijvoorbeeld familie van een dader of slachtoffer (n = 4). De meeste respondenten hadden

contact gehad met Perspectief Herstelbemiddeling naar aanleiding van een zedendelict (n = 20), gevolgd door een geweldsdelict (n = 5), een verkeersdelict (n = 4) of een delict in de overige categorie (n = 2). Onder de geïnterviewden waren voornamelijk deelnemers (n = 25) en een aantal niet-deelnemers (n = 6).

Dossieronderzoek

Ter aanvulling van de vragenlijsten werd een dossieronderzoek uitgevoerd. De informatie die in het systeem van Perspectief Herstelbemiddeling over de respondenten bekend was, werd geanalyseerd. Uit de dossiers werden demografische gegevens, delictinformatie, de rol van respondenten (bijv. slachtoffer, dader, naaste), de relatie met de andere partij en informatie over de bemiddeling gehaald.

Resultaten

Motivatie voor deelname

Uit de vragenlijsten en de interviews komen meerdere motivaties naar voren die duidelijk plaatsbaar zijn binnen de agency en communion dimensies. Motivaties gerelateerd aan agency zijn bijvoorbeeld het willen delen van het eigen verhaal, regie herpakken en de verwerking van de ingrijpende gebeurtenis. Communion-gerelateerde motivaties zijn bijvoorbeeld de andere partij willen helpen, meer inzicht krijgen in (de impact op) de andere partij en het herstel van de relatie met de andere partij. Bij daders lijkt de nadruk te liggen op communion-gerelateerde motivaties. De verwachtingen van het bemiddelingsproces lijken in lijn te liggen met de motivaties voor deelname. Respondenten zijn over het algemeen op de korte en lange termijn positief over in hoeverre de verwachtingen voor hun bemiddelingsproces zijn uitgekomen.

Aanmelding en intake

De voorbereiding voor het eerste gesprek met de bemiddelaar loopt uiteen. De geïnterviewden geven aan dat zij het gesprek niet voorbereiden, omdat ze al goed inzicht hebben in wat er gebeurd is. Anderen zien contactmomenten met eerdere hulpbronnen, zoals Slachtofferhulp Nederland of een therapeut, als voorbereiding voor het gesprek. Ook biedt de website van Perspectief Herstelbemiddeling volgens hen een hoop informatie voor de start van het proces.

Het voorbereidingstraject naar herstelbemiddeling kan bijdragen aan het herstel van agency en communion. Geïnterviewden kregen bijvoorbeeld veel inzicht in hun wensen en behoeften en ervaren veel regie tijdens het voorbereidingsproces. Tijdens het voorbereidingstraject is het uitsturen van de brief naar de andere partij een spannend moment. Het is echter ook een moment waarop herstel van agency kan plaatsvinden. Geïnterviewden geven aan dat zij inspraak kregen in de bewoording en manier van versturen van de brief en in de manier waarop zij de terugkoppeling ontvingen van de bemiddelaar. Het hebben van inspraak werd door de geïnterviewden ervaren als een gevoel van regie in het proces.

Uit de vragenlijsten bleek dat het voorbereidende proces ook samenhangt met een licht positieve toename op het sociale contact, gevoelsleven en spiritualiteit van respondenten. Ook lijkt het op een positieve manier samen te hangen met gevoelens van trots en zelfvertrouwen en lijkt er geen toename te zijn van negatieve gevoelens zoals somberheid en angst. Wel geven respondenten aan dat het voorbereidende gesprek emotioneel belastend is.

Uit de vragenlijst komt ook bevestiging dat het voorbereidende gesprek geassocieerd wordt met gevoelens van agency en communion. De aspecten die daarbij naar voren komen zijn zowel communion gerelateerd: gehoord worden en in gesprek gaan over wat er is gebeurd, als agency gerelateerd: inzicht in eigen gevoelens en gedachten en regie ervaren over het eigen leven. Negatieve effecten op agency en communion (zoals niet serieus genomen worden of een verkeerde keuze gemaakt hebben) kwamen niet naar voren.

Ervaringen met bemiddeling

In de vragenlijsten geven respondenten aan dat zij zich goed voorbereid voelden op het bemiddelingscontact. Die voorbereiding bleek uit de interviews te bestaan uit praktische afspraken rondom de vorm en de inhoud van het bemiddelingscontact. Voorbeelden daarvan zijn op welke locatie het bemiddelingscontact plaatsvindt of op welke manier de deelnemers elkaar begroeten. Ook wordt er duidelijk voorbereid wat de geïnterviewden gaan delen in het bemiddelingscontact. Deze duidelijke voorbereiding draagt mogelijk bij aan herstel van agency.

Steunfiguren spelen een belangrijke rol bij het bemiddelingscontact en kunnen bijdragen aan het herstel van communion. Zij kunnen bijvoorbeeld aanwezig zijn tijdens, maar ook de opvang verzorgen na het bemiddelingcontact. Ook praten geïnterviewden over het bemiddelingsproces met hun sociale omgeving. De meeste geïnterviewden geven aan dat hun omgeving geen ervaring heeft met herstelbemiddeling.

Hoe het bemiddelingscontact wordt ervaren loopt uiteen. Sommige geïnterviewden hadden een rustig gesprek, anderen vonden het heftig. Zij gaven aan dat dit onder andere kwam door eigen emoties of de reactie van de andere partij. Toch kijken geïnterviewden positief terug op het gesprek.

Uit de vragenlijst komt naar voren dat het bemiddelingscontact op de korte en lange termijn als positief wordt ervaren met betrekking tot sociaal contact, emoties en spiritualiteit. Deze resultaten komen overeen met de eerder gerapporteerde resultaten ten aanzien van het voorbereidende gesprek. Ook in lijn daarmee nemen positieve emoties statistisch significant toe, terwijl negatieve emoties geen statistisch significante toename laten zien. Wederom rapporteren de respondenten emotionele belasting van het contactmoment, in dit geval van het bemiddelingscontact.

Wederom rapporteren de respondenten op zowel de korte als de lange termijn positieve veranderingen in agency en communion. De agency-gerelateerde items die duidelijk naar voren komen zijn gelijk aan die bij het voorbereidende gesprek: ze ervaren inzicht in eigen

gevoelens en gedachten, en ervaren regie over hun leven. Ook bij de communion-gerelateerde items komen dezelfde naar voren: respondenten voelen zich gehoord en gingen in gesprek met hun sociale omgeving over de gebeurtenis. Ook hier is er geen aanwijzing voor een negatieve impact op agency en communion.

De resultaten uit de interviews verrijken de vragenlijstresultaten op agency en communion. Geïnterviewden benoemen bijvoorbeeld ook dat de impact zichtbaar is in hun dagelijks leven, bijvoorbeeld in het aangeven van grenzen of het vragen om hulp aan de sociale omgeving. Het aangeven van grenzen is passend bij agency en hulp vragen aan sociale contacten is passend binnen communion. Geïnterviewden reflecteren bovendien op de emotionele belasting van het bemiddelingscontact en -proces. Zij erkennen een toename van bijvoorbeeld spanning en slapeloosheid, maar relativeren dat gelijk door te benoemen dat deze emoties bij het proces horen. Deze emoties zijn volgens hen nodig voor herstel.

Wanneer er geen bemiddeling heeft plaatsgevonden, geven geïnterviewden aan dat zij teleurgesteld zijn, maar dit heeft niet direct tot gevolg dat zij het proces negatiever ervaren. Volgens de geïnterviewden spelen bemiddelaars een belangrijke rol: zij ervaren dat bemiddelaars inzicht bieden in de andere partij, hen erkenning geven en een proces faciliteren waarin zij regie kunnen ervaren. Uit de vragenlijsten lijkt wel naar voren te komen dat de positieve bevindingen op de lange termijn bij de groep niet-deelnemers minder sterk naar voren komen dan bij de deelnemers.

De afronding van het bemiddelingsproces is volgens een aantal geïnterviewden lastig. De bemiddelaar, waar je een vertrouwensband mee hebt opgebouwd, neemt afscheid. Er lijkt meer behoefte aan nazorg te zijn, bijvoorbeeld in de vorm van een voortzetting met een therapeut of een extra gesprek.

Ervaringen met de andere partij

De respondenten hebben doorgaans geen contact met de andere partij voordat zij het bemiddelingsproces aangaan. Respondenten geven aan dat de andere partij tijdens het bemiddelingscontact geïnteresseerd was in hun verhaal en op een prettige manier reageerde. Zij schatten in dat de andere partij ook positief is over het bemiddelingscontact. Het contact kan ervoor zorgen dat er meer begrip werd ervaren voor de andere partij en dat de onderlinge verhouding met de andere partij is verbeterd.

Uit de interviews blijkt een grote verscheidenheid aan reacties van de andere partij, van excuses tot het uitblijven van een reactie. Geïnterviewden geven aan vergelijkbare emoties te herkennen in de andere partij en zichzelf, met name spanning komt duidelijk naar voren. Deze herkenning kan worden geïnterpreteerd als samenhangend met meer inzicht in en begrip voor de andere partij.

De rol van de bemiddelaar

De bemiddelaar speelt een zeer belangrijke rol in het bemiddelingsproces. Respondenten erkennen en hechten belang aan het handelen van de bemiddelaar op alle meetmomenten. Respondenten geven aan en vinden belangrijk dat de bemiddelaar bijvoorbeeld hun behoeften heeft benoemd en ruimte heeft geboden voor beide partijen.

Ook in de interviews wordt zeer positief gesproken over de bemiddelaar en diens rol in het proces. Bemiddelaars worden ervaren als deskundig, ervaren en begripvol. Bemiddelaars kunnen bijdragen aan het herstel van communion, geïnterviewden voelen zich bijvoorbeeld gehoord en erkend door bemiddelaars. Daarnaast geven zij aan zich na het contact met de bemiddelaar sterker te voelen; dit wordt geïnterpreteerd als een versterking van agency. De meerzijdig partijdige houding van de bemiddelaars wordt ook herkend in de interviews. De meeste geïnterviewden geven aan dat dit niet in de weg staat voor de steun die zij ervaren van de bemiddelaar en dat zij het waarderen dat de andere partij ook ondersteund wordt. Enkele respondenten vinden het echter lastig, bijvoorbeeld als de bemiddelaar instemmend lijkt te reageren op het verhaal van de andere partij.

Waardering Perspectief Herstelbemiddeling

De geïnterviewden zijn heel positief over hun ervaring met herstelbemiddeling. Zij zijn dankbaar voor het bestaan en benoemen dat ze meer vertrouwen hebben in het Nederlandse systeem en een positiever wereldbeeld hebben na hun bemiddelingsproces. Geïnterviewden wensen anderen eenzelfde ervaring toe en zouden willen dat Perspectief Herstelbemiddeling en haar dienstverlening breder bekend is. In het bijzonder benoemen geïnterviewden dat hun behandelaar niet op de hoogte was van het bestaan van Perspectief Herstelbemiddeling, maar wel geïnteresseerd was in de dienstverlening met het oog op het belang voor andere cliënten.

Longitudinale impact van het bemiddelingsproces

Uit de vragenlijsten komt naar voren dat er op de lange termijn zowel lichte toenames als afnames in positieve en negatieve emoties voorkomen. Deze resultaten laten zien dat de emotionele belasting van een bemiddelingsproces aanwezig is, maar op de lange termijn geen statistisch significante toename in negatieve emoties wordt waargenomen.

Positieve gevoelens van agency en communion lijken stabiel te blijven of licht toe te nemen over de tijd, terwijl negatieve agency en communion laag blijft. Deze bevindingen wijzen op een stabiel of licht positief verloop van agency en communion gedurende de onderzoeksperiode, zonder aanwijzingen voor een afname.

De impact van de ingrijpende gebeurtenis op de verschillende levensdomeinen lijkt over de tijd af te nemen. Individuele trajecten kunnen echter sterk uiteenlopen.

Discussie

Betrokkenen kunnen verschillende motivaties hebben voor deelname aan herstelbemiddeling. Deze motivaties kunnen voortkomen uit een behoefte aan agency, bijv. verhaal willen delen, antwoorden op vragen willen krijgen of aan communion, bijv. de ander

willen helpen of herstel van de relatie willen. Deze motivaties kunnen gelijktijdig naast elkaar bestaan.

De onderzoeksgroep is positief over hun ervaringen met het bemiddelingsproces, ongeacht het type ingrijpende gebeurtenis, de rol van de betrokkene of de uitkomst van het bemiddelingsproces. Gedurende het proces ervaren betrokkenen veel ruimte voor herstel van agency: zij kunnen regie nemen in het proces en krijgen beter inzicht in hun eigen gedachten, gevoelens en behoeften. Ook zijn er meerdere mogelijkheden voor het herstel van communion: de onderzoeksgroep geeft aan zich gehoord te voelen door de bemiddelaar en de andere partij, zij zoeken en ervaren duidelijk steun bij en van hun sociale omgeving en rapporteren een toegenomen vertrouwen in het Nederlandse systeem.

Het maatwerk binnen Perspectief Herstelbemiddeling wordt in verband gebracht met de positieve ervaring van mensen. Betrokkenen geven aan dat het proces voldoende ruimte biedt voor eigen regie, hetgeen kan worden opgevat als samenhangend met agency. Bemiddelaars spelen een belangrijke rol in het herstel van communion, zij maken een verbinding met de betrokkene, maar wijzen hen ook op het belang van hun sociale omgeving. Bemiddelaars zijn professioneel en ervaren, en creëren een duidelijke verbinding met de betrokkene. De meerzijdig partijdige houding is voor sommigen soms lastig, maar neemt niet weg dat zij zich gesteund voelen door de bemiddelaar.

De afronding van het bemiddelingsproces wordt door sommige betrokkenen als lastig ervaren, een belangrijke steunfiguur (de bemiddelaar) neemt afscheid. Er lijkt behoefte te zijn aan ondersteuning na afronding van het bemiddelingsproces.

Het huidige onderzoek biedt belangrijke inzichten voor het onderzoeksveld naar herstelrecht en combineert kwalitatieve en kwantitatieve methoden met een lange follow-up termijn. Echter, het onderzoek kent enkele limitaties. Die zien met name op de verdeling binnen de respondentgroep, die afwijkt van de cliëntenpopulatie van Perspectief Herstelbemiddeling. Aan het onderzoek hebben zeer veel zedenslachtoffers meegedaan en zeer weinig daders/veroorzakers. Dit leidt ertoe dat de resultaten mogelijk beperkt generaliseerbaar zijn naar de gehele cliëntenpopulatie van Perspectief Herstelbemiddeling.

Vervolgonderzoek zou zich kunnen richten op een diepere analyse van dyades binnen het bemiddelingscontact om de impact van hetzelfde contactmoment op verschillende respondenten te kunnen vergelijken. Verder zou een analyse op de verschillen tussen groepen, zoals delictgroepen of rol van de respondenten, diepgaander inzicht kunnen bieden in de verschillende ervaringen met herstelbemiddeling. Ook zou onderzoek naar de sociale omgeving van deelnemers en groepsherstelbijeenkomsten een waardevolle bijdrage leveren aan de huidige kennis, aangezien uit dit onderzoek blijkt dat de sociale omgeving een belangrijke rol speelt in een bemiddelingsproces en het herstel van communion.

Uit het huidige onderzoek komen enkele aanbevelingen voor Perspectief Herstelbemiddeling naar voren. De bekendheid van Perspectief Herstelbemiddeling zou groter mogen zijn bij

verschillende instanties. Voor een deel van de respondenten was het een zoektocht om bij herstelbemiddeling terecht te komen, zij hadden graag eerder kennisgenomen van het bestaan. Een belangrijke groep hierbij lijkt therapeuten en behandelaren te zijn. Daarnaast lijkt dit onderzoek erop te wijzen dat de verschillende stappen binnen het bemiddelingsproces belangrijk zijn voor herstel van agency en communion en dat de waarde niet enkel bij het daadwerkelijke bemiddelingscontact ligt. Meer bekendheid over dat feit kan de deelnamebereidheid mogelijk vergroten.

Uit de resultaten blijkt de ondersteuning rondom de afronding van het bemiddelingsproces ook verbeterd te kunnen worden, onderzocht zou kunnen worden wat Perspectief Herstelbemiddeling daarin verder kan betekenen. Wellicht zou een verdere uniformering van de procesafronding, concreter verwachttingsmanagement en een duidelijke doorverwijsstructuur een rol kunnen spelen. Ook lijkt daar een rol te liggen voor de sociale omgeving van betrokkenen, Perspectief Herstelbemiddeling zou daarbij een ondersteunende rol kunnen spelen door lotgenotencontact te faciliteren.

Conclusie

Concluderend, wijzen de bevindingen erop dat herstelbemiddeling door verschillende betrokkenen wordt ervaren als waardevol na een ingrijpende gebeurtenis. De onderstaande resultaten beschrijven gerapporteerde ervaringen, waargenomen veranderingen en samenhangen zoals die in dit onderzoek naar voren zijn gekomen:

- De waardering voor de dienstverlening door Perspectief Herstelbemiddeling is erg hoog, ongeacht uitkomst van het bemiddelingsproces en rol in de ingrijpende gebeurtenis.
- Maatwerk in het bemiddelingsproces biedt ruimte voor regie van de betrokkene, wat bij kan dragen aan herstel van agency. Daarnaast wordt ervaren dat betrokkenen zich door het bemiddelingsproces gehoord voelen, wat wordt verbonden aan communion.
- Het voorbereidingsproces voor herstelbemiddeling biedt een mogelijkheid voor herstel van agency en communion: de onderzoeksgroep ervaaarde regie tijdens het proces en voelde zich verbonden met de bemiddelaar en met hun sociale omgeving.
- Herstel van agency en communion is ook mogelijk als er uiteindelijk geen daadwerkelijk bemiddeld contact plaatsvindt tussen de partijen: de niet-deelnemers benoemden bijvoorbeeld dat zij zich gehoord voelde door de bemiddelaar en dat zij inzicht kregen in hun eigen gedachten en gevoelens.
- Bemiddelaars spelen in het gehele bemiddelingsproces een belangrijke rol in het herstel van agency en communion, dit beperkt zich niet tot het daadwerkelijke bemiddelingscontact: bemiddelaars kunnen er bijvoorbeeld in het voorbereidingsproces al voor zorgen dat betrokkenen zich gezien en gehoord voelen en dat zij inspraak hebben in het gehele proces.
- De in dit onderzoek gevonden positieve effecten van het bemiddelingsproces op agency en communion zijn ook na zes maanden nog zichtbaar.

- Herstel van communion wordt gevonden op meerdere niveaus, het heeft impact op de relatie met de andere partij, met de bemiddelaar, met de eigen sociale omgeving. Ook kan het invloed hebben op het vertrouwen in de maatschappij.
- Er is geen indicatie voor negatieve effecten van deelname aan een bemiddelingsproces, ook niet als er geen contact tussen partijen plaatsvindt.

Hoofdstuk 1. Inleiding

Het meemaken van een ingrijpende gebeurtenis, zoals een misdrijf, verkeersongeval, medisch incident of grensoverschrijdend gedrag, kan veel impact hebben. Veel slachtoffers ervaren een grote emotionele impact op hun leven - zij kampen bijvoorbeeld met sterke gevoelens van woede, angst of schaamte. Velen van hen kunnen na verloop van tijd - al dan niet met professionele hulp - de gebeurtenis een plek geven. Sommige slachtoffers ervaren echter - direct of op langere termijn - behoeften en vragen waar medische, psychologische of juridische wegen geen oplossingen voor bieden. Vragen waar alleen een gesprek met degene(n) die betrokken waren bij de gebeurtenis iets over kunnen zeggen. Zij willen bijvoorbeeld weten 'Waarom ik?', 'Hoe ziet de dader eruit?', 'Begrijpt de veroorzaker welke gevolgen ik ondervind?'. De veroorzaker/dader - op diens beurt - kan ook behoeften hebben of verplichtingen voelen die alleen in contact met het slachtoffer kunnen worden geadresseerd. De dader kan excuses willen maken, willen horen wat de gevolgen zijn geweest voor het slachtoffer, een andere kant van zichzelf laten zien of vragen beantwoorden. Perspectief Herstelbemiddeling is er om deze gesprekken tussen slachtoffers en daders te begeleiden (Perspectief Herstelbemiddeling, 2025).

De methodiek die Perspectief Herstelbemiddeling toepast om verschillende partijen bij elkaar te brengen en gesprekken te faciliteren is herstelbemiddeling, een vorm van herstelrecht. Herstelrecht geldt als een alternatief voor of een aanvulling op het strafrecht en heeft als doel partijen na een ingrijpende gebeurtenis (weer) met elkaar in contact te laten treden om tot (enig) herstel te komen (Elbers et al., 2020; Marshall, 1996; Zehr, 2015). Binnen herstelrecht staan de verschillende betrokken partijen en hun behoeften centraal, zij mogen zelf beslissen hoe zij willen reageren op de gebeurtenis en welke afspraken zij willen maken. Zehr (2015) definieert verschillende basisprincipes voor het herstelrecht, 1) de focus ligt op de schade en de behoeften van het slachtoffer, de dader, maar ook de omgeving; 2) er kunnen afspraken worden gemaakt hoe de dader de schade van het slachtoffer kan herstellen, en 3) de verschillende partijen spelen een actieve rol in het proces. Verder staan wederzijds respect, vrijwillige deelname en vertrouwelijkheid centraal en wordt het proces begeleid door een deskundige en onafhankelijke derde partij.

Hoewel Nederland verschillende herstelrechtvormen kent, zijn de twee meest bekende vormen waarin slachtoffers en verdachten/dader met elkaar in contact kunnen treden herstelbemiddeling en mediation in strafzaken. Bij herstelbemiddeling wordt bemiddeld contact tussen slachtoffer en dader voorbereid en begeleid door een bemiddelaar. Slachtoffers en daders kunnen zichzelf aanmelden voor een bemiddelingstraject, of worden verwezen door professionals (bijvoorbeeld door Slachtofferhulp Nederland, Politie, de reclasseringsorganisaties, en de Penitentiaire Inrichtingen (PI)). Deze herstelbemiddelingen zijn bedoeld om partijen de kans te geven prangende vragen te stellen en antwoorden te geven, inzicht te krijgen, emoties te delen en perspectief te nemen, en op deze wijze een stap te zetten in het herstel en herhaling te voorkomen. Verschillende vormen van deze

gesprekken zijn mogelijk, zoals een fysiek gesprek, maar ook een briefwisseling, pendelcontact of videobericht. Dit bemiddelingstraject is niet aan tijd gebonden en betrokkenen hebben zelf regie over het tempo en de vorm van het bemiddelingsproces. Deze vorm van herstelrecht staat los van het strafproces, en kan voor, tijdens en na het strafproces plaatsvinden. Ook als er geen strafproces heeft plaatsgevonden, is herstelbemiddeling mogelijk.

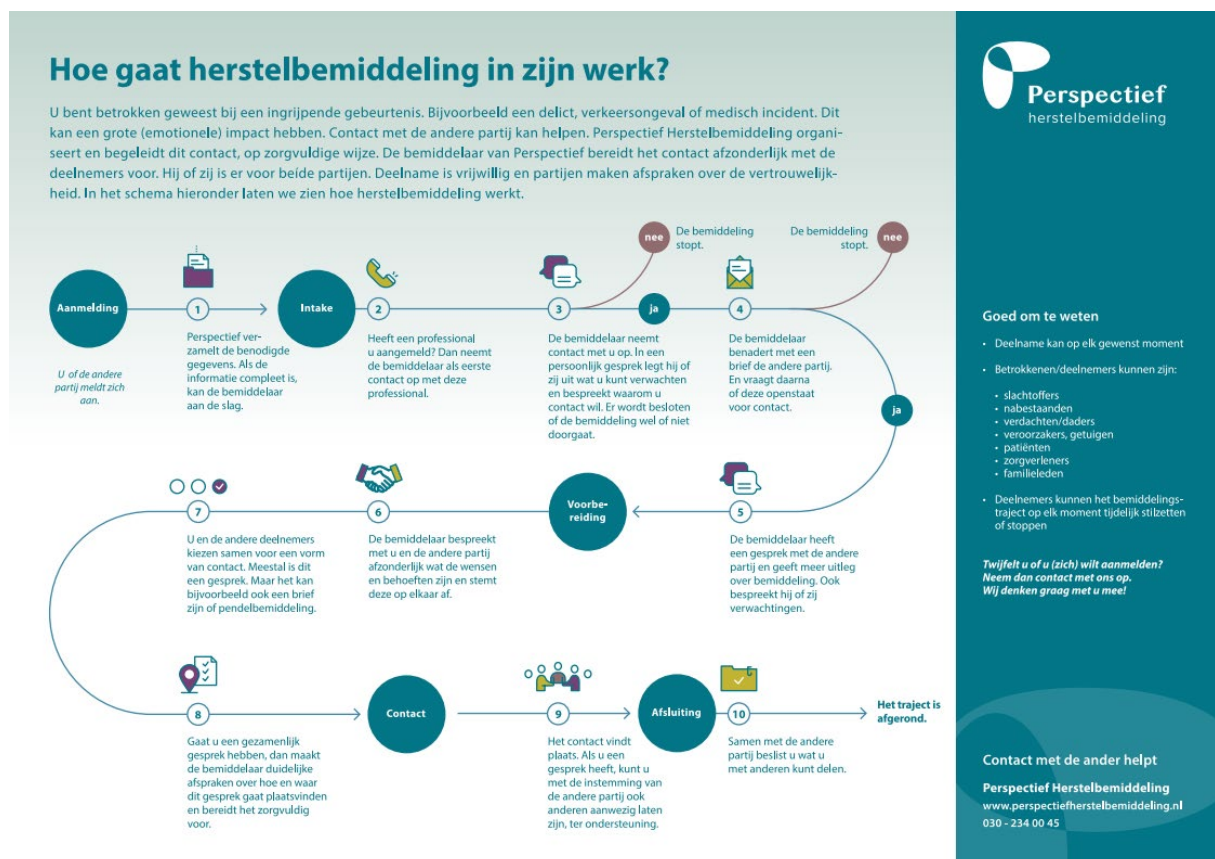
Bij mediation in strafzaken staat het contact tussen slachtoffer en dader ook centraal, maar kan een zaak alleen worden verwezen door een rechter of officier van justitie tijdens lopende strafzaken of door de Raad van de Kinderbescherming. Elke mediationzaak wordt begeleid door twee mediators, die de partijen begeleiden richting een direct (face-to-face) gesprek. De uitkomst van de mediation (waaronder de gemaakte afspraken) wordt meegenomen in het oordeel van de rechter en/of de officier van justitie in de verdere afhandeling van de strafzaak. Dit maakt dat gestreefd wordt het mediationtraject in een tijdsbestek van maximaal 6 weken na verwijzing te laten plaatsvinden. Zoals vastgelegd in het Beleidskader herstelrechtvoorzieningen gedurende het strafproces (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2020) zijn werkafspraken gemaakt over de inzet van beide voorzieningen. Wanneer er een strafzaak loopt, is de afspraak dat mediation in strafzaak de voorliggende voorziening is en eerst onderzocht moet worden of partijen hieraan willen deelnemen. Is dat niet het geval, of is de strafzaak afgerond, dan is herstelbemiddeling ook een mogelijkheid. Herstelbemiddeling is altijd een mogelijkheid, ongeacht hoe lang geleden de gebeurtenis plaatsvond.

De focus van dit rapport ligt op herstelbemiddeling. In Nederland wordt herstelbemiddeling georganiseerd door Perspectief Herstelbemiddeling. Hoewel de eerste vormen van herstelbemiddeling in Nederland al in de jaren negentig werden opgestart, werd de bredere implementatie van slachtoffer-dadergesprekken gestimuleerd vanuit Europees niveau (Zebel & De Haan, 2024). In 2006 startte het landelijke aanbod van herstelbemiddeling door Slachtoffer in Beeld (nu Perspectief Herstelbemiddeling) (Elbers et al., 2020). Sinds de start is de uitvoering van herstelbemiddeling verder gegroeid en ontwikkeld. De dienstverlening van Perspectief Herstelbemiddeling is nu breder dan enkel herstelbemiddeling bij strafbare feiten - ook voor andere vormen van grensoverschrijdend gedrag (bv. in de sport of bij medische incidenten) en bij (zware) verkeersongevallen is dit mogelijk. Daarnaast kunnen de direct betrokkenen van een ingrijpende gebeurtenis zich sinds enkele jaren ook zelf melden voor herstelbemiddeling bij Perspectief Herstelbemiddeling (Zebel & De Haan, 2024). Ter illustratie van de huidige praktijk: van de 1459 zaken die in 2024 door Perspectief Herstelbemiddeling zijn gestart, kwam in 56% het initiatief van slachtoffers en nabestaanden, in 40% van verdachten, daders en veroorzakers en in 4% van getuigen en andere betrokkenen. De aanleiding voor het contact met Perspectief Herstelbemiddeling was in 40% van de zaken een geweldsdelict, in 29% een zedendelict, in 19% een verkeerszaak en in 12% een overig delict of grensoverschrijdend incident. Wanneer het in een zaak tot herstelbemiddeling kwam, betrof dat in 44% van de zaken contact in de vorm van pendelbemiddeling, 35% face-to-face contact (een direct gesprek), 6% een briefwisseling en 15% een groepsherstelbijeenkomst (Perspectief Herstelbemiddeling, 2025).

De werkwijze van Perspectief Herstelbemiddeling wordt duidelijk uiteengezet in verschillende stappen, zie figuur 1. Na een aanmelding neemt het aanmeldpunt contact op met de aanmelder. Vervolgens wordt de zaak toegewezen aan een bemiddelaar die contact opneemt met de cliënt. De wensen en behoeften worden uitgevraagd, waarna wordt besloten om de andere partij wel of niet te benaderen. Als de andere partij niet benaderd wordt, eindigt het bemiddelingsproces. Indien de andere partij openstaat voor herstelbemiddeling, neemt de bemiddelaar ook contact op met de andere partij. Vervolgens begint het voorbereidende traject, waarin de bemiddelaar gesprekken heeft met beide partijen en er wordt gekeken wat de wensen, behoeften en ideeën zijn. Ook worden er praktische afspraken gemaakt voor de vorm van het bemiddelingsproces, zoals op welke locatie de afspraak plaatsvindt en welke partij als eerste arriveert. Daarnaast wordt de inhoud van het contact voorbereid, zoals wat cliënten willen bespreken. Na het bemiddelingscontact eindigt het bemiddelingsproces.

Figuur 1

De werkwijze van Perspectief Herstelbemiddeling in stappen

(Perspectief Herstelbemiddeling, 2019)

1.1 Nederlands onderzoek naar herstelbemiddeling

Recent, kwalitatief sterk Nederlands onderzoek naar de effectiviteit van slachtofferdadersgesprekken of herstelbemiddeling is beperkt. In literatuuronderzoek door Elbers en

collega's (2023a) komen drie studies naar voren van voldoende wetenschappelijke kwaliteit die in de afgelopen 25 jaar zijn uitgevoerd. In het eerste onderzoek door Hissel en collega's (2006) werden 33 slachtoffers geïnterviewd die wel of geen slachtoffer-dadergesprek hadden gehad, toen bemiddeld door Slachtofferhulp Nederland. Dit onderzoek liet zien dat deelnemers blij waren dat ze de confrontatie aan konden gaan en vragen konden stellen, ook voelden zij na afloop minder haat en angst richting de dader. De slachtoffers die wel in gesprek wilden, maar geen gesprek hadden kunnen voeren met de dader voelden teleurstelling en geen positieve effecten. Een deel gaf wel aan dat de poging tot contact leggen toch positief was geweest, gezien zij zelf het initiatief hadden genomen om het contact te leggen, wat bij kan dragen aan gevoelens van agency.

In het tweede onderzoek, van Zebel (2012) werden slachtoffers voor (n = 111) en (indien mogelijk) na (n = 59) een slachtoffer-dadergesprek geïnterviewd. Ook daders werden voor (n = 133) en na (n = 63) een slachtoffer-dadergesprek geïnterviewd. De daders en slachtoffers die in contact waren gekomen met de andere partij gaven aan dat het hen had geholpen om het misdrijf te verwerken, dat ze positief waren over het proces voorafgaand aan en het contact zelf en over de bemiddelaar. Ook rapporteerden slachtoffers na het contact minder angst voor de dader dan voor het contact, terwijl de angstgevoelens van slachtoffers die geen contact hadden gelijk bleven. De slachtoffers die een fysiek gesprek hadden gevoerd met de dader rapporteerden ook een afname in woede, terwijl de woedegevoelens bij slachtoffers die indirect (via brief of pendelbemiddeling) of niet in contact kwamen gelijk bleven over de tijd. Volgens Zebel speelt mogelijk de minder rijke aard van indirect bemiddeld contact hierin een rol: doordat veel non-verbale informatie mist en er niet direct kan worden gereageerd of doorgevraagd door slachtoffers zoals bij een fysiek gesprek, ontstaat er mogelijk meer onduidelijkheid over de (oprechtheid van de) communicatie en excuses van de dader(s) – waardoor woedegevoelens niet verminderden zoals bij een fysiek gesprek. Daders werd gevraagd de angst- en woedegevoelens van de slachtoffers in te schatten voor en na (fysiek) contact, alsook in hoeverre zij door het misdrijf negatiever over zichzelf waren gaan denken. Voor daders die een fysiek gesprek voerden met het slachtoffer, gingen een hogere inschatting van angst en woede na het gesprek samen met een negatievere kijk op zichzelf. Dit was voorafgaand aan het gesprek nog niet het geval. Deze bevindingen suggereerden volgens Zebel dat de gevolgen voor slachtoffers na een fysiek gesprek meer binnenkomen bij daders en hen ook meer raakten dan zonder dat gesprek.

Het derde onderzoek, door Laxminarayan et al. (2013), geeft een overzicht van interviews met 82 slachtoffers die (met hulp van een professional) het initiatief namen tot herstelbemiddeling of daarvoor werden benaderd op initiatief van de dader. Van deze slachtoffers hadden uiteindelijk 59 direct (n = 41) of indirect (n = 18) contact met de dader. Bij 23 slachtoffers kwam het uiteindelijk niet tot bemiddeld contact. Slachtoffers die contact hadden gehad met de dader gaven aan dat het contact met de andere partij hen beter had laten voelen en hielp met de verwerking van het delict, hun zelfvertrouwen verbeterde en een positief effect had op hun toekomstbeeld. Respondenten voelden zich ook erkend in hun slachtofferschap en

rapporteerden dat de dader verantwoordelijkheid nam voor diens daden. Slachtoffers die wel bemiddeling wensten maar voor wie dat niet plaatsvond, ervoeren het (voorbereidende) proces tot bemiddeling ook positief – vergelijkbaar met een deel van de slachtoffers uit het onderzoek van Hissel et al. (2006). Dit resultaat sprak eventuele zorgen voor secundaire victimisatie bij deze groep tegen.

Hoewel bovenstaand onderzoek laat zien dat respondenten voldoening ervoeren met hun deelname aan herstelbemiddeling en positieve effecten benoemen, dateert het laatste onderzoek van meer dan tien jaar geleden en zijn deze resultaten mogelijk verouderd en wellicht niet meer representatief. Immers, zoals boven aangegeven is de dienstverlening door Perspectief Herstelbemiddeling veranderd (o.a. zelfmelders en minder zaken tijdens lopende strafzaken door landelijke invoering mediation in strafzaken in 2017). Daarnaast is er een verschuiving zichtbaar in de soorten zaken die bij Perspectief Herstelbemiddeling worden behandeld. Zo is er bijvoorbeeld een duidelijke toename in het aantal zedenzaken (Perspectief Herstelbemiddeling, 2025). Inzicht in de huidige ervaringen en impact van herstelbemiddeling op deelnemers is daardoor beperkt. Dat geldt eveneens voor de onderliggende mechanismen die deze impact en ervaringen mogelijk kunnen verklaren. Hierdoor mist er een sterke wetenschappelijke basis voor het doorgronden van de impact van herstelbemiddeling, en het borgen en verbeteren van deze praktijk. Het huidige onderzoek beoogt daarom inzicht te krijgen in de ervaringen en onderliggende mechanismen van mensen die deel (willen) nemen aan herstelbemiddeling, om op die wijze bij te dragen aan de wetenschappelijke basis van herstelbemiddeling.

1.2 Theoretische verantwoording

Een belangrijke uitdaging in het onderzoek is de veelvormigheid van herstelbemiddeling. Een zeer diverse groep mensen kan deelnemen aan herstelbemiddeling. Verschillen kunnen op delictniveau liggen, zoals type delict of verstreken tijd, maar ook op deelnemersniveau, bijvoorbeeld de relatie met de andere partij of de motivatie voor deelname aan herstelbemiddeling. Daarnaast is de uitkomstmaat voor het onderzoek een uitdaging. Effecten van slachtofferinterventies richten zich gewoonlijk op tevredenheid van deelnemers (Elbers et al., 2023b). Tevredenheid zegt echter niet voldoende over de effectiviteit van de interventie. Het doel van het huidige onderzoek is inzicht krijgen in de ervaringen en onderliggende mechanismen van mensen die deel (willen) nemen aan herstelbemiddeling, om op die wijze bij te dragen aan de wetenschappelijke basis van herstelbemiddeling. Daarvoor wordt het model van agency en communion gebruikt. Dit model beoogt op verantwoorde wijze de complexiteit van herstelprocessen te reduceren en *en passant* ook vergelijking mogelijk te maken met studies naar aanpalende onderwerpen. Het model is bijvoorbeeld ook ingezet voor een recente evaluatie van het spreekrecht voor slachtoffers (Kragting et al, 2022).

Het model is een variatie op het *needs-based model of reconciliation* van de sociaal psychologen Shnabel en Nadler (2008). Het uitgangspunt van dat model is dat de behoeften van slachtoffers en plegers in conflictoplossing begrepen kan worden tegen de achtergrond

van de zogenaamde '*Big Two*' van sociale motivatie, agency en communion (Abele & Wojciske, 2007; Bakan, 1966). Agency en communion zijn twee fundamentele dimensies die onderliggend zijn aan menselijke motivatie en gedrag. De gedachte van het model is dat conflictoplossing begrepen kan worden in termen van de impact van het conflict op de menselijke behoefte aan '*agency*': zich krachtig voelen, en controle en regie ervaren in het leven, en aan '*communion*': de behoefte aan verbondenheid en positieve waardering en acceptatie door anderen. In de optiek van Shnabel en Nadler (2008; 2015) beschadigen de conflicten de agency van slachtoffers, en is de maatstaf voor succes van conflictoplossing de mate waarin dit bijdraagt aan hun gevoel van kracht, controle en regie. De normovertreding van de daders tast de mate aan waarin zij sociaal en moreel aanvaardbaar zouden zijn. Dit zijn zaken die dan weer onder de noemer communion vallen, en de inzet van daders zou dan zijn om zich weer moreel en sociaal geaccepteerd te voelen. De variatie op het model is ingegeven door het inzicht dat het herstel van communion ook voor slachtoffers van belang is, terwijl de bijdrage voor daders ook in termen van agency te begrijpen is (Pemberton et al., 2017; Simantov-Nachlieli et al., 2013; Youngs & Canter, 2013). Beide partijen kunnen dus behoefte hebben aan herstel van agency en communion, wat kan leiden tot gedrag om deze dimensies te herstellen (Simantov-Nachlieli et al., 2013).

Om (het herstel van) agency en communion betekenisvoller te begrijpen, zijn er in eerder onderzoek verschillende sub-thema's ontwikkeld. Agency kent vier verschillende sub-thema's: 1) *achievement/responsibility*, waarbij bijvoorbeeld het behalen van doelen en succes en het dragen van verantwoordelijkheid een rol spelen, 2) *power/ impact*, het willen hebben van invloed op dingen en impact maken op anderen, 3) *self-insight*, waarbij het inzicht in eigen gevoelens en gedachten een rol speelt, 4) *status/ victory*, bijvoorbeeld gerespecteerd worden en een hoge status halen centraal staan. Ook communion kent vier sub-thema's: 1) *dialogue*, de dialoog aangaan met anderen, 2) *unity/ togetherness*, een gevoel van saamhorigheid met anderen of het gevoel ergens bij te horen, 3) *love/ friendship*, het aan kunnen gaan of verbeteren van betekenisvolle relaties met anderen in een sociale omgeving, en 4) *caring/ help*, waarbij zorgen voor of het helpen van anderen een rol speelt (zie hiervoor McAdams, 1996; McAdams, 2001; McCabe & Dinh, 2016; Wilinsky & McCabe, 2021). Naast positieve sub-thema's kennen agency en communion ook negatieve vormen: *alienation* en *ineffectiveness*. *Alienation* gaat om een verminderd gevoel van communion en kan bijvoorbeeld een verwijdering van vrienden inhouden, eenzaamheid of het krijgen van negatieve reacties. *Ineffectiveness* heeft te maken met zaken zoals verminderd zelfvertrouwen, het niet kunnen behalen van doelen of verslagenheid voelen (McCabe & Dinh, 2016; Wilinsky & McCabe, 2021).

Het model geeft meer ruimte om de veelzijdigheid van de ervaringen van deelnemers te incorporeren (Pemberton et al., 2017; Youngs & Canter, 2013). Motieven voor deelname vooraf, de beleving van het bemiddelingsproces zelf, en reflecties op de bijdrage achteraf lopen binnen en tussen respondenten uiteen (Pemberton & Vanfraechem, 2015; Shapland et al., 2007). Het evalueren van de opbrengst dient dan ook in termen van het eigen perspectief

van de deelnemer gezien te worden, en niet in het perspectief van de onderzoeker. Hieraan draagt ook bij dat het proces niet als een “interventie” wordt gezien, maar als een mogelijkheid voor slachtoffers en daders/ veroorzakers om zelf betekenisvolle actie te ondernemen (Maruna, 2016; Van Camp, 2017). Hierin wordt de eigen bijdrage in termen van procedurele rechtvaardigheid gezien (Hoyle & Batchelor, 2018). Het zelf bijdragen aan en participeren in het proces vertegenwoordigt hierbij een waarde op zich.

Zowel agency en communion kunnen dus ten grondslag liggen aan de motivatie die slachtoffers en daders voelen voor deelname aan herstelbemiddeling. Ook kunnen ze een rol spelen in de ervaring met en de impact van (het proces rondom) herstelbemiddeling. Om diepgaand inzicht te krijgen in deze onderliggende mechanismen en de ervaringen van deelnemers wordt antwoord gezocht op de volgende onderzoeksvragen:

1. Welke motivaties hebben deelnemers vooraf over hun deelname?
2. Hoe ervaren deelnemers het proces in zijn geheel?
3. Hoe ervaren zij hun eigen bijdrage aan het proces?
4. Hoe ervaren zij de (interactie met) de tegenpartij?
5. Hoe ervaren zij de bemiddelaar?
6. In hoeverre draagt deelname aan een herstelproces bij aan de ervaring van agency en communion van deelnemers?
7. Welke mechanismen spelen bij de ervaring van agency, communion en impact een rol?

1.3 Huidig onderzoek en leeswijzer

Het huidige onderzoek maakt gebruik van een *mixed methods* aanpak waarbij kwalitatief en kwantitatief onderzoek wordt gecombineerd om diepgaand inzicht te krijgen in de ervaringen van mensen. Het kwantitatieve deel van het onderzoek bestond uit longitudinale vragenlijsten en dossieronderzoek. Het kwalitatieve deel bestond uit semi-gestructureerde interviews met verschillende participanten

Een verdere verantwoording van de methoden van dit onderzoek wordt besproken in hoofdstuk 2. Hoofdstuk 3 geeft een overzicht van de resultaten van dit onderzoek en beantwoording van de onderzoeksvragen. In hoofdstuk 4 volgen de discussie, conclusie en aanbevelingen van het onderzoek.

2. Methoden

Om de ervaringen en impact van herstelbemiddeling in kaart te kunnen brengen, is er gebruikgemaakt van een *mixed methods* aanpak: vragenlijsten voor en interviews met cliënten van Perspectief Herstelbemiddeling en dossieronderzoek.

2.1 Vragenlijsten

Het doel van de vragenlijsten is inzicht te krijgen in de ervaringen van mensen die deel willen nemen aan herstelbemiddeling, waarbij onder andere de impact van het herstelproces, de motivaties voor deelname en de uitkomsten van deelname centraal staan.

Voor dit onderzoek is gebruikgemaakt van een longitudinaal onderzoeksdesign met drie verschillende meetmomenten. Er is sprake van een voormeting na het eerste gesprek met de bemiddelaar (T0; voor zowel deelnemers als niet-deelnemers), een nameting kort na het bemiddelingscontact (nameting 1, T1; uitsluitend voor deelnemers) en een nameting zes maanden na het bemiddelingscontact (nameting 2, T2D; voor deelnemers). Voor niet-deelnemers bestaat de nameting uit een vragenlijst die zes maanden na het voorbereidende gesprek met de bemiddelaar wordt afgenomen (T2ND).

De formulering van de vragenlijsten was gelijk voor alle respondenten, ongeacht hun rol (bijvoorbeeld slachtoffer of dader) of het type gebeurtenis/delict. De vragenlijsten bevatten neutrale formuleringen over het delict en de tegenpartij, zoals 'ingrijpende gebeurtenis' en 'andere partij'. De keuze voor deze bewoording kwam voort uit een gelijke benadering voor alle respondenten en sluit aan bij de terminologie die Perspectief Herstelbemiddeling hanteert in de eigen communicatie. Alle vragenlijsten gebruikten een combinatie van open en gesloten vragen. Het invullen van elke vragenlijst nam maximaal tien minuten in beslag.

. Inhoudelijk overlappen de vragenlijsten op de verschillende meetmomenten om veranderingen over de tijd te kunnen meten. Afhankelijk van het meetmoment bevatten de vragenlijsten items over de ingrijpende gebeurtenis en een eventueel strafproces, de relatie met de andere partij, en de motivatie voor aanmelding bij en deelname aan herstelbemiddeling (T0, T1, T2D). Daarnaast werd aandacht besteed aan het verloop en het belang van het voorbereidende gesprek (T0, T2ND), het bemiddelingscontact en aan ervaringen met en uitkomsten van het bemiddelingsproces (T1, T2D). Op meerdere meetmomenten werd de huidige impact van de ingrijpende gebeurtenis en de invloed van het voorbereidende gesprek of het bemiddelingscontact op verschillende leefgebieden, emoties en agency en communion in kaart gebracht (T0, T1, T2D, T2ND). Verder bevatten de vragenlijsten items over reflectie op deelname aan het onderzoek en opmerkingen voor de onderzoekers of Perspectief Herstelbemiddeling (alle meetmomenten). Tot slot bevatten de vragenlijsten op T0, T1 en T2D een contactformulier voor deelname aan een interview.

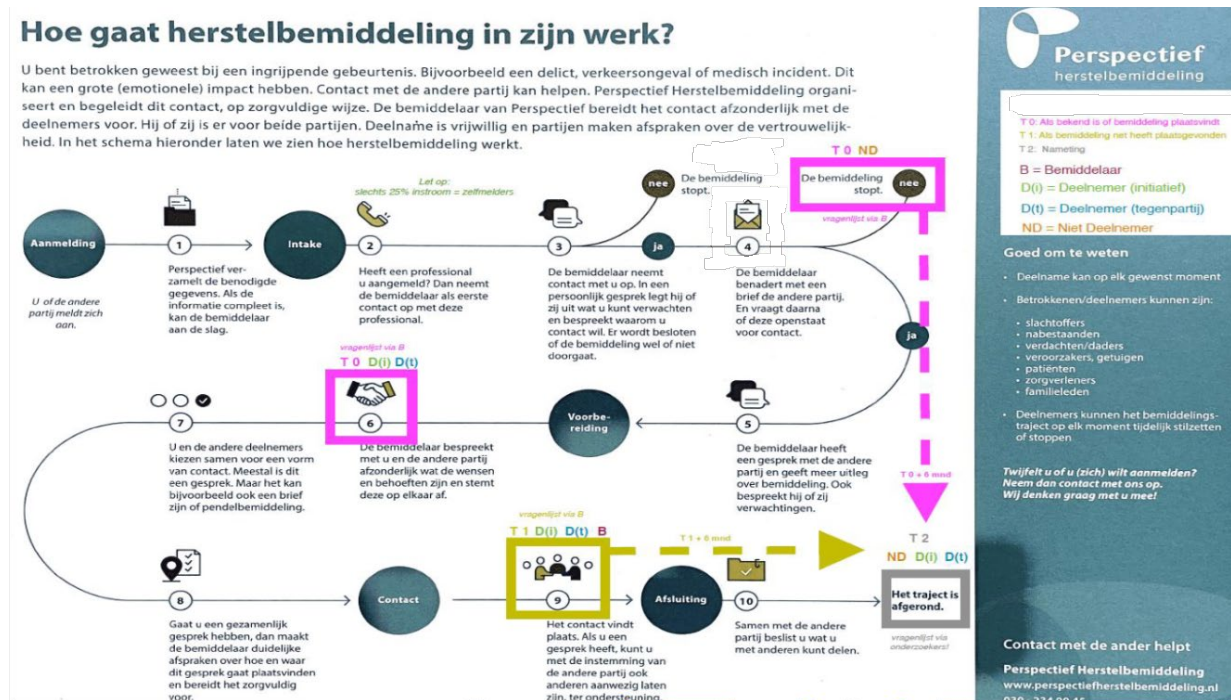
De 13 items gericht op het uitvragen van agency en communion zijn gebaseerd op eerder onderzoek van Wilinsky en McCabe (2021) en McCabe en Dinh (2016). In hun onderzoek herkenden zij verschillende thema's die gelinkt zijn agency en communion, en ineffectiviteit en vervreemding. De verschillende subthema's zijn vervolgens door de onderzoekers omgezet naar stellingen, waarop respondenten middels een Likertschaal konden aangeven in hoeverre ze het eens waren met de stelling. Het agency-gerelateerde subthema *achievement/responsibility* werd bijvoorbeeld vertaald in het item: *"Het voorbereidende gesprek met de bemiddelaar hielp mij mijn leven in eigen hand nemen"* (T0). Het communion-gerelateerde subthema *dialogue* werd gemeten in het item: *"Het voorbereidende gesprek met de bemiddelaar liet me in gesprek gaan over wat er is gebeurd"* (T0). Ook de negatieve agency en communionthema's werden in de vragenlijst uitgevraagd. *Ineffectiveness* wordt bijvoorbeeld onder andere zichtbaar door de stelling: *"Het voorbereidende gesprek met de bemiddelaar gaf me een slecht gevoel over mezelf"* (T0). *Alienation* werd onder meer uitgevraagd met het item: *In het voorbereidende gesprek met de bemiddelaar werd ik onvoldoende serieus genomen"* (T0). De vragenlijst is ook in eerder evaluatieonderzoek naar het spreekrecht voor slachtoffers gebruikt (Kragting et al., 2022).

Tijdens de totstandkoming van de vragenlijsten was een groep bemiddelaars betrokken als adviserende partij. Voorafgaand aan het onderzoek heeft er een pilottest van de vragenlijsten plaatsgevonden met een random sample, gevolgd door een pilottestfase met een deel van de onderzoeksgroep. Een gedetailleerd overzicht van de vragen per meetmoment is opgenomen in Bijlage 2.

Een visuele weergave van de opzet van het onderzoek is te vinden in figuur 2. Deze weergave laat zien op welke momenten van het bemiddelingsproces respondenten wordt gevraagd een vragenlijst in te vullen.

Figuur 2

Huidig onderzoek binnen de werkwijze van Perspectief Herstelbemiddeling

2.1.1 Werving respondenten

Respondenten zijn slachtoffers, nabestaanden, naasten, veroorzakers en (vermeende) daders die in de periode van januari 2024 tot en met september 2025 contact hebben gehad met Perspectief Herstelbemiddeling en deel wilden nemen aan herstelbemiddeling. Respondenten konden deelnemen aan het onderzoek indien zij ouder waren dan 16 jaar. Er waren geen vereisten ten aanzien van het delict of ingrijpende gebeurtenis die aanleiding vormde voor contact met Perspectief Herstelbemiddeling. Zowel respondenten die deelnamen aan herstelbemiddeling als respondenten die wel herstelbemiddeling wilden, maar waar geen bemiddeling heeft plaatsgevonden, werden uitgenodigd voor dit onderzoek. Deelnemers aan herstelbemiddeling zijn respondenten die bemiddeld contact hebben gehad met de andere partij. Dit kan in de vorm van een fysiek gesprek, pendelbemiddeling (waarbij de bemiddelaar heen en weer pendelt tussen partijen met vaak letterlijke boodschappen), briefwisseling of een groepsherstelbijeenkomst. Niet-deelnemers aan herstelbemiddeling zijn respondenten die wel contact met de andere partij wensen, maar geen bemiddeld contact hebben gehad, omdat de andere partij niet bereikbaar was of niet openstond voor bemiddeling. Zij hebben enkel contact gehad met de bemiddelaar van Perspectief Herstelbemiddeling. Respondenten konden zowel op meetmoment 1 (T0; voor zowel deelnemers als niet-deelnemers) als meetmoment 2 (T1; alleen voor deelnemers) instromen. Cliënten die geen herstelbemiddeling wensten bleven dus buiten beschouwing in dit onderzoek.

De benadering gebeurde door de bemiddelaars van Perspectief Herstelbemiddeling, om de vertrouwensrelatie tussen bemiddelaar en cliënt niet te verstoren. Bemiddelaars werden

geïnstureerd om alle cliënten te vragen deel te nemen aan het onderzoek, tenzij het ging om twee partijen die niet in een dader/veroorzaker en slachtoffer/benadeelde positie stonden, zoals nabestaanden en getuigen van hetzelfde ongeval. Bemiddelaars werd gevraagd het onderzoek kort toe te lichten en een informatiebrief met toegang tot de vragenlijst (d.m.v. URL of QR-code) mee te geven. Indien een cliënt geen toegang had tot het internet (hetgeen met name gold voor respondenten uit Penitentiaire Inrichtingen [PI]) waren papieren vragenlijsten beschikbaar. Papieren vragenlijsten werden per post geretourneerd. Respondenten kregen geen *reminders* van het verzoek tot deelname aan het onderzoek.

Tussen januari 2024 en september 2025 hebben bemiddelaars aangegeven de T0 vragenlijst aan N = 753 en de T1 vragenlijst aan N = 424 meegegeven te hebben. Dit leidde tot een respons van N = 95 op de T0 en N = 56 op de T1 vragenlijst. De response rate voor de T0 vragenlijst was dus 12,6 % en de T1 vragenlijst 13,2 %. De T2D en T2ND vragenlijsten werden aan de respondent gezonden via mail door de onderzoekers. Tussen juni 2024 en oktober 2025 is de vragenlijst T2D N = 59 en de T2ND vragenlijst N = 14 via de mail verstuurd. Dit leidde tot een respons van N = 19 op de T2D en N = 7 op de T2ND vragenlijst. De response rate voor de T2D vragenlijst was dus 32,2 % en de T2ND vragenlijst 50 %.¹

2.1.2 Respondentgroep vragenlijsten

In totaal namen 131 personen deel aan het onderzoek door één of meerdere vragenlijsten in te vullen. De T0-vragenlijst werd 95 keer ingevuld, de T1 vragenlijst 56 keer en de T2-vragenlijst 26 keer. Een overzicht van de demografische gegevens van de respondenten is te vinden in Tabel 1.

De respondenten vormden een diverse groep wat betreft leeftijd. De gemiddelde leeftijd bij aanmelding bij Perspectief Herstelbemiddeling was 42 jaar, met een brede spreiding van 15 tot 83 jaar. De respondentengroep bestond grotendeels uit vrouwen (63,8%). Daarnaast namen ook 45 mannen en twee personen met een andere genderidentiteit deel aan het onderzoek (zie Tabel 1). Onder de respondenten bevonden zich voornamelijk slachtoffers (64,6%) en daders (21,5%). Verder werd de vragenlijst ingevuld door nabestaanden (5,4%) en getuigen (2,3%). Een kleine groep respondenten viel buiten deze categorieën en kwam uit de familiale omgeving van de dader of het slachtoffer.

Voor bijna de helft van de respondenten was een zedenmisdrijf de aanleiding voor het contact met Perspectief Herstelbemiddeling. Daarnaast ging het vaak om gewelds- en verkeersmisdrijven. In een klein aantal gevallen betrof het een andere ingrijpende gebeurtenis, zoals een medisch incident of suïcide. In de meeste gevallen was de respondent

¹ De respons rate van de T0 vragenlijst kan niet worden vergeleken met de respons rate op de andere vragenlijsten, aangezien de werving van respondenten grotendeels gebeurde uit de respondentgroep op T0 en respondenten voor T2 enkel werden uitgenodigd als zij in T0 (en/of T1) expliciet hadden toegestemd nogmaals benaderd te mogen worden

de aanmeldende partij bij Perspectief Herstelbemiddeling (83,8%). De andere partij was in veel gevallen een bekende van de respondent.

Ruim de helft van de respondenten had uiteindelijk een fysiek een op een gesprek met de andere partij. In 24% van de gevallen werd gekozen voor een andere vorm van bemiddelingscontact, zoals pendelcontact, schriftelijk contact of groepsherstelbijeenkomst. Ongeveer een kwart had geen bemiddeld contact met de andere partij.

Tabel 1

Demografische gegevens respondenten vragenlijst

Demografische kenmerken	<i>n</i>	<i>%</i>
Geslacht		
Man	45	34,6
Vrouw	83	63,8
Anders	2	1,5
Rol		
Slachtoffer	84	64,6
Dader/verdachte/veroorzaker	28	21,5
Nabestaande	7	5,4
Getuige	3	2,3
Overig	8	6,2
Delict		
Geweld	36	27,7
Zeden	63	48,5
Verkeer	23	17,7
Overig	8	6,2
Partij		
Aanmeldende partij	109	83,8
Andere partij	11	8,5
Onbekend	20	7,7
Andere partij		
Bekende	79	60,8
Onbekende	38	29,2
Onbekend	13	10,0
Type bemiddeling		
Geen bemiddeling	33	25,4
Fysiek gesprek	69	53,1
Pendelcontact	14	10,8
Briefwisseling	9	6,9
Groepsherstelbijeenkomst	1	0,8

2.1.3 Analyse

Allereerst is gekeken of voor de verschillende losse items het mogelijk was om schalen samen te stellen. Voor de emotionele en psychologische impact zijn bestaande/verwachte subschalen gebruikt. Daarnaast zijn voor agency en communion schalen ontwikkeld. Door middel van exploratieve factoranalyses (EFA) is de factorstructuur vastgesteld. Op basis van deze analyses zijn schaalscores berekend, die vervolgens zijn gebruikt in de verdere beschrijvende en toetsende analyses.

Vervolgens zijn beschrijvende statistieken gebruikt (aantallen, gemiddelden en standaarddeviaties) per item, schaal en meetmoment. Met t-toetsen is getoetst of gemiddelde scores significant afwijken van de neutrale schaalwaarde (score 3). Omdat meerdere toetsen zijn uitgevoerd, zijn p-waarden waar relevant gecorrigeerd met de Benjamini-Hochberg-procedure om het risico op fout-positieve bevindingen te beperken. Ook zijn verschillen naar achtergrondkenmerken (geslacht, rol in het delict, delictgroep en leeftijd) verkend met t-toetsen, variantieanalyses en lineaire regressies, afhankelijk van het type variabele. Deze analyses zijn exploratief en dienen ter ondersteuning van beleidsmatige interpretatie.

Naast groepsgemiddelden zijn individuele veranderingen over de tijd onderzocht. Hiervoor zijn verschillen berekend (verschil tussen T0 en latere meetmomenten). Op basis hiervan is per respondent vastgesteld of sprake was van een afname, stabiliteit of toename op de verschillende schalen. Deze trajectanalyses zijn descriptief van aard en bedoeld om inzicht te geven in de variatie tussen respondenten.

Een uitgebreide wetenschappelijke verantwoording van de statistische analyses is opgenomen in Bijlage 3.

2.2 Interviews

De interviews waren bedoeld ter verrijking en vergelijking van het beeld dat uit de vragenlijsten naar voren kwam over de motivaties, ervaringen en impact van herstelbemiddeling op cliënten die herstelbemiddeling wensten. Er werd in de interviews niet ingegaan op de antwoorden die respondenten eerder op de vragenlijsten hebben gegeven.

2.2.1 Respondentgroep interviews

In totaal namen 31 respondenten deel aan een interview (geïnterviewden). De respondentengroep bestond uit 23 vrouwen en acht mannen (zie Tabel 2). Onder de geïnterviewden bevonden zich 19 slachtoffers, vier daders en vier nabestaanden. Ook deden er vier familieleden van slachtoffers en/of daders mee.

Voor twintig geïnterviewden was een zedenmisdrijf de aanleiding voor het contact met Perspectief Herstelbemiddeling. Daarnaast ging het om geweldsmisdrijven (n = 5) en verkeersongevallen (n = 4). Voor twee geïnterviewden was een overige gebeurtenis (medisch incident en grafschennis) de aanleiding van het contact met Perspectief Herstelbemiddeling.

Voor 18 geïnterviewden had een fysiek gesprek met de andere partij plaatsgevonden. Zes geïnterviewden hadden geen contact gehad met de andere partij, drie van hen had pendelcontact, twee een briefwisseling en twee geïnterviewden hadden meegedaan aan een groepsherstelbijeenkomst. De meeste geïnterviewden wilden in contact komen met een bekende (n = 22). Acht geïnterviewden waren een onbekende van de andere partij. Eén geïnterviewde wilde in bemiddeling met twee betrokkenen, waarvan één bekende en één onbekende.

Tabel 2

Demografische gegevens respondenten interviews

Demografische kenmerken	n	%
Geslacht		
Man	8	25,8
Vrouw	23	74,2
Rol		
Slachtoffer	19	61,3
Dader/verdachte/veroorzaker	4	12,9
Nabestaande	4	12,9
Overig	4	12,9
Delict		
Geweld	5	16,1
Zeden	20	64,5
Verkeer	4	12,9
Overig	2	6,5
Type bemiddeling		
Geen bemiddeling	6	19,4
Fysiek gesprek	18	58,1
Pendelcontact	3	9,7
Briefwisseling	2	6,5
Groepsherstelbijeenkomst	2	6,5
Andere partij* ²		
Bekende	23	71,9
Onbekende	9	28,1

² *Eén respondent had een gesprek met twee andere betrokkenen

2.2.2 Procedure

De respondenten werden na aanmelding via de vragenlijsten door de onderzoekers per e-mail benaderd. De respondenten konden zelf de locatie voor het interview kiezen, waarbij een online interview ook tot de mogelijkheden behoorde.

De interviews zijn afgenomen in de periode van december 2024 tot en met oktober 2025. Respondenten kregen de keuze voor een online (N = 6) of een fysiek (N = 25) interview. Bij de interviews waren altijd twee onderzoekers aanwezig. De interviews duurden ongeveer een uur tot anderhalf uur. De respondenten kregen geen vergoeding voor deelname.

Er is gebruikgemaakt van semi-gestructureerde interviews. Bij aanvang van het interview werd het onderzoek kort toegelicht en werd het toestemmingsformulier getekend, er was ook ruimte voor vragen van respondenten. Er werd gebruikgemaakt van een topiclijst (zie Bijlage 4). Tijdens elk interview werd er aandacht besteed aan 1) de motivatie voor deelname aan herstelbemiddeling, 2) de ervaringen met het eerste gesprek met de bemiddelaar van Perspectief Herstelbemiddeling en de impact daarvan, en 3) een terugblik op de algehele ervaring met het proces van Perspectief Herstelbemiddeling. Indien de respondent bemiddelingscontact had gehad, werden hun ervaringen daarmee uitgevraagd, de impact daarvan en hun visie op de andere partij. Indien er geen bemiddelingscontact was geweest, werd de reden daarvoor en de impact daarvan uitgevraagd. In de interviews werd niet direct ingegaan op agency en communion, deze thematische analyse achteraf plaats op basis van de respons van de geïnterviewden.

2.2.3 Analyse

De transcripten van de interviews zijn gecodeerd met behulp van het programma Atlas.ti versie 8. Het codeboek (zie Bijlage 5) is tot stand gekomen op basis van een open codering van vier interviews. Vervolgens zijn verschillende gesloten codes toegevoegd op basis van het theoretisch kader van het onderzoek, om de resultaten met behulp van het kader van agency en communion te kunnen interpreteren. De thematische codes agency en communion zijn toegevoegd met bijvoorbeeld de onderliggende agency-gerelateerde code 'controle' en de communion-gerelateerde code 'sociale steun'. Deze codes zijn gebaseerd op eerder onderzoek (zie bijvoorbeeld Wilinsky & McCabe, 2021; Kragting et al., 2025). Het codeboek is daarnaast uitvoerig besproken binnen het onderzoeksteam.

De transcripten zijn gecodeerd door twee onderzoekers en een stagiaire die allen met hetzelfde codeboek werkten. Ten behoeve van de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid zijn alle codes uitvoerig toegelicht en besproken. Daarnaast zijn drie transcripten door de codeurs gecodeerd en de uitkomsten van de codering samen besproken. Uit die bespreking bleek dat de codeurs in sterke mate overeenkwamen in het toekennen van de codes. Er is verder besloten om drie grotendeels overlappende codes samen te voegen en twee extra codes toe te voegen. Vervolgens is er verder gecodeerd met het aangepast codeboek.

2.3 Dossieronderzoek

Ter aanvulling van de vragenlijst werd er een dossieronderzoek uitgevoerd. Voor het dossieronderzoek werd de informatie die de bemiddelaars in het systeem noteerden over bemiddelingszaken geanalyseerd. Het dossieronderzoek werd gebruikt om de demografische gegevens van respondenten en de delictgegevens te analyseren. Respondenten werden, na toestemming te hebben gegeven, gekoppeld aan het dossier over hun bemiddelingszaak in het systeem van Perspectief Herstelbemiddeling. Deze koppeling gaf ook inzicht in deelname van de andere partij uit dezelfde zaak. Uit de dossiers werden de volgende gegevens gehaald: 1) demografische gegevens, 2) delictinformatie, 3) de rol van de respondent (aanmelder, andere partij) en de relatie met de andere partij (slachtoffer, veroorzaker/dader, getuige, nabestaande), 4) informatie over de bemiddeling en 5) informatie over het soort en de frequentie van contact tussen bemiddelaar en respondent. Deze informatie is gebruikt ter aanvulling van de data uit de vragenlijst(en) en meegenomen in de analyse daarvan.

2.4 Ethiek, veiligheid en privacy

De gegevens van respondenten werden gepseudonimiseerd om de anonimiteit van de respondenten te waarborgen. De verzamelde data werden opgeslagen in de beveiligde digitale omgeving van het NSCR, in lijn met het beleid voor dataverwerking. Daarnaast zijn de data bewaard conform de Nederlandse Gedragscode voor Wetenschappelijke Integriteit.

Respondenten werden uitgebreid geïnformeerd over hun deelname aan het onderzoek, hebben schriftelijk geïnformeerde toestemming (*informed consent*) gegeven en zijn gewezen op de mogelijkheid zich op ieder moment terug te trekken uit het onderzoek. Respondenten werden ook gewezen op MIND, een laagdrempelige mogelijkheid tot contact met een hulpverlener, indien zij na deelname negatieve emoties ervoeren.

De Commissie Ethiek van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Vrije Universiteit Amsterdam heeft het onderzoek en de onderzoeksopzet beoordeeld en geconcludeerd dat er geen ethische bezwaren zijn tegen de uitvoering ervan.

3. Resultaten

3.1 Doorverwijzing

Vragenlijsten

Uit de vragenlijst komt naar voren dat respondenten zelf of via verschillende doorverwijzende instanties bij Perspectief Herstelbemiddeling terecht komen. Een deel heeft zich zelfstandig aangemeld (27,7%), terwijl anderen zijn doorverwezen door Slachtofferhulp Nederland (22,3%) of de politie (16,2%). Ook andere organisaties binnen het justitiële en maatschappelijke domein, zoals de reclassering, Justitiële Instellingen, het Openbaar Ministerie en advocaten, hebben respondenten doorverwezen naar Perspectief Herstelbemiddeling. Een klein deel is via overige verwijzers, bijvoorbeeld een therapeut of de kerk bij Perspectief Herstelbemiddeling terechtgekomen (Tabel 3).

Tabel 3

Doorverwijzende instanties

Verwijzer	<i>n</i>	%
Zelf	36	27,7
Slachtofferhulp Nederland	29	22,3
Politie	21	16,2
Reclassering	6	4,6
Justitiële Instelling	4	3,1
Openbaar Ministerie	3	2,3
Advocaat	3	2,3
Overig	15	11,5
Onbekend	13	10,0

Interviews

In de interviews benoemen slachtoffers dezelfde doorverwijzende instanties als in de vragenlijst. Daders hebben de informatie over Perspectief Herstelbemiddeling voornamelijk in de Penitentiare Inrichting ontvangen, bijvoorbeeld in de cursus 'Aan de bak'. Een aantal geïnterviewden zegt zelf op internet gezocht te hebben naar een partij die hen kon helpen. Via verschillende websites kwamen zij terecht bij Perspectief Herstelbemiddeling: *"Volgens mij [ben ik] via doorklikken van Centrum Seksueel Geweld naar Slachtofferhulp naar Perspectief Herstelbemiddeling."* (Geïnterviewde 4, slachtoffer, zeden).

Geïnterviewden geven verschillende redenen om op zoek te gaan naar herstelbemiddeling. Zij stellen bijvoorbeeld dat het voor hen als het juiste moment voelde of dat zij geen juridisch proces meer aan wilden gaan, maar wel op zoek waren naar iets anders. Ook benoemt een aantal geïnterviewden dat het een mooie aanvulling is op een eerdere therapeutische behandeling:

Ik wilde eigenlijk tijdens de therapie al heel vaak de dader, zeg maar, confronteren. En het werd mij steeds afgeraden dat het niet het goede moment was. En toen aan het einde van mijn therapie, toen dacht ik van ja, nou is dat het goede moment, maar heb ik daar eigenlijk niet echt hulp bij [...] toen ben ik gaan Googelen heb ik Perspectief Herstelbemiddeling gevonden. (Geïnterviewde 25, slachtoffer, zeden).

3.2 Motivatie voor deelname

Vragenlijsten

Op de open vraag waarin motivaties voor deelname werden uitgevraagd, geven slachtoffers voorafgaand aan de bemiddeling meerdere motivaties aan om deel te nemen aan herstelbemiddeling. Zij noemen redenen voor deelname die passend zijn binnen het agency kader, zoals het willen delen van hun eigen verhaal en de gevolgen van het delict duidelijk willen maken: *“Ik wil graag eenmalig een gesprek met [de andere partij] aangaan om hem te vertellen wat voor invloed het [delict] op mij heeft gehad en wat voor invloed het op mijn dagelijks leven heeft. [...]” (Respondent V15).* Sommige slachtoffers benadrukken dat het delen van de gevolgen volgens hen met de andere partij zou leiden tot het voorkomen van herhaling van het delict: *“De daders besef bijbrengen wat dit met mij deed. Hopelijk ze daarmee aan het denken zetten om in plaats van nieuwe slachtoffers te maken, hun ervaringen positief in te zetten [...]” (Respondent V58).* Ook verwachten slachtoffers dat contact hen zal helpen met de verwerking en afsluiting van het delict en dat het ervoor kan zorgen dat zij antwoord krijgen op vragen: *“[...] “Completeren, informatie over de gebeurtenis ontvangen van andere partij.” (Respondent V6).* Een aantal slachtoffers benoemt ook dat ze de ander willen confronteren: *“[...] “Ik ben nu krachtig genoeg om de confrontatie aan te gaan, ik wil de regie en controle terug. [...]” (Respondent V32).*”

Slachtoffers noemen ook motivaties die vooral gericht zijn op de andere partij, gerelateerd aan communion. Zo willen zij graag de ander helpen: *“Graag zou ik [...] hem willen vertellen dat ik hem niet als boeman zie [...]. Oprecht hoop ik dat hij ook weer verder kan.” (Respondent V66).* Ook wil een deel van de slachtoffers de relatie met de andere partij herstellen, omdat zij voorafgaand aan het delict een goede relatie hadden of omdat zij in elkaars directe omgeving leven. Het verminderen van angst voor de ander en angst voor een onverwachte confrontatie met de andere partij wordt ook genoemd: *“De angst voor een ontmoeting is zo groot, dat dit misschien een goede stap is om een begeleide ontmoeting plaats te laten vinden.” (Respondent V62).* Zij noemen daarbij ook de veiligheid van de setting en de ondersteunende rol van de bemiddelaar als hulpmiddelen om dat contact aan te gaan. Een

aantal slachtoffers noemen dat ze het verhaal van de ander willen horen of dat ze excuses willen ontvangen van de andere partij.

Tenslotte noemen slachtoffers redenen die te maken hebben met het juridische proces rondom het delict. Zij benoemen dat er geen rechtszaak meer komt en dat ze herstelbemiddeling als alternatief zien of dat zij geen behoefte hebben aan een strafprocedure. Ook zien sommige slachtoffers herstelbemiddeling als een eerste stap, waarna nog een juridisch traject zou kunnen volgen: *“Een aangifteproces gaat heel veel moeite kosten en er is een kans dat het OM niks met mijn aangifte gaat doen. [...] En als dit niks wordt, kan ik altijd nog aangifte doen, andersom wordt lastiger.”* (Respondent V8)."

Getuigen en nabestaanden noemen voor bemiddeling vergelijkbare motivaties als slachtoffers en willen ook de ander helpen, vragen beantwoord krijgen of de ander confronteren met de gevolgen van het delict.

Daders noemen voornamelijk motivaties die met de andere partij te maken hebben en door de onderzoekers geïnterpreteerd zijn als communion-gerelateerd. Zo willen zij graag de ander helpen. Ook benoemen veel daders dat zij excuses willen aanbieden. Verder willen zij graag hun verhaal delen en antwoorden geven op vragen van de slachtoffers: *“Er is nooit bekend geworden wat er nu precies heeft plaatsgevonden. Nabestaanden [...] zitten hoogstwaarschijnlijk met vragen. [...]”* (respondent V104). Daders zijn ook benieuwd naar het verhaal van de andere partij en de gevolgen die zij ervaren: *“[...] “Ook wil ik de slachtoffers horen hoe zij het hebben ervaren, hoe het voor hun gevoeld heeft en of het nog steeds impact op hun heeft.”* (Respondent V68). Herstel van de relatie met de andere partij wordt ook meermaals genoemd: *“Omdat ik weer op goede voet door wil leven met [de andere partij]. [...]”* (respondent V57).

Ook geven daders motivaties die te maken hebben met hun eigen herstel en agency. Zij benoemen bijvoorbeeld dat ze willen leren omgaan met schuld en schaamte, dat ze ‘in het reine willen komen’ of dat ze herhaling van een delict willen voorkomen: *“Het begon aan m’n geweten te knagen, en dat ik het nu eens anders wil gaan doen [...], dat ik zelf inzichten krijg zodat dit niet meer gaat gebeuren.”*

Direct na (T1) en langer na de bemiddeling (T2D) noemen slachtoffers, nabestaanden en getuigen dat hun verhaal delen de belangrijkste motivatie was voor deelname aan herstelbemiddeling. Ook benoemen zij dat ze het verhaal van de ander willen horen en dat ze antwoorden willen op vragen over het delict. Aanvullingen op de motivaties die vooraf genoemd worden is dat slachtoffers aangeven dat ze gehoord willen worden door de andere partij en dat ze ook erkenning zoeken voor wat hen is aangedaan.

Ook daders noemen direct en langer na herstelbemiddeling nog dezelfde motivaties voor hun deelname. Zij noemen nog steeds dat ze hun verhaal willen delen en antwoorden geven, horen hoe het met de ander gaat, de ander helpen en excuses maken. Ook benoemen zij de relatie te willen herstellen.

Gezamenlijk laten de verschillende motivaties zien dat de respondenten op zoek zijn naar agency en communion. Slachtoffers, getuigen en nabestaanden benadrukken enerzijds

agency door het willen terugnemen van regie, het delen van hun eigen verhaal en het verkrijgen van verwerking en afsluiting. Tegelijkertijd komen communion-motieven naar voren, zoals het willen helpen van de ander en het herstellen van relaties. Bij ouders ligt de nadruk vooral op communion, in het willen aanbieden van excuses, het helpen van slachtoffers en het herstellen van relaties. Ook tonen zij motieven gerelateerd aan agency, zoals de wens schuld en schaamte te verwerken.

In de vragenlijst gaven respondenten op een vijfpuntsschaal (1 = helemaal niet, 3 = neutraal, 5 = helemaal wel) aan in hoeverre hun verwachtingen over het bemiddelingscontact zijn uitgekomen. Respondenten zijn overwegend positief over het uitkomen van deze verwachtingen. In de vragenlijst die kort na de bemiddeling werd afgenomen (T1) lag de gemiddelde score op 4,27. Op langere termijn na de bemiddeling (T2D) nam dit toe tot een gemiddelde score van 4,67.

Interviews

Ook tijdens de interviews noemen geïnterviewden uiteenlopende motivaties voor deelname aan herstelbemiddeling. De meeste geïnterviewden noemden meerdere, verschillende motivaties voor deelname. De meest genoemde motivatie is het delen van het eigen verhaal. Deze motivatie kan voortkomen uit verschillende behoeften, zoals een behoefte aan verbinding met anderen, waarbij geïnterviewden op een reactie hopen na hun verhaal: *“Ik wilde sowieso mijn verhaal vertellen [...] Inderdaad was het mijn verwachting dat hij zou erkennen.”* (Geïnterviewde 8, slachtoffer, zeden). Ook kan deze motivatie voortkomen uit een behoefte aan agency, waarbij de reactie van de ander geen rol speelt: *“Of hij nou boos wordt of niet. Of zegt je hebt gelijk of helemaal niet. Dat wil ik [bij de ander] laten liggen. Ik wil gewoon zeggen wat het met mij doet.”* (Geïnterviewde 26, slachtoffer, geweld). Verder, ook in lijn met agency, geeft een geïnterviewde aan dat ze zich nu krachtig genoeg voelde om haar verhaal te delen: *“Ik heb [mijn verhaal delen] als [minder-]jarige nooit kunnen doen. Dus ik denk ik wil dat. Ik wil gewoon mijn verhaal kunnen vertellen aan [de dader], omdat ik vind dat ik daar als volwassene recht op heb.”* (Geïnterviewde 16, slachtoffer, zeden).

Naast het delen van hun eigen verhaal, willen geïnterviewden ook antwoorden ontvangen op hun vragen. Voor hen is de andere partij in deze gevallen de enige bron die hun vragen kan beantwoorden. Dit kan zijn om hun eigen beleving van de gebeurtenis te kunnen plaatsen: *“Omdat ik antwoorden wilde op mijn vragen. Ik wilde ook meer duidelijkheid over mijn eigen herinneringen. [Wij zijn] de enige twee mensen die uiteindelijk daar de meeste waarheid over kunnen vertellen.”* (Geïnterviewde 32, slachtoffer, zeden). Ook voor nabestaanden is het een manier om een beeld te kunnen schetsen van wat er precies gebeurd was:

Ik heb van het begin af aan gevraagd [aan de familieagent], ik zou het liefst een verhaal van A naar B willen, ook van de [veroorzakers], hoe ziet die dag eruit, hoe is hun dag. Dat hebben we eigenlijk niet echt gehad, zeg maar. Dus daar miste ik gewoon zelf ook een stuk informatie. [...] Dan kregen we een klein stukje informatie, maar geen

compleet verhaal [van de familieagent]. (Geïnterviewde 27, nabestaande, verkeersongeval).

Ook de motivatie voor herstel van de relatie tussen beide partijen wordt meermaals genoemd, gerelateerd aan communion:

Dat heeft natuurlijk te maken met de relatie met de andere partij. Hij vond het heel belangrijk om weer contact te hebben. En ik wist ook niet hoe dat zou kunnen of moeten gebeuren, maar goed, hij had het dus zelf aangegeven, zo kwamen ze bij [Perspectief Herstelbemiddeling]. En zo kwam dus ook de vraag naar mij toe. Wil je dat ook? Ik zei: 'ja, absoluut'. (Geïnterviewde 28, dader, zeden).

Naast de relatie met de andere partij, kunnen ook andere relaties een rol spelen in de keuze om herstelbemiddeling aan te gaan. Een voorbeeld hiervan is als het delict heeft plaatsgevonden binnen een familie, waardoor het proberen te herstellen van de relatie met een slachtoffer of dader ook voortkomt uit de motivatie om de andere familiebanden te herstellen of behouden:

Omdat ik eigenlijk de [dader en familieband] nooit meer wil zien. Maar dat is een beetje moeilijk. Wat dan, mijn [familielid] had al laten merken dat ze het erg vond dat ik nooit meer naar [dader] informeerde. [...] Ik moet het gewoon toch een kans geven en wie weet is er dan een manier om toch voorzichtig aan herstel te werken. Ik had wel het idee dat het nooit meer zou worden zoals vroeger. Maar ik dacht, ja, ik moet die deur ook niet dichtgooien. Anders zou ik de relatie met mijn [familielid] ook geen kans geven. (Geïnterviewde 21, familielid, zeden).

Een aantal geïnterviewden benoemt ook de hoop dat deelname aan herstelbemiddeling helpt bij de verwerking van het delict of de afsluiting van het proces volgend op het delict: *"Toch een soort van afsluiting van je verleden, zo zie ik het dan toch wel een beetje. Of in ieder geval kunnen doorgaan met je leven van nu, dat je niet de hele tijd met het verleden bezig bent."* (Geïnterviewde 10, slachtoffer, zeden). Herstelbemiddeling kan dan ook goed volgen op een therapeutische behandeling.

Een meermaals genoemde motivatie die duidelijk voortkomt uit communion is de wens om de ander te helpen. Voor een enkele geïnterviewde is dat de enige motivatie om deel te nemen: *"Ik ben benaderd met de vraag, staan jullie hiervoor open? [...] Ik heb zelf gezegd, ik sta ervoor open als het hem helpt, ik heb het niet per se nodig voor mijn eigen verwerking."* (Geïnterviewde 29, nabestaande, verkeersongeval). Dat helpen van de ander, kan ook bestaan uit de wens dat de ander iets zou leren van de situatie. De wens om een ander te helpen blijft niet beperkt tot de andere partij, een geïnterviewde benoemt bijvoorbeeld ook dat herstelbemiddeling anderen kan helpen, bijvoorbeeld door het voorkomen van meer slachtoffers.

Motivaties die enkel door daders worden benoemd zijn antwoorden geven op vragen die de andere partij mogelijk had en verantwoordelijkheid nemen voor de consequenties van je eigen daden.

3.3 Aanmelding en intake

Interviews

De voorbereiding voor het eerste gesprek met de bemiddelaar loopt uiteen. De meeste geïnterviewden geven aan dat zij geen speciale voorbereidingen hebben getroffen. Deze geïnterviewden zijn het gesprek open aangegaan: *“Ik heb dat eigenlijk niet voorbereid [...] ik dacht, ik laat het gewoon over me heen komen.”* (Geïnterviewde 4, slachtoffer, zeden). Ook is de vertrouwdheid met de eigen ervaringen hierbij genoemd: *“Ik dacht, ja, ik kan alles voorbereiden. Ik heb mijn verhaal nog steeds kraakhelder.”* (Geïnterviewde 5, slachtoffer, zeden).

Andere geïnterviewden geven aan dat de website van Perspectief Herstelbemiddeling een belangrijke bron is geweest voor de voorbereiding. Daarnaast is het gesprek besproken met naasten of is het op een rij zetten en overzichtelijk maken van de eigen behoeften genoemd.

Een deel van de geïnterviewden geeft aan dat zij de contactmomenten met eerdere hulpbronnen, zoals een therapeutische behandeling of contact met Slachtofferhulp Nederland, een waardevolle voorbereiding hebben gevonden op het contact met Perspectief Herstelbemiddeling. Zij hebben bijvoorbeeld voor zichzelf goed op een rij wat er was gebeurd of hebben voorafgaand al inzicht gekregen in hun eigen behoeften.

Geïnterviewden geven aan dat de bemiddelaar in die voorbereidende gesprekken informatie heeft gegeven, de rol van de bemiddelaar heeft toegelicht, de motivatie voor deelname aan herstelbemiddeling heeft uitgevraagd, verwachtingen hebben gemanaged, en ruimte hebben geboden voor hun verhaal: *“Zij stelde zulke goede vragen dat ik, dat gewoon eigenlijk alles aan bod kwam en van het één kwam je in het ander.”* (Geïnterviewde 30, familielid, zeden).

3.3.1 Contacteren andere partij

Interviews

Tijdens het intakeproces bespreken de aanmelder en de bemiddelaar de benadering van de tegenpartij. Verschillende geïnterviewden beschrijven hiervan de impact. Het mee mogen beslissen in de bewoording van de brief lijkt bij hen bij te dragen aan het gevoel van regie, bijvoorbeeld het gebruik van het woord slachtoffer:

Toen zei ik: ‘nou dat hoeft niet, want dat indiceert gelijk al voor mij de positie’. Maar uiteindelijk hebben we toen afgesproken: ‘iemand uit uw verleden probeert contact op te nemen’. [...] Alleen de term die we gebruikten was voor mijn gevoel wat out-of-the-box. Maar daar was ik wel erg blij mee. (Geïnterviewde 32, slachtoffer, zeden).

Eén geïnterviewde wilde rekening houden met de eventuele gevolgen van het ontvangen van de brief voor de daders privé situatie en sprak met de bemiddelaar een meer discrete vorm van contact zoeken af dan de reguliere brief. Op die manier kon gegarandeerd worden dat een naaste van de dader de brief niet per ongeluk zou ontvangen.

Een andere geïnterviewde stelt juist dat zij meer inspraak in de brief had gewenst. Hierin speelt mee dat ze geen inzicht in de uiteindelijke Engelstalige brief kreeg. Ook stelde zij dat de verstuurde brief voor onrust had gezorgd bij de andere partij. Dat was in dit geval mede het gevolg van het hanteren van de Engelse term '*victim-offender mediation*'. De ontvanger herkende zich niet in deze term.

Het uitsturen van de brief kan een spannend moment zijn. Sommige geïnterviewden geven aan niet te weten wat te verwachten over de reactie van de andere partij op de brief. Hierbij bedachten ze verschillende scenario's over mogelijke reacties. Een van hen stelt dat wat ze hoopte en verwachtte naast elkaar bestond:

Realistisch had ik gedacht van, daar wil [de andere partij] niet mee geconfronteerd worden. Hij gaat gewoon daar niet op die brief reageren en hij gaat dat ontkennen. En als hij niet ontkent, dan gaat hij wel bagatelliseren. [...] Stiekem hoop je eigenlijk wel op meer erkenning of een sorry of zo. Het is een soort ijlende hoop. (Geïnterviewde 10, slachtoffer, zeden).

Ook de terugkoppeling over de reactie van de andere partij op de brief is voor sommige geïnterviewden een manier om meer regie en dus agency te ervaren. Ze konden bijvoorbeeld met de bemiddelaar afspreken welke berichten ze wanneer zouden ontvangen over een eventuele reactie op de brief.

Na het versturen van de brief kan het bemiddelingsproces stoppen. Ook als er geen bemiddelingscontact plaatsvindt, kan de terugkoppeling van de bemiddelaar³ veel inzicht geven voor geïnterviewden, bijvoorbeeld over de beweegredenen van de andere partij om tot dat besluit te komen.

De terugkoppeling van de bemiddelaar biedt verschillende slachtoffers ook inzicht in hun eigen rol en verhouding met de andere partij, bijvoorbeeld in de machtspositie tussen de beide partijen. Eén geïnterviewde erkent bijvoorbeeld dat zij een kind was ten tijde van de ingrijpende gebeurtenis en zich niet schuldig zou moeten voelen.

Ook als er wel bemiddelingscontact volgt, heeft de terugkoppeling door de bemiddelaar een zelfstandige waarde. Het geeft inzicht in de andere partij en draagt bij aan een goede voorbereiding op het gesprek:

Eigenlijk wordt het gesprek al een beetje gevoerd, terwijl we nog niet tegenover elkaar zitten. [...] 'Ik ga A zeggen', 'Oh, als jij A zegt, dan gaat hij waarschijnlijk B zeggen', 'Als

³ Terugkoppeling over contact met de andere partij gebeurt alleen met toestemming van de andere partij

hij B zegt, dan voel ik me toch wel C'. [...]. Toen dacht ik: 'Oh, maar dit is echt heel mooi. Dit geeft me echt heel veel tijd om erover na te denken. En nog beter gebruik te maken van dat ene uur dat je dan daadwerkelijk in het gesprek zit. Zonder overvallen te worden.' En ik kon daardoor ook nog met andere mensen overleggen, mocht ik dat willen. En ook echt voelen van: 'Oh ja, dit doet het met mij in het moment'. (Geïnterviewde 13, slachtoffer, geweld).

Eén geïnterviewde merkt op dat de terugkoppeling door de bemiddelaar voor haar met een duidelijke emotionele lading kwam. De geïnterviewde merkte dat de bemiddelaar een emotionele impact ervaarde na dat gesprek, waardoor zij op dat moment minder ruimte ervaarde voor haar eigen emoties.

Wanneer een bemiddelingsgesprek mogelijk blijkt te zijn, wordt het intakeproces gebruikt om hiervoor afspraken te maken. Er wordt bijvoorbeeld overlegd over een locatie voor het bemiddelingsgesprek, de volgorde van binnenkomst en de wijze van begroeten. Het kaderen van die afspraken gaf duidelijkheid voor geïnterviewden.

Daarnaast geeft het geïnterviewden wederom de mogelijkheid om regie te hebben in het bemiddelingscontact. Ook erkent een deel dat zij zich bewust is dat de andere partij een vergelijkbare mate van regie ervaart in het proces. Regie voor de ene partij, kan consequenties hebben voor de andere partij:

[Elkaar] de hand geven [bij aanvang van het gesprek], heb ik wel gezegd, dat wil ik liever niet. Ja, dan houdt het voor de andere partij ook op. Maar als [de andere partij] zegt: 'dat wil ik liever niet', dan had het ook opgehouden. (Geïnterviewde 26, slachtoffer, geweld)

3.3.2 Ervaringen en impact voorbereidend gesprek

Vragenlijsten

In de vragenlijst afgenomen na het voorbereidend gesprek (T0) werd uitgevraagd hoe de respondenten het gesprek met de bemiddelaar hadden ervaren. Verschillende aspecten stonden daarbij centraal. Zo werd de ervaren impact van het voorbereidende gesprek uitgevraagd, de ervaring met betrekking tot het handelen van de bemiddelaar en het belang hiervan.

De impact van het voorbereidende gesprek werd gemeten door middel van twee overkoepelende thema's, namelijk de impact op verschillende levensdomeinen en emotionele en psychologische effecten.

Impact op levensdomeinen. Binnen het eerste thema werden respondenten gevraagd in hoeverre het gesprek invloed had gehad op concrete levensgebieden, zoals het contact met vrienden en familie, de werksituatie, het gevoelsleven en de emoties, middelengebruik, vrijetijdsbesteding en spiritualiteit of religieuze beleving. Respondenten konden per domein op een vijf puntsschaal aangeven of het gesprek leidde tot een verslechtering (score 1 en 2), geen verandering (score 3) of een verbetering van de situatie (score 4 en 5).

Uit de resultaten blijkt dat het voorbereidende gesprek door respondenten over het algemeen wordt ervaren als neutraal tot licht positief op de verschillende levensdomeinen (zie Tabel 4). Voor de domeinen werk, middelengebruik en vrijetijdsbesteding liggen de gemiddelde scores rond of net boven de neutrale schaalwaarde (3), wat erop wijst dat het gesprek voor een groot deel van de respondenten geen verslechtering teweegbrengt en in sommige gevallen, zoals sociaal contact met familie en vrienden (gemiddelde score van 3,22), gevoelsleven en emoties (gemiddelde score van 3,37) en religie en spiritualiteit (gemiddelde score van 3,24) bijdraagt aan een lichte verbetering. Deze bevindingen zijn stabiel voor verschillende groepen respondenten. Zowel mannen als vrouwen, evenals respondenten met verschillende rollen in de zaak (slachtoffer, dader/verdachte of overig) en uit verschillende delictgroepen, rapporteren vergelijkbare ervaringen met het voorbereidende gesprek. Er zijn geen aanwijzingen voor structurele verschillen in ervaren impact tussen deze groepen.

Tabel 4

Impact op levensdomeinen T0: gemiddelde scores en t-toetsen

Impact voorbereidende gesprek op...	M	SD	t	Interpretatie
Sociaal contact	3,22	0,70	3,065*	Positief
Werk	3,09	0,67	1,379	Neutraal
Emoties	3,37	1,12	3,261*	Positief
Middelengebruik	3,00	0,61	0,000	Neutraal
Vrijetijdsbesteding	3,04	0,72	0,564	Neutraal
Spiritualiteit	3,24	0,69	3,392*	Positief

Noot. De stellingen werden voorafgegaan door de vraag: *Wat was de impact van het voorbereidende gesprek met de bemiddelaar op de volgende gebieden.* Scores zijn gebaseerd op een vijf puntsschaal (1 = verslechtering, 5 = verbetering). *M* = gemiddelde score; *SD* = standaarddeviatie; *t* = t-toetswaarde waarbij een sterretje (*) aangeeft dat de gemiddelde score significant hoger is dan de neutrale schaalwaarde (3). Statistisch significant resultaat met correctie.

Emotionele en psychologische impact. Het tweede thema richtte zich op de emotionele en psychologische doorwerking van het voorbereidende gesprek met de bemiddelaar (zie Tabel 5). Hierbij werd onder meer gevraagd in hoeverre het gesprek bijdroeg aan positieve emoties, zoals gevoelens van trots en zelfvertrouwen (positief affect), en in hoeverre het leidde tot een afname van negatieve emoties, waaronder wraakgevoelens en woede (woede en wraak), somberheid en angst (negatief affect), en gevoelens van schaamte en schuld. Daarnaast werd expliciet aandacht besteed aan de mate waarin het gesprek als emotioneel belastend werd ervaren.

Respondenten gaven per stelling op een vijfpuntsschaal aan in hoeverre zij het ermee eens waren, variërend van helemaal niet (1) tot helemaal wel (5), waarbij een hogere score wijst op een sterkere instemming met de stelling. Voor positief geformuleerde stellingen (zoals trots en zelfvertrouwen) duiden hogere scores op een gunstig effect van het gesprek. Voor stellingen die betrekking hebben op negatieve emoties of belasting (zoals wraakgevoelens, schaamte, schuld of emotionele belasting) duiden hogere scores juist op een ongunstiger ervaren impact. Een score rond het midden van de schaal (3) wijst op een neutrale ervaren impact. De verschillende stellingen zijn samengenomen in vier overkoepelende schalen met een hoge samenhang (zie Tabel 1 in Bijlage 6).

De resultaten laten zien dat het voorbereidende gesprek met de bemiddelaar door respondenten vooral wordt ervaren als emotioneel ondersteunend, met name doordat het bijdraagt aan positieve gevoelens zoals trots en zelfvertrouwen (gemiddelde score van 3,84) en niet leidt tot een toename van negatieve emoties (scores beneden het midden van de schaal). Tegelijkertijd wordt het gesprek door de respondenten als emotioneel belastend ervaren (gemiddelde score van 3,53). Voor de meeste bevindingen werd gevonden dat deze consistent zijn voor de verschillende groepen respondenten. Slechts een aantal van de stellingen tonen indicatie van structurele verschillen tussen groepen. Zo werd gevonden dat positief affect (gevoelens van trots en zelfvertrouwen) verschilt per rol in de bemiddelingszaak (ANOVA: $p = 0,004$; K-W: $p = 0,004$). Slachtoffers rapporteren gemiddeld de hoogste mate van positief affect (gemiddelde score van 4,02), gevolgd door daders/verdachten (gemiddelde score van 3,58). Respondenten in de categorie overig scoren het laagst (gemiddelde score van 3,28). Dit wijst erop dat het voorbereidende gesprek met name voor slachtoffers samenhangt met sterkere gevoelens van trots en zelfvertrouwen.

Voor negatief affect (gevoelens van somberheid en angst) is een klein verschil tussen mannen en vrouwen waargenomen. Mannen rapporteren gemiddeld meer negatieve emoties (gemiddelde score van 3,23), dan vrouwen (gemiddelde score van 2,78).⁴ Dit verschil kan

⁴ Dit verschil is statistisch significant in de parametrische toets ($p = 0,033$), maar slechts marginaal in de niet-parametrische toets ($p = 0,052$). Dit duidt op een zwak verschil, dat voorzichtig moet worden geïnterpreteerd.

mogelijk verklaard worden door de bevinding dat mannen significant vaker dader zijn dan vrouwen (Fisher: 34,112; $p < .001$).

Voor gevoelens van schaamte en schuld is een beperkt verschil gevonden tussen de delictgroepen (ANOVA: $p = 0,088$; K-W: $p = 0,043$). Respondenten betrokken bij zedendelicten rapporteren gemiddeld de hoogste scores op schaamte en schuld (gemiddelde score van 3,18), gevolgd door verkeersdelicten (gemiddelde score van 3) en geweldsdelicten (gemiddelde score van 2,78). Met een gemiddelde score van 2,07 is de laagste score die van de respondenten die betrokken waren bij een delict in de overige categorie. Dit wijst erop dat gevoelens van schaamte en schuld na het voorbereidende gesprek niet voor alle delictgroepen in gelijke mate voorkomen.

Tabel 5

Emotionele en psychologische impact T0: gemiddelde scores en t-toetsen

Schaal/item	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	Interpretatie
Schaal: Positief Affect	3,84	0,80	10,358*	Positief
Maakte mij trots op mezelf	3,76	0,89		
Gaf mij een gevoel van zelfvertrouwen	3,92	0,84		
Schaal: Woede en wraak	2,91	1,04	-0,877	Neutraal
Maakte dat ik minder wraakgevoelens had richting de andere partij	2,89	1,14		
Maakte dat ik minder woede voelde richting de andere partij	2,93	1,14		
Schaal: Negatief affect	2,94	1,04	-0,538	Neutraal
Maakte dat ik minder somber was over de ingrijpende gebeurtenis	2,97	1,10		
Maakte dat ik minder angstig was ten gevolg van de ingrijpende gebeurtenis	2,92	1,12		
Schaal: Schaamte en Schuld	2,94	1,15	-0,531	Neutraal
Maakte dat ik minder schaamte voelde over de ingrijpende gebeurtenis	2,93	1,24		
Maakte dat ik minder schuld voelde over de ingrijpende gebeurtenis	2,95	1,20		
Was emotioneel belastend voor mij	3,53	1,29	4,034*	Verhoogd

*Noot. De stellingen werden voorafgegaan door de vraag: (In) het voorbereidende gesprek met de bemiddelaar... Scores zijn gebaseerd op een vijfpuntsschaal (1 = helemaal niet, 5 = helemaal wel). *M* = gemiddelde score; *SD* = standaarddeviatie; *t* = t-toetswaarde waarbij een sterretje (*) aangeeft dat de gemiddelde score significant hoger is dan de neutrale schaalwaarde (3). Statistisch significant resultaat met correctie.*

Ervaren agency en communion. In de vragenlijst is onderzocht in hoeverre respondenten tijdens het voorbereidend gesprek met de bemiddelaar agency en communion hebben ervaren, dat wil zeggen: de mate waarin zij zich gehoord, bekrachtigd en in staat voelden om invloed uit te oefenen op hun situatie. Respondenten geven hun mate van instemming met verschillende stellingen aan op een vijfpuntsschaal (1 = helemaal niet, 3 = neutraal, 5 = helemaal wel). De items voor positieve en negatieve agency en communion zijn samengevoegd tot twee aparte schalen. Beide schalen zijn betrouwbaar: de samenhang tussen de items is goed voor de positieve schaal ($\alpha = .80$; $\omega = .80$) en voldoende voor een negatieve schaal ($\alpha = .75$; $\omega = .75$). Dit betekent dat de schalen geschikt zijn om agency en communion als één geheel te meten.

De resultaten laten zien dat respondenten het voorbereidend gesprek met de bemiddelaar vooral associëren met positieve agency en communion-ervaringen (zie Tabel 6). Met name het ervaren van gehoord worden (gemiddelde score van 4,65) en de mogelijkheid om in gesprek te gaan over wat er is gebeurd (gemiddelde score van 4,42) werden zeer positief beoordeeld. Ook inzicht in eigen gevoelens en gedachten (gemiddelde score van 3,99) en meer regie over het eigen leven (gemiddelde score van 3,68) zijn gemiddeld positief ervaren. Aspecten die betrekking hebben op communion zijn gematigder beoordeeld, met gemiddelden tussen de 3,15 en 3,55, rond het neutrale tot licht positieve bereik met meer variatie, wat erop wijst dat communion minder uniform wordt ervaren door respondenten.

Negatieve agency en communion-ervaringen werden nauwelijks gerapporteerd (zie Tabel 6). Voor alle negatieve items lagen de gemiddelde scores tussen de 1,28 en 1,56, wat overeenkomt met 'helemaal niet'. Respondenten gaven overwegend aan dat het gesprek geen slecht gevoel over henzelf opriep, geen verkeerde keuze was, dat zij zich voldoende serieus genomen voelden en dat het gesprek het vertrouwen in anderen niet verminderde.

Aanvullende analyses op schaalniveau laten zien dat zowel positieve als negatieve agency en communion overwegend consistent worden ervaren door respondenten met verschillende achtergrondkenmerken.

Tabel 6

Positieve en negatieve agency en communion T0: gemiddelde scores en t-toetsen

Schaal/item	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	Interpretatie
Positieve agency en communion	3,74	0,55	13,252*	Verhoogd
Hielp mij mijn leven in eigen hand te nemen	3,68	0,85		
Werd mijn stem gehoord	4,65	0,58		
Gaf me inzicht in mijn gevoelens en gedachten	3,99	0,82		
Verbeterde hoe anderen mij zien	3,17	0,83		
Gaf me de kans anderen te helpen	3,46	0,99		
Liet me met anderen in gesprek gaan over wat er is gebeurd	4,42	0,71		
Hielp mij anderen te betrekken bij wat er is gebeurd	3,55	0,88		

Zorgden ervoor dat ik me verbonden voelde met mijn familie en vrienden	3,29	0,99		
Negatieve agency en communion	1,43	0,65	23,872*	Verlaagd
Was een verkeerde keuze voor mij	1,35	0,80		
Gaf me een slecht gevoel over mijzelf	1,56	0,98		
Werd ik onvoldoende serieus genomen	1,28	0,77		
Verminderde mijn vertrouwen in anderen	1,52	0,88		

Noot. De stellingen werden voorafgegaan door de vraag: (In) het voorbereidende gesprek met de bemiddelaar... Scores zijn gebaseerd op een vijfpuntsschaal (1 = helemaal niet, 5 = helemaal wel). M = gemiddelde score; SD = standaarddeviatie; t = t-toetswaarde waarbij een sterretje (*) aangeeft dat de gemiddelde score significant hoger is dan de neutrale schaalwaarde (3). Statistisch significant resultaat met correctie.

Interviews

De hierboven beschreven resultaten uit de vragenlijsten schetsen een overwegend positief en consistent beeld van hoe respondenten het voorbereidend gesprek ervaren. In de verdiepende interviews zijn deze ervaringen veelal herhaald door geïnterviewden. Zij geven aan zich serieus genomen te voelen en hun verhaal te kunnen delen. Toch kan de impact van het intakeproces groot zijn. Dit kan komen als het bemiddelingsproces boven op het dagelijkse leven komt:

Ik vond het gewoon sowieso heel spannend. Het roept natuurlijk heel veel bij je op en daarnaast gaat het leven gewoon door met alle regelingen. Dus dat is best wel veel, we werkten daarnaast ook gewoon weer. Maar ik vond, ik was blij dat het zo ver was. Ik dacht ook van, nou kom nou maar gewoon door. Dan is het ook, dan hebben we het ook gehad. (Geïnterviewde 23, nabestaande, verkeersongeval).

Meerdere geïnterviewden merkten ook dat het impact had op hun nachtrust of dat ze in gedachten verzonken raakten overdag. Ondanks de impact van het intakeproces, bood het de geïnterviewden ook houvast en gaf het richting, wat kan bijdragen aan agency: “Het voelde wel alsof ik het juiste aan het doen was. Het voelde alsof ik bezig was met iets goeds. Ja, ik voelde me wel gesterkt door [de bemiddelaar], door dat gesprek.” (Geïnterviewde 4, slachtoffer, zeden).

Een enkele geïnterviewde merkt op dat de gesprekken in het intakeproces traag verliepen:

Soms iets te zorgvuldig, omdat er dan dingen herhaald werden. Elke stap heel traag. [...] Het werd soms herhaald en soms dacht ik: ‘herhaal je dit nou omdat jij het zelf niet helemaal goed hebt begrepen? Of herhaal je het nou voor mij?’ (Geïnterviewde 13, slachtoffer, geweld).

Volgens een andere geïnterviewde is de emotionele impact van dat eerste gesprek heel groot en kwamen er veel emoties los. Ze gaf aan zich daarbij onvoldoende ondersteund te voelen door de bemiddelaar, aangezien die het gesprek afsloot en geen directe nazorg bood voor de emoties of op korte termijn weer contact opnam met de geïnterviewde.

3.4 Ervaringen met bemiddeling

3.4.1 Voorbereiding bemiddeling

Vragenlijsten

In de vragenlijst gaven respondenten op een vijfpuntsschaal (1 = helemaal niet, 3 = neutraal, 5 = helemaal wel) aan in hoeverre zij zich goed voorbereid voelden op het bemiddelingscontact. Zowel kort na het bemiddelingscontact (T1) als op de langere termijn (T2D) rapporteren respondenten hoge scores met gemiddelden van 4,72 op T1 en 4,68 op T2D.

Interviews

Uit de interviews blijkt dat het bemiddelingscontact zorgvuldig wordt voorbereid met de bemiddelaar. De praktische afspraken, zoals de locatie, plaatsverdeling en aankomsttijd worden voorbereid. Ook inhoudelijk wordt het gesprek goed voorbereid. De meeste geïnterviewden geven aan dat ze van tevoren op papier hebben gezet wat ze wilden zeggen en vervolgens met de bemiddelaar bespreken wat die daarvan vindt. De regie ligt daarbij weer bij de betrokkene: *“Ik heb [de bemiddelaar] wel gevraagd van: ‘wat kan ik er dan inzetten? Mag ik gedetailleerd zijn?’ En zij heeft toen gezegd: ‘Het is jouw brief, dus zet erin wat je erin wil zetten’.”* (Geïnterviewde 19, slachtoffer, zeden). Dat de bemiddelaar meekijkt, kan volgens geïnterviewden wel vertrouwen geven dat hun boodschap goed gaat overkomen, gezien de ervaring van de bemiddelaars met het proces.

Ondanks de gedegen voorbereiding, vonden de meeste geïnterviewden het lastig inschatten wat ze van het bemiddelingscontact konden verwachten. Dit kon zijn omdat ze zich bewust waren van het gebrek aan controle over de reactie van de ander: *“Ik heb er vervolgens geen verwachtingen van. Het gesprek moet gewoon gebeuren en wat er daarna komt is aan hem of de wereld.”* (Geïnterviewde 13, slachtoffer, geweld). Eén geïnterviewde noemt ook dat ze niet te veel wilde verwachten om teleurstelling te voorkomen: *“Eigenlijk heel bewust niet zoveel [verwachtingen] gehad, omdat ik bang was dat ik er zelf afhankelijk van ging worden. Of ergens op ging hopen, dat [de andere partij] positief reageerde.”* (Geïnterviewde 26, slachtoffer, geweld).

3.4.2 Steunfiguren en sociale omgeving

Interviews

Tijdens het bemiddelingscontact heeft een deel van de geïnterviewden een andere persoon bij zich als steunfiguur, bijvoorbeeld een partner of vriend(in). Voor sommigen is het fijn geweest om de ervaring samen te delen: *“Voor mij meer het gevoel dat [steunfiguur] erbij is en dat ik het verhaal thuis niet opnieuw hoeft te doen.”* (Geïnterviewde 26, slachtoffer, geweld). Voor anderen heeft het geholpen om een steunfiguur te hebben die later kon helpen herinneren wat er in het gesprek heeft plaatsgevonden: *“De meeste dingen die ik nog weet [van het bemiddelingscontact] weet ik omdat [steunfiguur] erbij was.”* (Geïnterviewde 14,

dader, geweld). Een steunfiguur kan ook iemand zijn met wie je het gesprek direct kunt nabespreken.

Toch hebben sommige geïnterviewden ervoor gekozen om het gesprek wel alleen aan te gaan. Dit kon komen omdat dat bij hen past en ze veel dingen alleen doen: *“Ik heb wel voor hetere vuren gestaan, dus, nee, dat komt wel goed”* (Geïnterviewde 30, familielid, zeden). Ook kan de keuze te maken hebben gehad met de praktische overweging voor een bepaalde opstelling van het bemiddelingscontact:

Nee, dat wilde ik per se alleen doen. [...] Ik wilde niet dat [steunfiguur] erbij was want dat zou ook betekenen dat [steunfiguur van de andere partij] erbij zou zijn en dat wilde ik absoluut niet. Het speelde tussen ons. Dus ik vond die beslissing heel moeilijk. Ik had graag iemand naast me gehad, maar het kon niet. Het kon niet in mijn hoofd. (Geïnterviewde 8, slachtoffer, zeden).

De meeste geïnterviewden geven aan wel met hun directe sociale omgeving besproken te hebben dat zij herstelbemiddeling aangingen. Vanuit hun omgeving kwamen overwegend positieve reacties, mensen vonden het dapper, wilden hen steunen in hun keuze. Het herstelbemiddelingsproces kan ook een aanleiding zijn om meer verbinding met hun sociale omgeving aan te gaan, wat bij kan dragen aan herstel van communion. Ook kan het een manier zijn om een ander te helpen:

Het heeft ons echt wel heel veel dichter bij elkaar gebracht. [...] Ik denk dat het misschien ook wel meer zou zijn dan bij een strafrechtelijk proces, omdat dit zo persoonlijk aanvoelde. [...] [Steunfiguur] zei: ‘Ja, [het is] bijna alsof ik ook een beetje heling vind omdat jij dit nu zo aanpakt’. (Geïnterviewde 4, slachtoffer, zeden).

Niet alle geïnterviewden hebben echter (alleen) positieve reacties gekregen uit hun omgeving. Sommigen hebben bijvoorbeeld de geïnterviewden willen beschermen: *“[Steunfiguren] hadden wel zo iets van: ‘Als dat jou helpt, dan moet je dat gewoon doen. Maar verwacht niet dat hij altijd eerlijk is, hou daar ook rekening mee’.”* (Geïnterviewde 30, familielid, zeden). Ook kunnen reacties voortkomen uit onbegrip dat de geïnterviewde de andere partij wilde helpen. Steun uit de sociale omgeving is erg belangrijk volgens de geïnterviewden. Eén geïnterviewde benadrukt dat zij blij is dat de bemiddelaar dat zo had benadrukt, gezien ze haar omgeving nodig had. Eén andere geïnterviewde benoemt ook dat zij die benadrukking gemist heeft en dat er vanuit de bemiddelaar meer aandacht besteed mag worden aan het belang van steun van de sociale omgeving tijdens het proces.

Volgens een geïnterviewde zou lotgenotencontact een mooie optie bieden om meer ondersteuning tijdens het proces te krijgen:

Het sociale netwerk is echt heel belangrijk, want het is echt een heel intensief traject en of er dan ook iets van een lotgenotengroep vanuit dit stuk opgezet kan worden. [...] Hoe zo’n proces werkt als mensen er middenin zitten, dat ze met elkaar kunnen sparen of kunnen uiten [...] Ik denk dat de fases [van het bemiddelingsproces] wel door elkaar

kunnen gaan [...] Dat je dan ook van iemand die dan bijvoorbeeld een fase net uit is, of zo, dat je ook hoort van hoe dat dan is gegaan en dat je meer kunt overleggen. (Geïnterviewde 16, slachtoffer, zeden)

3.4.3 Bemiddelingscontact

Interviews

De ervaringen met het bemiddelingscontact lopen uiteen. Een deel van de geïnterviewden geeft aan dat het een rustig gesprek was. Daarbij was ook ruimte voor beide partijen. Anderen ervaren het als een heftig gesprek door de emoties die tijdens het gesprek een rol spelen. De inhoud van de gesprekken kan ook bijdragen aan de ervaren heftigheid van het gesprek:

Wat ik echt heel heftig vond was, wij hadden een vraag gesteld, of eigenlijk twee vragen gesteld [...] En die antwoorden, dat was wel pittig. Het was goed dat die vragen gesteld werden. [...] Dan stellen we een hele expliciete vraag, waar je echt antwoord op krijgt. Waarbij je eigenlijk ziet hoe ziek het in elkaar zit. (Geïnterviewde 18, familielid, zeden).

De rol van de bemiddelaar is volgens deze geïnterviewde heel belangrijk, om de connectie tussen beide partijen te bewaren:

Ja, dat schiet bij mij in het verkeerde keelgat [...] Dan heb je wel veel kans dat er een verwijt komt [...] Dan ben je elkaar echt kwijt in het gesprek en daar leidt die relatie nog verder onder, voor zover er al iets was. Dus dat was wel fijn dat daar [de bemiddelaar] bij zat. (Geïnterviewde 18, familielid, zeden).

Ondanks de ervaren emoties tijdens de bemiddeling, kijken de meeste geïnterviewden goed terug op het gesprek. Zij geven aan dat ze achteraf ook geen spijt hebben van de besproken onderwerpen of het idee hebben dat ze dingen niet hebben kunnen zeggen. Zij geven aan dat ze het gesprek goed voorbereid hadden en ook alle ruimte hebben gehad om te zeggen wat ze wilden zeggen. De bemiddelaar speelt daar vaak ook een belangrijke rol in, om bij de geïnterviewden te checken of alles besproken was: *“Er is een paar keer gecheckt door [de bemiddelaar] of alles besproken was. Niet alleen bij mij, maar bij [alle aanwezigen]. Dus ja, iedereen had echt de ruimte om alles te vertellen wat die kon vertellen.” (Geïnterviewde 24, slachtoffer, zeden).*

Echter, niet alle geïnterviewden kijken positief terug op het bemiddelingscontact. Eén geïnterviewde benoemt dat het gesprek meer een monoloog leek en dat er geen reactie van de andere partij kwam. Dat had ook te maken met de houding van de andere partij: *[Hij was] op zijn hoede, in elkaar gedoken, onvolwassen. Ja, niet herstellen, we zaten niet te herstellen, dat vond ik vooral de teleurstelling ook.” (Geïnterviewde 9, slachtoffer, zeden).* De impact van dit gesprek was dat de respondent geen verbinding voelde met de andere partij, wat een negatieve impact had op gevoelens van communion: *“Daarmee voel ik me dus ook niet serieus genomen door hem. Hij heeft mij niet willen zien, hij heeft mij niet willen horen.”*

(*Geïnterviewde 9, slachtoffer, zeden*). Echter, erkent de respondent ook dat dit niet lag aan de voorbereiding door Perspectief Herstelbemiddeling, maar past bij de onvoorspelbaarheid van het proces.

3.4.4 Ervaringen en impact bemiddeling

Vragenlijsten

In de vragenlijsten die zijn afgenomen kort na de bemiddeling (T1) en op langere termijn na de bemiddeling (T2D) is uitgevraagd hoe respondenten het hebben ervaren. Daarbij stonden verschillende aspecten centraal, waaronder de ervaren impact van de bemiddeling, het uitkomen van verwachtingen en de mate waarin respondenten agency en communion voelden tijdens en na het bemiddelingscontact.

De impact van de bemiddeling werd gemeten aan de hand van twee overkoepelende thema's: de impact op verschillende levensdomeinen en de emotionele en psychologische effecten.

Impact op levensdomeinen. In beide vragenlijsten (T1 en T2D) werd respondenten gevraagd in hoeverre het bemiddelingscontact invloed had gehad op verschillende levensdomeinen, waaronder sociale relaties, werk, gevoelens en emoties, middelengebruik, vrijetijdsbesteding en religie of spiritualiteit. Respondenten konden wederom per domein op een vijfpuntsschaal aangeven of sprake was van een verslechtering (1–2), geen verandering (3) of een verbetering (4–5).

Uit de resultaten blijkt dat de ervaren impact van de bemiddeling op deze levensdomeinen zowel op T1 als op T2D overwegend neutraal tot licht positief is (zie Tabel 7). Op T1 liggen de gemiddelde scores voor de meeste domeinen rond de neutrale schaalwaarde (3), met iets hogere gemiddelden voor het domein gevoelens en emoties (gemiddelde score is 3,66) en in mindere mate voor werk (gemiddelde score van 3,07) en vrijetijdsbesteding (gemiddelde score van 3,13). Dit wijst erop dat de bemiddeling voor een deel van de respondenten bijdraagt aan een lichte verbetering, zonder dat sprake is van negatieve effecten. Op langere termijn na de bemiddeling (T2D), gebaseerd op een kleinere groep respondenten (N = 17–18, afhankelijk van het levensdomein), blijft dit beeld grotendeels stabiel. Ook op dit meetmoment liggen de gemiddelde scores en medianen rond of net boven de neutrale schaalwaarde. Voor enkele domeinen lijkt sprake van een lichte toename in positief ervaren impact, met name voor gevoelens en emoties (gemiddelde score is 3,78) en sociale relaties (gemiddelde score is 3,44). Dit suggereert dat de impact van het bemiddelingscontact ook op langere termijn niet wezenlijk anders wordt gepercipieerd, en dat de ervaren impact op deze levensdomeinen grotendeels stabiel blijft.

Aanvullende beschrijvende en toetsende analyses laten tevens zien dat deze bevindingen consistent zijn voor verschillende subgroepen. Er werden geen significante verschillen gevonden naar geslacht, leeftijd, rol in de zaak of delictgroep, op zowel T1 als op T2D. Dit suggereert dat de ervaren impact van de bemiddeling op levensdomeinen breed gedeeld

wordt onder respondenten. Gezien de kleinere groep respondenten op T2D dienen deze resultaten wel voorzichtig geïnterpreteerd te worden.

Tabel 7

Impact op levensdomeinen T1 en T2D: gemiddelde scores en t-toetsen

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	Interpretatie
T1				
Sociaal contact	3,32	0,86	2,813*	Positief
Werk	3,07	0,63	0,851	Neutraal
Emoties	3,66	1,23	4,036*	Positief
Middelengebruik	3,02	0,45	0,299	Neutraal
Vrijtijdsbesteding	3,13	0,72	1,308	Neutraal
Spiritualiteit	3,35	0,70	3,662*	Positief
T2D				
Sociaal contact	3,44	0,86	2,204*	Positief
Werk	3,11	0,68	0,697	Neutraal
Emoties	3,78	1,06	3,112*	Positief
Middelengebruik	3,12	0,33	1,461	Neutraal
Vrijtijdsbesteding	3,22	0,65	1,458	Neutraal
Spiritualiteit	3,44	0,70	2,675*	Positief

Noot. De stellingen werden voorafgegaan door de vraag: Wat was de impact van het voorbereidende gesprek met de bemiddelaar op de volgende gebieden. Scores zijn gebaseerd op een vijfpuntsschaal (1 = verslechtering, 5 = verbetering. M = gemiddelde score; SD = standaarddeviatie; t = t-toetswaarde waarbij een sterretje () aangeeft dat de gemiddelde score significant hoger is dan de neutrale schaalwaarde (3). Statistisch significant resultaat met correctie.*

Emotionele en psychologische effecten. Na het bemiddelingscontact (T1) en op langere termijn daarna (T2D) is ook onderzocht hoe respondenten de emotionele en psychologische effecten van de bemiddeling ervaren. Respondenten gaven wederom op een vijfpuntsschaal (1 = helemaal niet, 3 = neutraal, 5 = helemaal wel) aan in hoeverre het bemiddelingscontact bijdraagt aan positieve emoties, zoals trots en zelfvertrouwen (PA), en aan een vermindering van negatieve emoties, waaronder somberheid en angst (NA), schaamte en schuld (SC), en wraak en woede (AG). Daarnaast werd gevraagd in hoeverre het bemiddelingscontact als emotioneel belastend werd ervaren (BL). De vier overkoepelende schalen hebben een voldoende tot hoge samenhang (zie Tabel 1 in Bijlage 6).

Kort na de bemiddeling (T1) rapporteren respondenten (N = 56) overwegend positieve emotionele effecten (zie Tabel 8). De gemiddelde scores voor positief affect liggen boven de neutrale schaalwaarde, zowel voor gevoelens van trots (gemiddelde score is 3,95) als zelfvertrouwen (gemiddelde score is 4,00). Dit wijst erop dat het bemiddelingscontact voor veel respondenten samenhangt met versterkte positieve zelfbeleving. Voor negatieve emoties liggen de gemiddelde scores rond of net boven de neutrale waarde (gemiddelde scores tussen de 3,0–3,3), wat suggereert dat respondenten gemiddeld genomen geen duidelijke vermindering ervaren van somberheid, angst, woede, wraakgevoelens en gevoelens van

schaamte en schuld. Tegelijkertijd laat de relatief grote spreiding bij deze items zien dat individuele ervaringen uiteenlopen. Het bemiddelingscontact wordt daarnaast door de respondenten op T1 als emotioneel belastend ervaren (gemiddelde score 3,84).

Tabel 8

Emotionele en psychologische impact T1: gemiddelde scores en t-toetsen

Schaal/item	M	SD	t	Interpretatie
Schaal: Positief Affect	3,97	0,99	7,336*	Positief
Maakte mij trots op mezelf	3,95	1,05		
Gaf mij een gevoel van zelfvertrouwen	4,00	1,03		
Schaal: Woede en wraak	3,16	1,07	1,123	Neutraal
Maakte dat ik minder wraakgevoelens	3,20	1,09		
had richting de andere partij				
Maakte dat ik minder woede voelde	3,13	1,29		
richting de andere partij				
Schaal: Negatief affect	3,30	1,09	2,076	Neutraal
Maakte dat ik minder somber was over	3,27	1,17		
de ingrijpende gebeurtenis				
Maakte dat ik minder angstig was ten	3,34	1,13		
gevolg van de ingrijpende gebeurtenis				
Schaal: Schaamte en Schuld	3,03	1,18	0,170	Neutraal
Maakte dat ik minder schaamte voelde	3,00	1,29		
over de ingrijpende gebeurtenis				
Maakte dat ik minder schuld voelde	3,05	1,18		
over de ingrijpende gebeurtenis				
Was emotioneel belastend voor mij	3,84	1,11	5,667*	Verhoogd

Noot. De stellingen werden voorafgegaan door de vraag: Het bemiddelingscontact... Scores zijn gebaseerd op een vijfpuntsschaal (1 = helemaal niet, 5 = helemaal wel). M = gemiddelde score; SD = standaarddeviatie; t = t-toetswaarde waarbij een sterretje () aangeeft dat de gemiddelde score significant hoger is dan de neutrale schaalwaarde (3). Statistisch significant resultaat met correctie.*

Analyses naar geslacht, rol in de zaak en delictgroep laten zien dat de meeste emotionele en psychologische effecten op T1 vergelijkbaar zijn tussen groepen. Wel werden enkele beperkte groepsverschillen gevonden. Zo verschilt positief affect naar rol in de zaak (ANOVA: $p = 0,039$; K–W: $p = 0,020$), waarbij slachtoffers gemiddeld hogere scores rapporteren (gemiddelde score van 4,22) dan daders/verdachten (gemiddelde score 3,56) en respondenten in de categorie ‘overig’ (gemiddelde score 3,50). Deze verschillen zijn statistisch significant, maar dienen gezien de context en groepsgroottes voorzichtig te worden geïnterpreteerd.

Op langere termijn na de bemiddeling (T2D) blijft het algemene beeld grotendeels consistent met de bevindingen op T1 (zie Tabel 9). De respondenten rapporteren gemiddeld zelfs iets hogere scores voor positief affect, zowel voor trots als zelfvertrouwen (beide gemiddelde scores van 4,24), wat erop wijst dat positieve effecten voor een deel van de respondenten ook

op langere termijn aanwezig blijven. Ook voor negatieve emoties liggen de gemiddelde scores rond of net boven de neutrale schaalwaarde. Dit suggereert dat respondenten op langere termijn geen toename ervaren van negatieve gevoelens, en in sommige gevallen een verdere afname rapporteren. Ook hier blijft spreiding aanzienlijk, wat duidt op individuele verschillen in emotionele verwerking over de tijd. Het ervaren van emotionele belasting wordt op T2D ook nog steeds gerapporteerd (gemiddelde score is 3,76). Hoewel het gemiddelde vergelijkbaar is met T1, laat de variatie zien dat sommige respondenten het bemiddelingscontact achteraf als minder belastend ervaren, terwijl het voor anderen juist langdurige emotionele impact heeft.

Bij de interpretatie van de T2D-resultaten is voorzichtigheid geboden vanwege de kleinere steekproefomvang (N = 17). Zo laten de aanvullende analyses naar geslacht, rol in de gebeurtenis, leeftijd en delictgroep zien dat er verschillen zijn tussen groepen. Er worden bijvoorbeeld hogere scores gevonden voor positief affect en emotionele belasting bij vrouwen. Echter, gezien de kleine steekproefomvang zijn deze resultaten niet robuust genoeg om harde conclusies aan te verbinden en zal hier verder ook niets over beschreven worden.

Tabel 9

Emotionele en psychologische impact T2D: gemiddelde scores en t-toetsen

Schaal/item	M	SD	t	Interpretatie
Schaal: Positief Affect	4,24	0,79	6,424*	Positief
Maakte mij trots op mezelf	4,24	0,83		
Gaf mij een gevoel van zelfvertrouwen	4,24	0,83		
Schaal: Woede en wraak	3,56	0,88	2,613*	Positief
Maakte dat ik minder wraakgevoelens	3,65	0,86		
had richting de andere partij				
Maakte dat ik minder woede voelde	3,47	1,01		
richting de andere partij				
Schaal: Negatief affect	3,56	1,00	2,308	Neutraal
Maakte dat ik minder somber was over	3,47	1,18		
de ingrijpende gebeurtenis				
Maakte dat ik minder angstig was ten	3,65	1,06		
gevolg van de ingrijpende gebeurtenis				
Schaal: Schaamte en Schuld	3,44	0,77	2,368	Neutraal
Maakte dat ik minder schaamte voelde	3,29	1,05		
over de ingrijpende gebeurtenis				
Maakte dat ik minder schuld voelde	3,59	0,80		
over de ingrijpende gebeurtenis				
Was emotioneel belastend voor mij	3,76	1,15	2,748*	Verhoogd

Noot. De stellingen werden voorafgegaan door de vraag: Het bemiddelingscontact... Scores zijn gebaseerd op een vijfpuntsschaal (1 = helemaal niet, 5 = helemaal wel). M = gemiddelde score; SD = standaarddeviatie; t = t-toetswaarde waarbij een sterretje () aangeeft dat de gemiddelde score significant hoger is dan de neutrale schaalwaarde (3). Statistisch significant resultaat met correctie.*

Ervaren agency en communion. In de vragenlijsten afgenomen na het bemiddelingscontact (T1 en T2D) is gevraagd hoe de respondenten het agency hebben ervaren tijdens het bemiddelingscontact aan de hand van verschillende stellingen gemeten op een vijfpuntsschaal (1 = helemaal niet, 3 = neutraal, 5 = helemaal wel). Net als bij T0 zijn de items samengevoegd tot twee overkoepelende schalen: positieve agency en communion en negatieve agency en communion. Beide schalen zijn betrouwbaar: de samenhang tussen de items is voldoende voor de positieve schaal (T1: $\alpha = ,75$; $\omega = ,77$; T2D: $\alpha = ,72$; $\omega = ,75$) en voldoende tot goed voor de negatieve schaal (T1: $\alpha = ,88$; $\omega = ,89$; T2D: $\alpha = ,68$; $\omega = ,85$).

Positieve agency en communion. De resultaten laten zien dat respondenten het bemiddelingscontact, zowel kort na afloop als op langere termijn, overwegend associëren met positieve ervaringen (zie Tabel 10). Op T1 ligt de gemiddelde score voor positieve agency op 3,75, wat wijst op een lichte tot duidelijke positieve ervaren impact. Met name het ervaren van een eigen stem in het gesprek (bijvoorbeeld het gevoel dat men zich kon uitspreken; gemiddelde score van 4,46), het kunnen voeren van het gesprek (gemiddelde score van 4,34) en het verkrijgen van inzicht in eigen gevoelens en gedachten (gemiddelde score van 4,14) zijn positief beoordeeld. Ook het ervaren van regie en betrokkenheid scoorde gemiddeld boven de neutrale schaalwaarde. Vergelijkbaar met de resultaten op T0 vinden we hier ook dat de stellingen die meer betrekking hebben op communion met anderen of bredere maatschappelijke positionering (zoals verbondenheid met lotgenoten of de sociale omgeving) gematigder zijn beoordeeld, met gemiddelden rond de neutrale tot licht positieve range en meer spreiding tussen respondenten.

Op de langere termijn (T2D) is het beeld vergelijkbaar. De gemiddelde score voor positieve ervaringen ligt op 3,92. Respondenten geven ook aan dat zij zich gehoord hebben gevoeld, invloed hebben ervaren en het gesprek als helpend hebben ervaren in termen van regie en inzicht. De medianen liggen op of net boven de schaalwaarde 4, wat erop wijst dat deze positieve ervaringen niet afnemen naarmate de tijd verstrijkt. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat het aantal respondenten op T2D beperkter is ($N = 17-18$ afhankelijk van de stelling), waardoor deze bevindingen met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd moeten worden.

Tabel 10

Positieve agency en communion T1 en T2D: gemiddelde scores en t-toetsen

Schaal/item	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	Interpretatie
Positieve agency en communion T1	3,75	0,60	9,346*	Verhoogd
Hielp mij mijn leven in eigen hand te nemen	3,77	1,11		
Werd mijn stem gehoord	4,46	0,89		
Gaf me inzicht in mijn gevoelens en gedachten	4,14	0,82		
Verbeterde hoe anderen mij zien	3,20	0,99		
Gaf me de kans anderen te helpen	3,54	0,93		

Liet me met anderen in gesprek gaan over wat er is gebeurd	4,34	1,01		
Hielp mij anderen te betrekken bij wat er is gebeurd	3,64	0,92		
Zorgden ervoor dat ik me verbonden voelde met mijn familie en vrienden	3,36	1,05		
Zorgden ervoor dat ik me verbonden voelde met anderen in eenzelfde situatie	3,11	1,12		
Positieve agency en communion T2D	3,92	0,54	7,222*	Verhoogd
Hielp mij mijn leven in eigen hand te nemen	4,06	0,97		
Werd mijn stem gehoord	4,83	0,38		
Gaf me inzicht in mijn gevoelens en gedachten	4,12	0,70		
Verbeterde hoe anderen mij zien	3,41	0,62		
Gaf me de kans anderen te helpen	3,41	0,87		
Liet me met anderen in gesprek gaan over wat er is gebeurd	4,22	0,88		
Hielp mij anderen te betrekken bij wat er is gebeurd	3,65	0,79		
Zorgden ervoor dat ik me verbonden voelde met mijn familie en vrienden	3,53	1,13		
Zorgden ervoor dat ik me verbonden voelde met anderen in eenzelfde situatie	3,12	0,99		

Noot. De stellingen werden voorafgegaan door de vraag: Het bemiddelingscontact... Scores zijn gebaseerd op een vijfpuntsschaal (1 = helemaal niet, 5 = helemaal wel). M = gemiddelde score; SD = standaarddeviatie; t = t-toetswaarde waarbij een sterretje () aangeeft dat de gemiddelde score significant hoger is dan de neutrale schaalwaarde (3). Statistisch significant resultaat met correctie.*

Aanvullende beschrijvende en toetsende analyses naar geslacht, leeftijd, rol in de zaak en delictgroep laten overwegend geen structurele verschillen zien in de ervaren positieve agency op T1 en T2D. De positieve ervaringen worden door verschillende subgroepen in vergelijkbare mate gerapporteerd.

Negatieve agency en communion. Negatieve ervaringen worden zowel op T1 als op T2D nauwelijks gerapporteerd (zie Tabel 11). Op T1 ligt de gemiddelde score voor negatieve agency en communion op 1,55 en op T2D 1,26. Deze scores liggen duidelijk onder het midden van de schaal en corresponderen met ‘helemaal niet’ tot ‘in geringe mate’. Respondenten geven daarmee aan dat het bemiddelingscontact hen over het algemeen geen slecht gevoel over zichzelf gaf, niet werd ervaren als een verkeerde keuze, en het vertrouwen in anderen niet verminderde. Ook gevoelens van niet serieus genomen worden of verlies van controle zijn weinig gerapporteerd. Dit patroon is consistent over beide meetmomenten, wat erop wijst dat negatieve ervaringen van agency zowel kort na als langere tijd na de bemiddeling beperkt blijven.

Voor negatieve agency en communion werd op T1 een verschil gevonden tussen delictgroepen, waarbij respondenten betrokken bij geweldsdelicten gemiddeld hogere (maar nog steeds lage) scores hebben gerapporteerd dan respondenten in andere delictgroepen. Dit verschil werd op T2D niet meer waargenomen.

Tabel 11

Negatieve agency en communion T1 en T2D: gemiddelde scores en t-toetsen

Schaal/item	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	Interpretatie
Negatieve agency en communion T1	1,55	0,90	-11,988*	Verlaagd
Was een verkeerde keuze voor mij	1,38	0,93		
Gaf me een slecht gevoel over mijzelf	1,75	1,21		
Werd ik onvoldoende serieus genomen	1,41	0,91		
Verminderde mijn vertrouwen in anderen	1,68	1,11		
Negatieve agency en communion T2D	1,26	0,62	-11,973*	Verlaagd
Was een verkeerde keuze voor mij	1,17	0,51		
Gaf me een slecht gevoel over mijzelf	1,22	0,94		
Werd ik onvoldoende serieus genomen	1,44	1,29		
Verminderde mijn vertrouwen in anderen	1,22	0,73		

Noot. De stellingen werden voorafgegaan door de vraag: *Het bemiddelingscontact...* Scores zijn gebaseerd op een vijfpuntsschaal (1 = helemaal niet, 5 = helemaal wel). *M* = gemiddelde score; *SD* = standaarddeviatie; *t* = t-toetswaarde waarbij een sterretje (*) aangeeft dat de gemiddelde score significant hoger is dan de neutrale schaalwaarde (3). Statistisch significant resultaat met correctie.

Interviews

De interviews laten een vergelijkbaar beeld zien met de conclusies uit de vragenlijst. Geïnterviewden benoemen in de interviews ook een positieve impact op hun gevoel van agency. Dat kan gericht zijn op hoe zij naar zichzelf kijken: *“Het heeft me ook heel veel bekrachtiging gegeven. Veel zelfvertrouwen [...] Ik kom voor mezelf op. En ik kom ook voor... niet alleen voor mij op, maar ook voor waar ik in geloof in de wereld.”* (Geïnterviewde 13, slachtoffer, geweld). En gaf ook vertrouwen in zichzelf: *“Het is moeilijk, maar ik kom er wel. Want dat gesprek was echt een groot doel voor mij. En ik had het gedaan. Dus ik was ook gewoon enorm trots. Ik denk: ‘Ik ben het gewoon aangegaan’.”* (Geïnterviewde 8, slachtoffer, zeden).

Ook benoemen sommige geïnterviewden een effect op hun eigen handelen in het dagelijkse leven, bijvoorbeeld op werk. Anderen merkten ook verschil in het dagelijkse leven, op zowel agency als op communion: *“[Ik merkte] dat ik echt een groeiproces heb doorgemaakt in me kwetsbaar opstellen, hulp vragen, ook boos zijn op een ander, die ruimte in durven nemen.”* (Geïnterviewde 13, slachtoffer, geweld).

Een deel gaf ook aan meer rust te ervaren, onzekerheden waren weggenomen. Ook kan die rust bestaan uit opluchting. Eén geïnterviewde vergelijkt het delict als een rugzak van 200 kilogram die hij sinds het delict met zich meedroeg. De rugzak is er na herstelbemiddeling nog steeds, maar dankzij dat gesprek voelt deze nu leeg. Een andere vorm van rust ontstaat omdat het bemiddelingsgesprek de ruimte had geboden om afspraken met de andere partij te maken:

Ik merk dat als ik minder contact heb met [de andere partij], dat ik dingen gemakkelijker vind. [...] Ook omdat het geen verrassing is dat er geen contact is, zeg maar. Daar hebben we hele duidelijke afspraken over gemaakt, dus ik voel me daar ook niet schuldig over. (Geïnterviewde 18, familielid, zeden).

Geïnterviewden benoemen daarnaast ook grote emotionele impact van het bemiddelingsproces. Een aantal geeft aan last te hebben van spanning, slapeloosheid of moeite met het dagelijks leven. Ook benoemen geïnterviewden dat het een emotioneel proces is:

Het was wel echt emotioneel, dat gaat alle kanten op. Met de blijdschap en de opluchting en de kracht die je voelt vrijkomen versus het onzekere en ook teleurstellingen en oude herinneringen. Dus echt een rollercoaster, dat wel. Maar wel een bevredigende rit, zeg maar. (Geïnterviewde 32, slachtoffer, zeden).

Meerdere geïnterviewden geven aan dat deze emoties nodig zijn voor herstel:

Ik denk ook dat het uiteindelijk zo’n impact op me gehad heeft, dat heeft er dus al die tijd ingezet, dus het is denk ik ook goed geweest dat het eruit gekomen is. Dat zeg ik nu wel nu het weer beter met me gaat, want toen ik middenin zat vond ik het allemaal

niet zo leuk. Maar gewoon voor mijn verdere herstelproces heeft dit gewoon heel goed bijgedragen uiteindelijk. (Geïnterviewde 10, slachtoffer, zeden).

Van tevoren weten geïnterviewden ook dat negatieve emoties bij het proces horen: *“Het is een soort dat je naar de tandarts gaat om een slechte kies te laten trekken. Je weet dat je er beter van wordt, maar een pretje is het niet.” (Geïnterviewde 25, slachtoffer, zeden).*

3.4.5 Geen bemiddeling

Interviews

Als de andere partij ook openstaat voor contact met de bemiddelaar, onderzoekt de bemiddelaar of er een mogelijkheid voor direct bemiddelingscontact is. Als de andere partij daar niet voor openstaat, kan dat lastig zijn volgens geïnterviewden, het kan een negatieve impact hebben op gevoelens van communion:

Omdat het al zo lang geleden was [...] wilde [de andere partij] dat niet allemaal gaan oprakelen. En daar had ik begrip voor, maar ik werd er ook een beetje pissig van. [...] Daar moest ik toen wel echt even van bijkomen, want dat voelde heel oneerlijk. (Geïnterviewde 32, slachtoffer, zeden).

Het kan ook gebeuren dat de aanmeldende partij het contact niet doorzet, bijvoorbeeld omdat beide partijen verschillende verwachtingen hebben van het gesprek:

Hetgeen waar ik op hoopte, dat dat er niet echt uit ging komen, in die zin dat [de andere partij] zich niet herkende in mijn verhaal [...] de verwachtingen bij hem die lagen wel heel anders dan mijn verwachtingen, dat kwam wel een soort van als een mokerslag [...] Dat had voor mij geen toegevoegde waarde meer, dus dat heeft er voor mij uiteindelijk ook voor gezorgd om te beslissen om uiteindelijk geen gesprek te doen. (Geïnterviewde 10, slachtoffer, zeden).

De bemiddelaar kan dan een belangrijke rol spelen in hoe geïnterviewden zich voelen ten opzichte van de poging tot bemiddeling. Ook als er geen bemiddeling plaatsvindt, kan de bemiddelaar -indien de andere partij daar toestemming voor verleent- zorgen voor inzicht in de andere partij en een terugkoppeling geven van het gesprek met de andere partij. Belangrijk daarin kan transparantie over de betekenis voor het verdere proces, het aansluiten bij de behoefte van de betrokkene op dat moment, bijvoorbeeld op een later moment nogmaals reflecteren op de keuze van de andere partij, en de impact van de keuze van de andere partij met de betrokkene bespreken.

Een deel van de geïnterviewden gaf aan dat zij ook in dat pendelcontact hun doel voor herstelbemiddeling wel (deels) behaald hebben. Dit kan bijvoorbeeld te maken hebben met het feit dat zij de stap hebben gezet richting contact maken.

Daarnaast kan pendelcontact een manier zijn om toch een bericht aan de andere partij over te dragen: *“Ik denk dat mijn boodschap in ieder geval voor een deel is overgekomen. Ik weet*

nooit hoe [de bemiddelaar] dat heeft overgebracht of hoe [de andere partij] dat ontvangen zou hebben, maar daar vertrouw ik ook maar op.” (Geïnterviewde 32, slachtoffer, zeden). Wel mist de geïnterviewde een tastbaar afschrift van die communicatie om vaker na te kunnen lezen.

Niet alle geïnterviewden zien pendelbemiddeling als een vorm van bemiddeling. Sommigen zijn daar heel stellig over: *“Nee, dat was voorbereiding. [...] Maar daar is geen, in die zin, resultaat van een bemiddeling uitgekomen. Nee, er is wel een poging tot geweest. Er is een poging tot bemiddeling geweest.” (Geïnterviewde 3, slachtoffer, zeden).*

Vragenlijsten

Een kleine groep respondenten (N=7) waarbij geen bemiddeling tot stand is gekomen heeft op T2 ook een vragenlijst ingevuld (zie Tabellen 2 tot en met 4 in Bijlage 6). De antwoorden gegeven door deze groep laten een ander patroon zien dan bij respondenten die wel aan bemiddeling deelnamen. De ervaren impact op levensdomeinen is overwegend neutraal en gemiddeld iets lager dan op T1 en T2 bij deelnemers aan herstelbemiddeling, met name voor sociale relaties, werk en vrijetijdsbesteding. Positief affect en positieve agency liggen eveneens lager bij respondenten zonder bemiddeling, wat wijst op minder ervaren bekrachtiging, regie en invloed. Opvallend is dat emotionele belasting in deze groep juist relatief hoog wordt gerapporteerd, hoger dan op alle andere meetmomenten. Hoewel deze bevindingen vanwege de zeer beperkte steekproefomvang uitsluitend indicatief zijn, suggereren zij dat het uitblijven van bemiddeling samenhangt met minder positieve veranderingen en een aanhoudender gevoel van emotionele belasting.

3.4.6 Afronding

Interviews

De meeste geïnterviewden geven in de interviews aan na het bemiddelingscontact of na de keuze dat er geen bemiddelingscontact gaat plaatsvinden nog telefonisch na te bespreken met de bemiddelaar. Die reflectie is volgens hen belangrijk, omdat er ruimte is om nog even stil te staan bij de ervaring met en impact van het proces. Het afronden van het proces is sommige geïnterviewden zwaar gevallen, omdat ze een goede band hadden opgebouwd met de bemiddelaar:

Vooraf omdat je zoveel persoonlijke dingen hebt verteld, zoveel vertrouwen in [de bemiddelaar] gesteld. [...] Ik vond het na dat gesprek ook moeilijk, maar dat is omdat je je toch een beetje bindt aan iemand. Dat moet gewoon losgelaten worden [...] Maar dan moet je wel even een soort klein rouwprocesje doorgaan. (Geïnterviewde 8, slachtoffer, zeden).

Sommige geïnterviewden geven ook aan dat zij na het bemiddelingscontact behoefte hadden aan meer ondersteuning, maar zij weten niet of die nazorg per se door Perspectief geboden dient te worden, aangezien bemiddelaars geen behandelaars zijn. Het bespreken met een therapeut zou misschien passender zijn.

Eén geïnterviewde benoemt ook dat één gesprek eigenlijk te weinig was en dat er vanuit haar nog veel behoefte was aan nog een gesprek om het eerste gesprek na te bespreken met de andere partij.

Dat je het [bemiddelingscontact] dan kan nabespreken. Hoe je het hebt ervaren, hoe voel je je nu en dat is niet. [...] Nog een gesprek, meer als een soort afsluiting van iets zou zijn, dan is het helemaal compleet voor mijn gevoel. (Geïnterviewde 30, familielid, zeden).

3.5 Ervaringen met andere partij

Vragenlijsten

Uit een open vraag van de vragenlijst (T0) komt naar voren dat het merendeel van de respondenten geen contact heeft met de andere partij op het moment dat zij ervoor kiezen om deel te nemen aan herstelbemiddeling. Als de partijen wel in contact zijn met elkaar, is het vaak oppervlakkig of komen ze elkaar toevallig tegen.

Na het bemiddelingscontact is respondenten gevraagd in hoeverre zij het gevoel hadden dat de andere partij oprecht geïnteresseerd was in hun verhaal en hoe zij de reactie van de andere partij hebben ervaren (prettig of niet), gemeten op een vijfpuntsschaal (1 = helemaal niet, 3 = neutraal, 5 = helemaal wel).

Kort na de bemiddeling worden beide stellingen overwegend positief beoordeeld (zie Tabel 12). De ervaren interesse van de andere partij ligt gemiddeld duidelijk boven de neutrale schaalwaarde (gemiddelde score 4,19), wat erop wijst dat veel respondenten het gevoel hebben gehad dat er daadwerkelijk naar hen is geluisterd. Ook de ervaren reactie van de andere partij wordt gemiddeld positief beoordeeld (gemiddelde score van 3,98), al is hier sprake van meer spreiding tussen respondenten. Dit suggereert dat, hoewel het bemiddelingscontact voor velen leidt tot een positieve respons van de andere partij, individuele ervaringen hierin uiteenlopen. De respondenten verwachten dat de andere partij het contact met een 7,6 zal beoordelen op een schaal van 0 tot 10.

Op langere termijn na de bemiddeling blijft dit beeld grotendeels behouden (zie Tabel 12). De gemiddelde scores voor zowel ervaren interesse (gemiddelde score van 4,47) als ervaren reactie (gemiddelde score is 4,33) liggen opnieuw boven de neutrale schaalwaarde en zijn vergelijkbaar of zelfs iets hoger dan op T1. Dit wijst erop dat positieve ervaringen met de houding en reactie van de andere partij niet afnemen naarmate de tijd verstrijkt, en voor een deel van de respondenten zelfs sterker worden geïnterpreteerd in retrospectief. Tegelijkertijd blijft ook op de langere termijn sprake van variatie, wat aangeeft dat het bemiddelingscontact niet voor iedereen dezelfde betekenis of emotionele uitkomst heeft. Ook de inschatting van de ervaring van de andere partij blijft positief op langere termijn. De respondenten verwachten dat de andere partij het contact een 7,3 geeft.

Tabel 12*Ervaringen met de andere partij op T1 en T2D: gemiddelde scores en t-toetsen*

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	Interpretatie
T1				
Ik kreeg de indruk dat de andere partij geïnteresseerd was in mijn verhaal	4,19	1,30	6,648*	Positief
De andere partij heeft op een prettige wijze gereageerd	3,98	1,41	5,125*	Positief
Hoe denkt u dat de andere partij het bemiddelingscontact heeft ervaren?	7,56	2,06		
T2D				
Ik kreeg de indruk dat de andere partij geïnteresseerd was in mijn verhaal	4,47	0,87	6,934*	Positief
De andere partij heeft op een prettige wijze gereageerd	4,33	1,03	5,497*	Positief
Hoe denkt u dat de andere partij het bemiddelingscontact heeft ervaren?	7,28	1,97		

Noot. Scores zijn gebaseerd op een vijfpuntsschaal (1 = helemaal niet, 5 = helemaal wel). *M* = gemiddelde score; *SD* = standaarddeviatie; *t* = t-toetswaarde waarbij een sterretje (*) aangeeft dat de gemiddelde score significant hoger is dan de neutrale schaalwaarde (3). Statistisch significant resultaat met correctie.

Uit de toelichting van respondenten in de open tekstvakken blijkt dat het bemiddelingscontact voor meer begrip kan zorgen: *“De banden zijn verbeterd en wij begrijpen elkaar beter.” (Respondent V117).* Ook is het bemiddelingscontact een mogelijkheid om misverstanden uit de weg te ruimen: *“De politie blijkt het contact, wat voor ons allebei wenselijk was, niet tot stand te hebben gebracht. Daardoor was ik onbewust toch gaan denken: ‘Wat een [...] dat hij geen contact opneemt. Dat is nu helemaal weg.’ (Respondent V153).* Toch zijn niet alle respondenten positief over hun bemiddelingscontact en de andere partij. Sommigen waren teleurgesteld in de andere partij: *“Ik vond dat de tegenpartij weinig luisterde naar uitleg over bepaalde zaken van onze kant. Daardoor is mijn beeld van hen slechter geworden.” (Respondent V54).*

Op de langere termijn geven respondenten op een schaal van 1 tot 5 aan dat de verhouding met de andere partij iets beter is geworden (gemiddelde score 3,72). Dit kan bestaan uit dat de partijen elkaar niet meer zien: *“Alles is gezegd en gedaan, niets meer nodig in dit contact. Het is compleet, klaar.” (Respondent V6).* Ook geven respondenten aan dat het gesprek onder begeleiding van Perspectief Herstelbemiddeling ervoor zorgt dat een relatie weer hersteld kan worden: *“We zien elkaar weer, spreken weer gewoon met elkaar. Dat was daarvoor helemaal niet. Ook is er nauwelijks tot geen spanning meer als we elkaar zien.” (Respondent V54).* Het bespreken van onbesproken zaken kan ook bijdragen aan de normalisering van relaties.

Interviews

De interviews laten zien dat de reacties van de andere partij tijdens het bemiddelingscontact erg uiteenlopend kunnen zijn. Sommige partijen verontschuldigen zich bijvoorbeeld direct,

terwijl andere partijen hun acties proberen goed te praten. Eén geïnterviewde die in hetzelfde gesprek met twee verschillende daders tegelijk in gesprek ging, schetst een contrast:

Door die [andere partij 1] voelde ik me heel erg gehoord en gezien, dat was gewoon een fijne reactie. Die [andere partij 2], dat was een hele... Hij zat met zijn benen zo opgetrokken, hij keek me niet aan, zijn hoofd zo [afgewend] en er kwam bijna niks uit. Op een gegeven moment was het enige dat hij zei ook iets van dat hij zich vals beschuldigd voelde. (Geïnterviewde 4, slachtoffer, zeden)

Toch heeft die negatieve reactie weinig invloed op de ervaren agency van de geïnterviewde:

Ik dacht steeds meer van; 'Ja, ik dring niet door, maar het heeft geen zin'. Maar dat hoeft ook eigenlijk niet, ik voelde niet meer heel erg die noodzaak. Ik dacht ook: 'Ik zie jou ook nooit meer hierna' [...] Ik voelde me niet per se geïntimideerd of zo, meer dat ik dacht: 'Wat gebeurt hier nou?' [...] Ik denk voornamelijk dat ik me wel krachtig voelde. Kwetsbaar, maar niet, ja, geïntimideerd. (Geïnterviewde 4, slachtoffer, zeden).

De bemiddelingsgesprekken bieden ook inzicht in wie de andere partij is. Eén geïnterviewde gaf aan dat zij tijdens het bemiddelingscontact de andere partij voor het eerst zag: *"Het is eigenlijk zo'n lieve jongen. Het is echt heel stom om te zeggen. Dus ik dacht: 'ja, die doet geen vlieg kwaad'."* (Geïnterviewde 7, nabestaande, verkeersongeval). Verder kan het ervoor zorgen dat geïnterviewden beter begrepen waarom de andere partij op een bepaalde manier had gehandeld. Dit kon komen door meer inzicht in de gedachtegang tijdens het delict, maar ook door meer inzicht in wie de andere partij is als persoon en wat diens achtergrond is.

De geïnterviewden benoemen dat zij vergelijkbare emoties herkennen bij de andere partij. Het zien van emoties bij de andere partij, kan ook het beeld dat de geïnterviewden van hen had veranderen. Geïnterviewden hebben voornamelijk bij de andere partij ook vaak spanning gezien. Deze herkenning van vergelijkbare emoties bij de andere partij kan leiden tot meer verbinding tussen de partijen:

Vooraf ook omdat het een bevestiging was voor mij dat [de andere partij] dus ook hier heel veel om gaf op een of andere manier. Ja, dat bevestigt dan het stukje van: 'Oh ja, we zijn hier van mens tot mens'. (Geïnterviewde 13, slachtoffer, geweld).

Wel benadrukt één geïnterviewde dat het niet helemaal dezelfde emoties zijn, omdat de reden voor de emoties verschilt:

Ik denk dat het misschien het gemeenschappelijke was dat we het allebei gewoon heel erg vonden dat het was gebeurd. Wel, helemaal gemeenschappelijk zou ik het denk ik niet willen noemen, omdat het wel vanuit een hele andere hoek komt. Maar, ja, ik denk überhaupt dat het [de andere partij] raakte, dat dat heel erg de menselijkheid liet zien voor mij. Dat het hem duidelijk iets deed. (Geïnterviewde 4, slachtoffer, zeden).

Tijdens het bemiddelingscontact kan er een bepaalde dynamiek tussen beide partijen ontstaan, waarbij verschillen in de positie binnen het gesprek zichtbaar kunnen worden.

Geïnterviewden herkennen het bestaan van deze dynamiek en de slachtoffers geven aan dat zij voelden dat zij meer macht hadden tijdens dat gesprek, wat gerelateerd kan zijn aan agency: *“Ik had wel een bepaald beeld van, want het klinkt natuurlijk heel stom, maar omdat wij de benadeelde partij zijn, heb je zoiets van je hebt een soort macht over die man, je kan hem vergeven, zeg maar.”* (Geïnterviewde 7, nabestaande, verkeersongeval).

Daders herkennen ook dat de macht tijdens het gesprek bij de slachtofferpartij ligt: *“De [andere partij] had alle controle, honderd procent.”* (Geïnterviewde 14, dader, geweld). Deze machtsverhouding is niet altijd bewust of gewild, maar komt voort uit de aangrijpende gebeurtenis die aanleiding is voor het contact.

De machtsbalans heeft niet altijd met de slachtoffer-dader verhouding te maken, maar kan ook voortkomen uit patronen die in de eerdere relatie al waren ontstaan: *“Ik had het gevoel dat hij [de macht had] [...] Hij is verbaal sterk. [...] Hij houdt van discussiëren, daar houd ik niet zo van. Dat was ook vroeger altijd.”* (Geïnterviewde 21, familielid, zeden). Toch benoemen niet alle geïnterviewden een machtsverhouding en geeft een deel aan dat er sprake was van een gelijkwaardig gesprek: *“Vanuit [delict] was er inderdaad een machtsbalans, maar het voelde nu... Ja, dat was gebeurd. En nu staan we echt als mens van mens op mens.”* (Geïnterviewde 13, slachtoffer, geweld).

3.6 De rol van de bemiddelaar

Vragenlijsten

Ervaren handelen van de bemiddelaar en het belang daarvan (T0). Respondenten is gevraagd in de vragenlijst in hoeverre de bemiddelaar verschillende kernaspecten van bemiddeling heeft uitgevoerd, zoals het geven van informatie over de inhoud van de bemiddeling, het benoemen van het vrijwillige karakter, het uitleggen van mogelijke vormen van contact, het neutraal handelen en het benoemen van behoeften. Daarnaast is geïnventariseerd in hoeverre respondenten deze aspecten belangrijk achten binnen het bemiddelingsproces.

Deze aspecten zijn uitgevraagd aan de hand van stellingen, waarbij deelnemers konden aangeven in hoeverre zij het eens waren met elke stelling op een vijfpuntsschaal, variërend van helemaal niet (1) tot helemaal wel (5), met neutraal als middenpunt (3). Door zowel het ervaren handelen als het belang ervan in kaart te brengen, geeft dit inzicht in de mate waarin het optreden van de bemiddelaar aansluit bij de verwachtingen en waardering van betrokkenen, en welke elementen als essentieel worden gezien voor een zorgvuldig en kwalitatief bemiddelingsproces.

De respondenten rapporteren zeer positieve ervaringen met het handelen van de bemiddelaar (zie Tabel 13). De gemiddelden liggen hoog met scores tussen de 4,35 en 4,94. Het meest positief beoordeeld zijn het benoemen van het vrijwillige karakter (gemiddelde score van 4,94) en het geven van informatie over de inhoud van de bemiddeling (gemiddelde score van 4,89). Ook het benoemen van behoeften, het uitleggen van verschillende vormen van bemiddeld contact en neutraal handelen werden zeer positief gewaardeerd. Het

bespreken van de locatie van de bemiddeling laat een iets lager gemiddelde en meer spreiding zien (gemiddelde score van 4,35). Dit suggereert dat ervaringen op dit punt minder uniform zijn dan bij de andere stellingen.

Aanvullende, beschrijvende en toetsende analyses naar geslacht, leeftijd, rol in de zaak en delictgroep laten geen aanwijzingen zien voor verschillen tussen de subgroepen in het ervaren handelen van de bemiddelaar. De beoordelingen zijn in alle subgroepen hoog en vergelijkbaar.

Ook het belang dat respondenten aan deze aspecten toekennen was hoog met scores tussen de 4,18 en 4,88 (zie Tabel 13). Het meeste belang wordt gehecht aan het benoemen van behoeften (gemiddelde score van 4,88) en het geven van informatie (gemiddelde score van 4,86). Eveneens worden het vrijwillige karakter van de bemiddeling, neutraal handelen en het uitleggen van verschillende bemiddelingsvormen als zeer belangrijk ervaren. Net als bij het ervaren handelen wordt het bespreken van de locatie relatief lager beoordeeld en vertoont dit aspect meer variatie tussen respondenten (gemiddelde score van 4,18). Dit suggereert dat dit aspect voor sommige respondenten minder van belang is dan andere onderdelen van het bemiddelingsproces.

Ook voor het belang dat respondenten hechten aan het handelen van de bemiddelaar werden geen verschillen gevonden naar geslacht, leeftijd, rol of delictgroep.

Tabel 13

Waardering bemiddelaar voor bemiddelingscontact (T0): gemiddelde scores en t-toetsen

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	Interpretatie
In hoeverre heeft de bemiddelaar de volgende dingen gedaan?				
Informeren over bemiddeling	4,89	0,38	49,608*	Positief
Verschillende vormen van bemiddeld contact uitleggen	4,83	0,48	37,924*	Positief
Vrijwilligheid benoemen	4,94	0,28	68,421*	Positief
Locatie bespreken	4,35	1,02	13,119*	Positief
Neutraal handelen	4,78	0,70	25,234*	Positief
Behoeften benoemen	4,83	0,48	37,924*	Positief
In hoeverre vond u het belangrijk dat de bemiddelaar de volgende dingen deed?				
Informeren over bemiddeling	4.86	0,38	48,393*	Belangrijk
Verschillende vormen van bemiddeld contact uitleggen	4.69	0,70	24,137*	Belangrijk
Vrijwilligheid benoemen	4.82	0,48	37,174*	Belangrijk
Locatie bespreken	4.18	1,14	10,253*	Belangrijk
Neutraal handelen	4.72	0,62	27,434*	Belangrijk
Behoeften benoemen	4.88	0,39	48,023*	Belangrijk
Locatie bespreken	4,35	1,02	13,119*	Belangrijk
Neutraal handelen	4.72	0,62	27,434*	Belangrijk
Behoeften benoemen	4.88	0,39	48,023*	Belangrijk

Noot. Scores zijn gebaseerd op een vijf puntsschaal (1 = helemaal niet, 5 = helemaal wel). *M* = gemiddelde score; *SD* = standaarddeviatie; *t* = t-toetswaarde waarbij een sterretje (*) aangeeft dat de gemiddelde score significant hoger is dan de neutrale schaalwaarde (3). Statistisch significant resultaat met correctie.

Ervaren handelen van de bemiddelaar en het belang daarvan (T1 + T2D). De respondenten zijn zowel kort na het bemiddelingscontact (T1; n = 50–55) als op langere termijn (T2D; n = 15–18) zeer positief over het handelen van de bemiddelaar (zie Tabel 14). Op T1 liggen de gemiddelde scores hoog, met waarden tussen 4,56 en 4,98. Het maken van duidelijke afspraken (gemiddelde score van 4,92) en het bieden van voldoende ruimte tijdens het contact (gemiddelde score van 4,98) worden het meest positief beoordeeld. Ook neutraal handelen (gemiddelde score van 4,85) en professioneel optreden (gemiddelde score van 4,84) worden vrijwel unaniem als (zeer) goed ervaren. Het begeleiden van het gesprek en het benoemen van wensen/behoeften worden eveneens positief beoordeeld, maar laten relatief iets meer spreiding zien dan de andere stellingen.

Op T2D blijft dit positieve beeld overeind, met gemiddelden tussen 4,67 en 5,00. Meerdere stellingen worden gemiddeld zelfs maximaal gescoord (afspraken en neutraal handelen), terwijl ook professionaliteit (gemiddelde score van 4,94) en ruimte bieden (gemiddelde score van 4,94) zeer hoog blijven. Dit suggereert dat de waardering voor het handelen van de bemiddelaar ook na verloop van tijd stabiel blijft.

Aanvullende analyses naar geslacht, rol in de zaak en delictgroep laten over het algemeen geen aanwijzingen zien voor structurele verschillen tussen subgroepen: de beoordelingen zijn in vrijwel alle groepen hoog en vergelijkbaar. Wel is hierbij wederom van belang dat de aantallen op T2D klein zijn (en sommige subgroepen zeer klein), waardoor uitkomsten zeer voorzichtig geïnterpreteerd moeten worden.

Tabel 14

Handelen bemiddelaar na bemiddelingscontact (T1 en T2D): gemiddelde scores en t-toetsen

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	Interpretatie
T1				
Behoeft benoemen	4,77	0,61	20,777*	Positief
Neutraal handelen	4,85	0,49	27,675*	Positief
Professioneel handelen	4,84	0,46	29,476*	Positief
Leiden van het gesprek	4,56	0,71	15,658*	Positief
Ruimte bieden voor beide partijen	4,98	0,14	103,00*	Positief
Afspraken nakomen	4,92	0,33	41,509*	Positief
T2D				
Behoeft benoemen	4,83	0,51	15,118*	Positief
Neutraal handelen	5			
Professioneel handelen	4,94	0,24	33,000*	Positief
Leiden van het gesprek	4,67	0,82	7,906*	Positief
Ruimte bieden voor beide partijen	4,94	0,25	31,000*	Positief
Afspraken nakomen	5			

Noot. Stellingen werden voorafgegaan met de vraag: In hoeverre heeft de bemiddelaar tijdens het bemiddelingscontact de volgende dingen gedaan? Scores zijn gebaseerd op een vijfpuntsschaal (1 = helemaal niet, 5 = helemaal wel).

M = gemiddelde score; *SD* = standaarddeviatie; *t* = t-toetswaarde waarbij een sterretje (*) aangeeft dat de gemiddelde score significant hoger is dan de neutrale schaalwaarde (3). Statistisch significant resultaat met correctie.

Ook op langere termijn na het bemiddelingscontact (T2D; *n* = 15–19) geven respondenten aan dat zij de verschillende aspecten van het handelen van de bemiddelaar als (zeer) belangrijk ervaren (zie Tabel 15). Het gaat hierbij om onder meer het maken van duidelijke afspraken, het benoemen van wensen en behoeften, het uitleggen van de verschillende vormen van bemiddeld contact, het professioneel en neutraal handelen van de bemiddelaar en het creëren van voldoende ruimte tijdens het gesprek. De gemiddelde scores liggen tussen 4,53 en 4,89. Het meeste belang wordt gehecht aan het maken van duidelijke afspraken (gemiddelde score 4,89) en aan zowel een professionele houding als voldoende ruimte tijdens het gesprek (beide scores gemiddeld 4,89). Ook het neutraal handelen van de bemiddelaar en het benoemen van wensen en behoeften worden als belangrijk gezien. Over het geheel genomen wijzen deze resultaten erop dat respondenten niet alleen positief zijn over wat de bemiddelaar deed, maar ook dat zij deze elementen als essentieel beschouwen voor een zorgvuldig bemiddelingsproces.

Tabel 15

Belang handelen bemiddelaar na bemiddelingscontact (T1 en T2D): gemiddelde scores en t-toetsen

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	Interpretatie
T1				
Behoeft benoemen	4,62	0,81	14,910*	Belangrijk
Neutraal handelen	4,7	0,67	18,520*	Belangrijk
Professioneel handelen	4,81	0,48	27,856*	Belangrijk
Leiden van het gesprek	4,51	0,76	14,220*	Belangrijk
Ruimte bieden voor beide partijen	4,87	0,44	30,893*	Belangrijk
Afspraken nakomen	4,87	0,44	31,496*	Belangrijk
T2D				
Behoeft benoemen	4,63	0,68	10,398*	Belangrijk
Neutraal handelen	4,58	0,90	7,634*	Belangrijk
Professioneel handelen	4,89	0,32	26,194*	Belangrijk
Leiden van het gesprek	4,53	0,64	9,280*	Belangrijk
Ruimte bieden voor beide partijen	4,89	0,32	26,194*	Belangrijk
Afspraken nakomen	4,89	0,47	17,000*	Belangrijk

Noot. Stellingen werden voorafgegaan met de vraag: In hoeverre vond u het belangrijk dat de bemiddelaar de volgende dingen deed? Scores zijn gebaseerd op een vijfpuntsschaal (1 = helemaal niet, 5 = helemaal wel). *M* = gemiddelde score; *SD* = standaarddeviatie; *t* = t-toetswaarde waarbij een sterretje (*) aangeeft dat de gemiddelde score significant hoger is dan de neutrale schaalwaarde (3). Statistisch significant resultaat met correctie.

Interviews

In de interviews wordt het positieve beeld van de bemiddelaars verder verdiept. Meerdere geïnterviewden geven aan dat de bemiddelaar hen bij het eerste gesprek meteen vertrouwen gaf in het proces. De kwaliteiten die veel benoemd worden door geïnterviewden zijn de deskundigheid en ervaring van de bemiddelaars. Geïnterviewden benoemden dat er goed naar hen geluisterd werd en waardeerden ook dat de bemiddelaars goed voorbereid waren tijdens de gesprekken en nog goed wisten wat in eerdere gesprekken aan bod was gekomen.

Geïnterviewden voelen zich ook begrepen door de bemiddelaars. Dat helpt in de manier waarop ze gesprekken met hen kunnen voelen, maar ook met hoe ze zich voelen als gesprekspartners:

Je hoefde niet heel veel uit te leggen. [...] Je kunt aan iemands gezicht zien als je iets zegt en die persoon snapt waar je het over hebt, dus dat was heel duidelijk aan haar houding. Ik denk, je sprak gewoon met iemand [die het snapt]. Bijvoorbeeld, stel, je bent collega's. Ik heb in de IT gewerkt en ik ga met iemand praten over een bepaald product op HTML, coding, whatever, en die persoon is mijn collega, die snapt dat, die kan daar inhoudelijk over praten. En dat was met haar ook het geval. En als ik iemand op straat zou tegenkomen, zou dat niet kunnen. Ik zou alles moeten uitleggen. (Geïnterviewde 24, slachtoffer, zeden).

Hoewel de gesprekken met bemiddelaars normaliter toewerken naar bemiddelingscontact, blijken die voorbereidende gesprekken al veel impact te kunnen hebben op hoe respondenten zich voelen. Een respondent benoemt bijvoorbeeld een duidelijk verschil op het ervaren van agency, door de erkenning en validatie van de bemiddelaar.

3.6.1. Meerzijdige partijdigheid

Interviews

De meerzijdige partijdigheid van de bemiddelaar wordt duidelijk herkend door de geïnterviewden. De meesten waarderen dat de bemiddelaar ook als steunfiguur voor de andere partij optreedt:

Ik vind het ook wel belangrijk dat [de andere partij] de juiste steun heeft. Ik probeer me toch ook in te leven in de [andere partij]. En ik vond het dan wel fijn dat er een partij is die ook voor hem wel steun biedt. (Geïnterviewde 17, slachtoffer, zeden).

Hoewel bemiddelaars de geïnterviewden duidelijk informeren over hun positie, geeft een van hen aan dat die positie het meest zichtbaar was tijdens het bemiddelingscontact zelf:

[De bemiddelaar] was er nog steeds voor me. Maar ze was er ook voor die ander. Dus dat was grappig. Dus ze verschoof in mijn gevoel een beetje naar een andere plek op het moment dat [de andere partij] erbij kwam. Ze ging tussen, in het midden staan, zeg maar. En minder dichtbij. Maar dat kon ik helemaal volgen. (Geïnterviewde 5, slachtoffer, zeden).

De meeste geïnterviewden voelen zich ondanks de meerzijdig partijdige positie van de bemiddelaars sterk gesteund door de bemiddelaar. Sommige respondenten geven aan dat ze het gevoel hadden dat de bemiddelaar toch aan hun kant stond, ondanks hun bewustzijn over de meerpartijdige houding van de bemiddelaar:

Ik voelde me wel gesteund door [de bemiddelaar]. [...] Ze kwam wel over als onpartijdig en neutraal, maar toch had ik het gevoel dat ze toch wel een beetje aan mijn kant stond. [...] Ik denk in haar handelen en doen dat ze heel erg onpartijdig was. (Geïnterviewde 25, slachtoffer, zeden).

Toch vindt een aantal geïnterviewden de meerzijdige partijdigheid van de bemiddelaar lastig. Dit kan komen doordat zij als slachtoffer vinden dat de vrijwillige deelname van de andere partij te vrijblijvend is. Een andere geïnterviewde benoemt een situatie waarin de bemiddelaar bevestigend leek te reageren op het verhaal van de andere partij, waardoor de respondent zich minder gesteund voelde door de bemiddelaar: *“Ik weet niet of je dat als bemiddelaar altijd heel bewust doet of dat je dat soms ook onbewust doet, maar op een paar momenten vond ik het heel vervelend dat zij humde terwijl hij iets zei.” (Geïnterviewde 21, familielid, zeden).*

3.7 Waardering Perspectief Herstelbemiddeling

Interviews

Als geïnterviewden gevraagd wordt hun algehele ervaring met Perspectief Herstelbemiddeling samen te vatten, zijn zij allen zeer positief. Dit is ongeacht hun rol, het delict of de uitkomst van het bemiddelingsproces. Ten eerste zijn zij dankbaar dat Perspectief bestaat en waarderen dat het een soepel lopend proces is:

Ik heb het ervaren als heel, heel faciliterend en integer en ook als een soort, ja echt, ik wil eigenlijk zeggen cadeau, als iets wat naar jou toe komt in plaats van andersom. Je hebt natuurlijk als je zelf aangifte doet, dat lukt als maar niet en dat duurt lang, is stroperig en dit is dan wel iets wat heel behulpzaam is en ja, ja gewoon, hoe heet het, om jou te helpen eigenlijk, hé. (Geïnterviewde 9, slachtoffer, zeden).

Daarnaast kan de ervaring met Perspectief Herstelbemiddeling ook invloed hebben op de manier waarop mensen de wereld zien. Perspectief kan hoop bieden in onzekere tijden, die groter zijn dan alleen (de gevolgen van) het delict:

Heel veel dankbaarheid, heel luxe [...] Er is toch nog iets overeind gebleven, want we zijn natuurlijk nu allemaal helemaal bang dat alles gaat instorten en dat er niks meer gaat werken en dat we de rechtsstaat aan het afbreken zijn en weet ik veel wat de verhouding tussen de politiek en de rechtsstaat en zo, ja dit is dus een, het voelt als een positieve uitzondering, als een soort niche ding. (Geïnterviewde 9, slachtoffer, zeden).

Deze hoop is ook zichtbaar op grotere schaal, bijvoorbeeld in contrast met de huidige internationale conflicten: *“Als je ziet wat voor problemen we in de wereld hebben, de beelden die op tv voorbijkomen, van Gaza en Oekraïne, het is toch fijn dat dit in Nederland gewoon mogelijk is, dat het gefaciliteerd wordt.”* (Geïnterviewde 7, nabestaande, verkeersongeval).

Verder waarderen geïnterviewden het maatwerk dat Perspectief biedt:

Iedereen denkt: ‘mijn verhaal is anders of mijn verhaal is uniek’. Al was dit wel de standaardprocedure, maakt eigenlijk niet uit. Ze hebben mij het gevoel kunnen geven dat we het zo uniek konden aanpakken als dat ik, vanuit mijn rol, vond dat mijn situatie was. En dat is toch super veel waard. (Geïnterviewde 32, slachtoffer, zeden).

Veel geïnterviewden noemen dat de bekendheid van Perspectief Herstelbemiddeling groter zou moeten zijn. Zij gunnen anderen een soortgelijke ervaring: *“Vooral wat meer van de daken, misschien, schreeuwen. [...] De website, daar staan ook sommige verhalen op. Dat is zo mooi. Mogen die ook een keertje in een documentaire of zo?”* (Geïnterviewde 3, slachtoffer, zeden).

Een belangrijke groep die beter op de hoogte zou mogen zijn van (het werk van) Perspectief Herstelbemiddeling lijkt de groep therapeuten en behandelaren te zijn. Meerdere geïnterviewden benoemden dat hun behandelaar Perspectief Herstelbemiddeling niet kende: *“Ook de reactie van mijn therapeut, dat ze zei: ‘Oh en hoe zit dat dan? Kun je het naar me doorsturen?’ en dan: ‘Fijn om te weten, kan ik ook anderen weer helpen’.”* (Geïnterviewde 17, slachtoffer, zeden).

3.7 De longitudinale impact van het bemiddelingsproces

Vragenlijsten

Doordat de vragenlijst op meerdere momenten is afgenomen: vóór het bemiddelingscontact (T0), kort na de bemiddeling (T1) en op langere termijn na de bemiddeling (T2D en T2ND), en daarbij telkens dezelfde of sterk vergelijkbare vragen zijn gesteld, is het mogelijk om veranderingen in ervaren impact, emoties en agency over de tijd in kaart te brengen.

De verschillen over tijd geven inzicht in veranderingen binnen personen, door per respondent de score op een later meetmoment te vergelijken met de score op een eerder meetmoment. Een positieve verschillen score betekent dat de score op het latere meetmoment hoger ligt dan op het eerdere meetmoment; een negatieve verschillen score duidt op een lagere score en een verschillen score die (zeer) dicht bij nul ligt dat er geen verschillen zijn in de tijd. De interpretatie van deze verandering is afhankelijk van de richting van de schaal. Zo wijzen positieve veranderingen bij positieve affecten of positieve agency op een gunstige ontwikkeling, terwijl positieve veranderingen bij negatieve emoties of ervaren belasting juist kunnen wijzen op een ongunstiger ervaren situatie.

Voor de levensdomeinen (zoals sociale relaties, werk, gevoelens en emoties, vrijetijdsbesteding, middelengebruik en religie/spiritualiteit) zijn de verschillen scores gebaseerd

op een vijfpuntsschaal. In de huidige resultaten liggen de gemiddelde verschillcores voor deze domeinen overwegend dicht bij nul (zie Tabel 5 Bijlage 6). Dit betekent dat het merendeel van de respondenten geen duidelijke verandering rapporteert, en dat eventuele verbeteringen of verslechteringen zich vooral bij een kleinere groep voordoen.

Voor de emotionele en psychologische schalen (positief affect, negatief affect, schaamte en schuld, agressie en emotionele belasting) geldt een vergelijkbare interpretatie (zie Tabel 6 Bijlage 6). De verschillcores laten zien dat kort na de bemiddeling (T1–T0) zowel lichte toenames als afnames voorkomen, wat past bij het idee dat het bemiddelingsproces emoties kan oproepen en tijdelijk kan versterken. Op langere termijn (T2D–T0) vlakken deze veranderingen weer af, wat erop wijst dat de emotionele impact zich stabiliseert en niet leidt tot een blijvende toename van negatieve emoties.

De verschillcores voor ervaren agency laten zien dat positieve agency gemiddeld licht toeneemt of stabiel blijft, terwijl negatieve agency laag blijft en weinig verandering vertoont (zie Tabel 7 Bijlage 6). Dit suggereert dat het bemiddelingsproces over het algemeen niet samenhangt met verlies van regie, zelfvertrouwen of verbondenheid, en voor sommige respondenten juist bijdraagt aan een versterkt gevoel van invloed en gehoord worden.

Voor de schalen die meten in hoeverre de ingrijpende gebeurtenis invloed heeft op het dagelijks leven, de psychische gezondheid en de lichamelijke gezondheid (0–10-schaal) duiden negatieve verschillcores op een afname van de ervaren impact van de gebeurtenis (zie Tabel 8 Bijlage 6). De resultaten laten hier gemiddeld genomen negatieve verschillcores zien, met name op het langetermijnmeetmoment (T2D–T0), wat erop wijst dat respondenten de gebeurtenis na verloop van tijd als minder dominant ervaren in hun dagelijks functioneren en welzijn. Hoewel deze groepsgemiddelden een positief beeld laten zien, tonen individuele trajectanalyses aanzienlijke variatie tussen respondenten. Dit onderstreept dat herstel geen uniform proces is en dat individuele trajecten sterk uiteen kunnen lopen.

Tot slot is het van belang te benadrukken dat deze verschillcores zijn berekend op basis van respondenten die meerdere meetmomenten hebben ingevuld. De aantallen zijn daardoor relatief klein, met name op de latere meetmomenten. De verschillcores moeten daarom worden gezien als beschrijvend. In samenhang met de eerdere resultaten bieden zij echter een waardevolle aanvulling op hoe respondenten de impact van het bemiddelingsproces over de tijd ervaren.

4. Discussie

In dit mixed methods onderzoek naar de ervaringen van (niet-)deelnemers met herstelbemiddeling is gezocht naar antwoord op verschillende onderzoeksvragen. In dit hoofdstuk worden allereerst deze onderzoeksvragen beantwoord, worden de sterke kanten en limitaties van het onderzoek besproken en worden tot slot suggesties en aanbevelingen gedaan voor vervolgonderzoek en de praktijk van herstelbemiddeling bij Perspectief Herstelbemiddeling.

1. *Welke motivaties hebben respondenten vooraf over hun deelname?*

Voorafgaand aan hun deelname aan herstelbemiddeling heeft de onderzoeksgroep verschillende verwachtingen van hun deelname. De verwachtingen/motivaties zijn duidelijk te plaatsen binnen het kader van agency en communion. Verschillende verwachtingen komen voort uit een agency-gerelateerde motivatie, betrokkenen willen hun verhaal kunnen delen met de ander, een open gesprek aangaan, antwoorden op hun vragen krijgen, excuses maken of de andere partij confronteren met (de gevolgen van) de ingrijpende gebeurtenis. Ook worden duidelijk communion-gerelateerde motivaties benoemd door de onderzoeksgroep, namelijk het herstellen van de relatie met de andere partij of anderen, het geven van antwoorden of maken van excuses of het helpen van de andere partij. Dezelfde thema's lijken voor te komen bij slachtoffers en daders. Bij beiden speelt bijvoorbeeld antwoorden op vragen een rol, waar bij de slachtofferkant de nadruk ligt op antwoorden krijgen en bij de daders op antwoorden verschaffen. Uit het onderzoek komt naar voren dat deze behoeften samenhangen met de keuze voor het aangaan van het bemiddelingsproces. Tijdens de voorbereiding op het bemiddeld contact wordt voor de onderzoeksgroep duidelijk wat ze van het bemiddeld contact precies kunnen verwachten - hierin speelt de bemiddelaar een belangrijke rol. Uit de vragenlijst komt naar voren dat de onderzoeksgroep aangeeft dat deze verwachtingen ook zijn uitgekomen; zowel kort na als langer na het bemiddelde contact zijn zij daar positief over.

De in dit onderzoek gevonden motivaties komen overeen met eerder nationaal en internationaal onderzoek. Zo liet eerder onderzoek bijvoorbeeld ook zien dat slachtoffers en daders behoefte hadden aan het delen van hun verhaal en het stellen/beantwoorden van vragen of het krijgen/ontvangen van excuses (zie bijvoorbeeld Choi, Green & Kapp, 2010; Hansen & Umbreit, 2018; Zebel & De Haan, 2024).

2. *Hoe ervaren respondenten het proces in zijn geheel?*

De betrokkenen die deelnamen aan het onderzoek waren overwegend heel positief over Perspectief Herstelbemiddeling. Deze hoge waardering lijkt niet afhankelijk van het type ingrijpende gebeurtenis, de rol van de betrokkene in deze ingrijpende gebeurtenis of de uitkomst van het bemiddelingsproces. In de interviews uitten veel geïnterviewden dankbaarheid voor het bestaan van Perspectief Herstelbemiddeling en de mogelijkheden die het Nederlandse systeem hen biedt, zoals de kosteloosheid of de nauwgezetheid van het proces.

De emotionele beleving van betrokkenen tijdens het bemiddelingsproces lijkt te fluctueren gedurende het proces. In de interviews kwamen duidelijke piekmomenten voor in de ervaren spanning, bijvoorbeeld rondom de aanmelding, op het moment dat de andere partij wordt gecontacteerd en voor het (eventuele) daadwerkelijke contact. In de vragenlijsten gaf de onderzoeksgroep aan dat het proces emotioneel belastend kan zijn, maar er leek geen duidelijke toename van negatieve emoties te zijn na afloop van het proces. Er werd wel een toename in positieve emoties ervaren na het proces, zoals gevoelens van trots en zelfvertrouwen. In de interviews werd verder benadrukt dat het ervaren van heftige emoties inherent is aan het bemiddelingsproces, maar dat deze emoties erbij horen en de uitkomsten van het bemiddelingsproces de emoties waard zijn.

3. Hoe ervaren respondenten hun eigen bijdrage aan het proces?

Gedurende het proces ervaart de onderzoeksgroep een hoge mate van regie. Betrokkenen ervaren dat zij zelf actief kunnen bijdragen in verschillende stappen binnen het bemiddelingsproces. Zij kunnen bijvoorbeeld meedenken in het opstellen van de brief voor de andere partij, bijvoorbeeld in bepaalde termen die in de brief terugkomen, zoals slachtoffer of dader. Daarnaast hebben zij een hoge mate van regie over het tempo van het bemiddelingsproces en kunnen zij hun wensen uiten over de terugkoppeling vanuit de bemiddelaars. Ook bij het bemiddelingscontact hebben betrokkenen weer een actieve rol in de samenstelling van de vorm en inhoud van het contact. Vooropgesteld kunnen ze een keuze maken voor de vorm van bemiddelingscontact, zoals een briefwisseling of een fysiek gesprek. Indien betrokkenen kiezen voor een fysiek gesprek kunnen zij meedenken over de praktische voorwaarden voor het gesprek, zoals de locatie en de manier van groeten. Ook kunnen zij beslissen over de inhoudelijke invulling van het gesprek, wat zij wel en niet willen delen en in welke vorm.

4. Hoe ervaren respondenten de (interactie met) de tegenpartij?

De ervaringen met de andere partij zijn wisselend binnen de onderzoeksgroep. De andere partij is een onzekere factor in het proces en betrokkenen kunnen moeilijk inschatten of de andere partij openstaat voor herstelbemiddeling. Als de andere partij niet mee blijkt te willen doen, kan dat soms tot teleurstelling leiden, maar het kan ook een bevestiging zijn van het beeld dat de betrokkene van de ander had.

Indien de andere partij wel mee wil werken aan herstelbemiddeling zijn de ervaringen overwegend positief, hoewel minder positieve ervaringen ook voorkomen. Uit de vragenlijst blijkt dat de onderzoeksgroep zich gehoord voelt door de ander en positief is over de reactie die ze van de andere partij ontvangen. Ook schatten betrokkenen in dat de andere partij een positieve ervaring had met het bemiddelingsproces. Het bemiddelingsproces kan bijdragen aan meer begrip voor en inzicht in de andere partij en de verhouding met de andere partij verbeteren. Als betrokkenen ervaren dat de andere partij niet echt luistert of niet openstaat voor het verhaal, zijn zij minder positief over de andere partij. Toch lijkt deze negatieve ervaring niet direct te leiden tot een meer negatieve mening over het bemiddelingsproces. Uit dit onderzoek komen geen indicaties naar voren dat een negatieve ervaring of het uitblijven

van interactie met de de andere partij leidt tot een negatieve ervaring met of mening over Perspectief Herstelbemiddeling. Ook lijkt er geen sprake van secundaire victimisatie in die situaties. Deze bevindingen zijn in lijn met eerder onderzoek van Hissel et al. (2006) en Laxminarayan et al. (2013).

5. Hoe ervaren respondenten de bemiddelaar

De onderzoeksgroep is erg positief over hun ervaringen met de bemiddelaar. Dit beeld komt naar voren uit de vragenlijsten en de interviews en lijkt niet te verschillen tussen betrokkenen met een andere rol, type ingrijpende gebeurtenis of uitkomst van het bemiddelingsproces. Deze positieve beoordeling lijkt voort te komen uit het handelen van de bemiddelaar (zoals het luisteren naar het verhaal van de respondent en het professioneel handelen), maar ook door de verbinding die de bemiddelaar weet te creëren met de betrokkenen. De onderzoeksgroep had bijvoorbeeld meteen vertrouwen in de bemiddelaar en voelde zich begrepen door de bemiddelaar. De meerzijdig partijdige houding van de bemiddelaar wordt herkend door de onderzoeksgroep, maar belemmert niet de steun die zij ervaart van de bemiddelaar gedurende het proces. Een deel van de onderzoeksgroep waardeert het feit dat de andere partij ook steun vindt in de bemiddelaar. Toch vindt een aantal betrokkenen die meerzijdig partijdige houding lastig, bijvoorbeeld in de vrijwilligheid die zij de andere partij ook (moeten) bieden of in de bevestiging van het verhaal van de andere partij.

6. In hoeverre draagt deelname aan een herstelproces bij aan de ervaringen van agency en communion van respondenten?

Deelname aan een herstelproces lijkt samen te hangen met positieve veranderingen in zowel gevoelens van agency als gevoelens van communion. Mogelijkheden voor herstel van beide dimensies zijn duidelijk terug te zien gedurende het gehele herstelbemiddelingsproces en niet enkel tijdens het daadwerkelijke bemiddelingscontact. De voorbereiding geeft betrokkenen de kans om zelf de stap te zetten naar deelname, het biedt een proces waar de betrokkene veel regie heeft (bijvoorbeeld in het versturen van de brief, maar ook in welke wensen zij hebben voor het contact) en het is een proces waarin betrokkenen uitgebreid stilstaan bij hun eigen gevoelens, ervaringen en behoeften. Deze aspecten zijn passend bij agency. Ook lijkt het voorbereidende proces samen te hangen met herstel van gevoelens van communion. Verbinding met verschillende partijen staat daarin centraal en gaat breder dan alleen de tegenpartij. Betrokkenen voelen zich verbonden met de bemiddelaar, maar het bemiddelingsproces biedt soms ook een start voor een dialoog over de ingrijpende gebeurtenis met hun directe omgeving.

Ook rondom het daadwerkelijke bemiddelingscontact spelen agency en communion een rol. Voorafgaand aan het bemiddelingscontact worden er duidelijke afspraken gemaakt voor de invulling ervan, betrokkenen krijgen bijvoorbeeld de keuze hoe zij de andere partij willen begroeten of hoe zij hun verhaal willen delen. Betrokkenen geven ook aan dat deze afspraken gerespecteerd en nagekomen worden. Tijdens en na het bemiddelingscontact is er wederom ruimte voor verbinding, betrokkenen ervaren meer begrip voor en inzicht in de andere partij, en er is ruimte voor herstel van de relatie tussen beiden. Ook voelde de onderzoeksgroep zich

gesteund door de bemiddelaar en (indien aanwezig) de steunfiguur die zij tijdens het contact mee had. Na het bemiddelingscontact speelt de sociale omgeving van de betrokkene ook een grote rol, zij kunnen de betrokkene opvangen en steunen.

Terugblikkend op hun deelname aan de dienstverlening van Perspectief Herstelbemiddeling, lijkt herstel van agency en communion plaats te vinden op verschillende dimensies. De onderzoeksgroep rapporteerde bijvoorbeeld dat zij zich respectvol en serieus behandeld voelden als mens, wat invloed kan hebben op het vertrouwen in de bemiddelaar en Perspectief Herstelbemiddeling, en dus bij kan dragen aan herstel van communion. Deze respectvolle benadering kan ook positief effect hebben op agency, bijvoorbeeld omdat betrokkenen daardoor een positieve status ervaren. Verder gaven betrokkenen aan dat hun ervaringen met Perspectief Herstelbemiddeling bijdraagt aan meer waardering van het Nederlandse systeem of hoop in een veranderende, onzekere wereld.

7. *Welke mechanismen spelen bij ervaring van agency, communion en impact een rol?*

De inrichting van het herstelbemiddelingsproces biedt veel mogelijkheden voor herstel van agency en communion. Het maatwerk dat Perspectief Herstelbemiddeling biedt levert een belangrijke bijdrage aan de mogelijkheid tot herstel van agency. Dit maatwerk biedt betrokkenen bijvoorbeeld keuzevrijheid, genoeg ruimte voor hun eigen inbreng en tijd voor hun eigen proces. Daarnaast biedt het proces betrokkenen ook de mogelijkheid om duidelijk stil te staan bij hun eigen wensen en behoeften. Betrokkenen kunnen bijvoorbeeld zelf hun grenzen stellen en de impact van de ingrijpende gebeurtenis helder krijgen. De bemiddelaar heeft ook een belangrijke rol in het faciliteren van die mogelijkheden tot herstel van agency.

Daarnaast is de bemiddelaar belangrijk in het herstel van communion. Bemiddelaars maken zelf dat respondenten zich gehoord en begrepen voelen, maar brengen ook het belang van de sociale omgeving van de betrokkene onder de aandacht. Herstelbemiddeling vormt een basis voor het aangaan van gesprekken met anderen, de tegenpartij en de directe omgeving. Ook kan (de inrichting van) het herstelbemiddelingsproces impact hebben op het wereldbeeld van de betrokkenen.

4.1 Sterke kanten en limitaties

In dit onderzoek is gekozen voor een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve methoden met een longitudinale opzet. De opzet van dit onderzoek is in Nederland niet eerder toegepast in herstelrechtonderzoek. Eerder onderzoek had een kortere follow-up periode of was alleen van kwalitatieve of kwantitatieve aard. De opzet van het huidige onderzoek maakt het mogelijk om meer inzicht te verkrijgen in de blijvende impact van en een dieper inzicht in de ervaringen van respondenten met het bemiddelingsproces.

Echter, dit onderzoek kent ook enkele belangrijke limitaties. De grootste limitatie van dit onderzoek is de relatief lage respons rate (12%). In het onderzoek deed een kleinere groep respondenten mee dan gewenst, waarbij deelname aan de vragenlijsten ook lager werd in de nametingen (n=95 op T0 tot n=26 op T2 is een afname van 70%). Bij met name de tweede

nametingen waren de aantallen respondenten heel laag. Dit beperkt de vergelijkende statistische analyses die mogelijk waren en gebiedt ook voorzichtigheid met de interpretatie van de uitkomsten.

Bepaalde groepen respondenten komen erg veel of juist weinig terug in de respondentengroep. Ten eerste heeft het onderzoek een duidelijke onderrepresentatie van daders/veroorzakers. Wellicht is de drempel voor deelname aan dit onderzoek voor hen hoger. Hoewel de resultaten van dit onderzoek een duidelijke overlap laten zien in de ervaringen van slachtoffers en daders, moeten deze resultaten met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.

Daarnaast is er in het onderzoek een overrepresentatie van zedenslachtoffers. De verhoudingen die wij terugzien in de respondentengroep komen niet overeen met de verhoudingen die Perspectief Herstelbemiddeling ziet in haar totale cliëntenpopulatie. Hoewel er uit het onderzoek geen directe aanleidingen naar voren komen om aan te nemen dat er grote verschillen bestaan tussen de verschillende (delict)groepen, heeft deze overrepresentatie wel effect op de generaliseerbaarheid van de resultaten.

Hoewel bemiddelaars is gevraagd om alle geschikte mogelijke respondenten te vragen voor deelname aan het onderzoek, is het niet bekend welke betrokkenen wel en welke geen aanmeldingsbrief hebben ontvangen voor het onderzoek. Het is mogelijk dat de groep die de brief wel ontving verschilt van de groep die de brief niet ontving. Dit kan invloed hebben op de representativiteit van de steekproef. Daarnaast leidt de vrijwillige deelname van respondenten mogelijk tot een selectiebias. In de respons zitten voornamelijk respondenten die zichzelf hebben aangemeld voor bemiddeling, de andere partij is minder aanwezig in de onderzoeksgroep. Wellicht wilden alleen de mensen met een sterk positieve of sterk negatieve ervaring met Perspectief Herstelbemiddeling deelnemen aan het onderzoek. Daarbij komt dat de degenen die aan de interviews deelnamen, allen eerder ook aan de vragenlijsten hadden deelgenomen. Dit heeft de selectiebias hoogstwaarschijnlijk versterkt. Uit de respondentengroep die bereid was deel te nemen aan de vragenlijsten, wilden wellicht weer de mensen met een sterk positieve ook nog deelnemen aan een interview.

De bovenstaande limitaties zorgen ervoor dat de resultaten van dit onderzoek vooral inzicht geven in ervaren processen en mogelijke patronen, maar dat terughoudendheid geboden is bij het trekken van algemene conclusies over de effectiviteit of impact van herstelbemiddeling voor alle deelnemers. De bevindingen dienen dan ook primair te worden geïnterpreteerd als verkennend en hypothesevormend met betrekking tot de werkzame mechanismen agency en communion. Hiermee vormt dit onderzoek een waardevolle basis voor toekomstige studies.

4.2 Suggesties voor vervolgonderzoek

Ondanks de hiervoor genoemde limitaties, biedt het onderzoek een duidelijk inzicht in de ervaringen van en impact op respondenten van hun bemiddelingsproces. Ook biedt het

onderzoek een goede basis voor verder onderzoek. Hoewel er getracht is in dit onderzoek dyades van twee partijen te onderzoeken, bleek dit niet mogelijk omdat er bijna geen 'koppels' uit eenzelfde delict deelnamen. Diepgaander onderzoek naar deze dyades zou kunnen leiden tot een diepgaander begrip van de verschillende en overeenkomende effecten van eenzelfde bemiddelingscontact op beide partijen. Zo kan bijvoorbeeld gekeken worden of beide partijen herstel van agency en communion ervaren of dat ervaren regie bij de ene partij leidt tot minder ervaren regie bij de andere partij.

Dit onderzoek heeft gekeken naar de ervaringen van alle (niet-)deelnemers aan herstelbemiddeling. Vervolgonderzoek met een grotere respons zou zich meer kunnen richten op de verschillen in ervaringen tussen verschillende subgroepen, zoals verschillende delicttypes, verschillende rollen in de gebeurtenis of verschillen in ervaringen tussen leeftijden. Minderjarigen waren bijvoorbeeld uitgesloten van deelname aan dit onderzoek, zij hebben mogelijk een andere ervaring met herstelbemiddeling dan meerderjarigen. Ook zou toekomstig onderzoek zich meer kunnen richten op een effectevaluatie van deelname aan herstelbemiddeling, zoals de impact op recidive.

Verder bleek in dit onderzoek dat de sociale omgeving van de respondenten een belangrijke rol speelt in het proces. Ook hebben we een aantal respondenten gesproken die met iemand uit hun sociale omgeving in contact trad, bijvoorbeeld een slachtoffer van een zedendelict met haar ouders. Deze groepsherstelbijeenkomst, waarbij geen slachtoffer-dader dynamiek aanwezig is lijken heel waardevol te zijn en ook bij te dragen aan het herstel van agency en communion. Verder onderzoek naar deze vorm van herstelbemiddeling zou duidelijker inzicht kunnen brengen in de toegevoegde waarde van deze vorm van contact en verbinding.

4.3 Aanbevelingen voor Perspectief Herstelbemiddeling

Uit dit onderzoek komt een zeer positief beeld van de ervaringen met herstelbemiddeling en Perspectief Herstelbemiddeling naar voren. Deze positieve ervaringen lijken onafhankelijk te zijn van verschillende delictgroepen, de rol van de betrokkene en de totstandkoming van (direct) contact met de andere partij. Herstelbemiddeling kan bijdragen aan herstel van agency en communion en lijkt ook samen te hangen met een positieve impact op de (niet-)deelnemers. Er komen ook enkele verbeterpunten naar voren.

Ten eerste is het meest breed gedragen verbeterpunt de bekendheid van Perspectief Herstelbemiddeling. Voor een deel van de onderzoeksgroep was het een zoektocht naar de organisatie en waren zij onbekend met Perspectief Herstelbemiddeling. Ook in hun omgeving (zowel sociaal als de hulporganisaties waar zij bekend mee waren) was de bekendheid met Perspectief Herstelbemiddeling laag. Een betere bekendheid onder bepaalde ketenpartners zou kunnen zorgen voor een vlottere doorstroom van geïnteresseerden in herstelbemiddeling. Een groep die daarbij in het bijzonder aandacht verdient is de groep van therapeuten en behandelaren. Volgens respondenten waren hun behandelaren niet op de

hoogte van het bestaan van Perspectief Herstelbemiddeling, hoewel zij toch geregeld met (met name) slachtoffers werkten. Herstelbemiddeling lijkt een mooie aanvulling te zijn op een therapeutische behandeling, dus bekendheid onder de groep behandelaren zou die samenwerking kunnen stroomlijnen.

Bovendien toont dit onderzoek dat de verschillende onderdelen in het bemiddelingsproces en met name de voorbereiding (al) een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het herstel van agency en communion. Deze impact is ook zichtbaar als er uiteindelijk geen (direct) bemiddelingscontact plaatsvindt. Dit gegeven zou in de praktijk meer belicht kunnen worden, wat mogelijk ook een positieve impact heeft op de toestroom van geïnteresseerden en de bereidheid van deelname aan herstelbemiddeling.

Ten tweede richt een verbeterpunt zich op de afronding van het bemiddelingsproces. Voor sommige betrokkenen was de afronding van het proces vrij abrupt. Dit had te maken met bijvoorbeeld de intensieve vertrouwensband die wordt opgebouwd met de bemiddelaar, die in de beleving van sommige betrokkenen na afloop direct wegvalt. Een verdere uniformering van de contactmomenten na herstelbemiddeling zou daar een bijdrage in kunnen leveren en kunnen helpen in het verwachtingsmanagement door bemiddelaars. Ook zou een duidelijk doorverwijzingsoverzicht kunnen helpen na de afronding van het herstelbemiddelingsproces.

In aanvulling op het vorige punt lijkt de sociale omgeving van de betrokkenen een belangrijke rol te spelen in de steun die zij (soms niet) ervaren en nodig hebben tijdens het bemiddelingsproces. Echter, het blijkt dat de meeste mensen in de omgeving van (niet-)deelnemers zelf geen ervaring hebben met herstelbemiddeling. De opzet van een (online) lotgenotenplatform waar betrokkenen ervaringen met elkaar kunnen uitwisselen, zou een waardevolle aanvulling kunnen zijn op de beschikbare steun voor (niet-)deelnemers. Ook zou dit een extra vorm van ondersteuning na een bemiddelingsproces kunnen zijn.

4.4 Conclusie

Herstelbemiddeling kan een waardevolle dienstverlening voor verschillende betrokkenen bij een ingrijpende gebeurtenis zijn. De waardering voor de organisatie Perspectief Herstelbemiddeling, de werkwijze en de bemiddelaars is hoog. Herstelbemiddeling lijkt bij te dragen aan herstel van agency en communion en dit herstel is ook te zien in de voorbereiding voor herstelbemiddeling, ook als het uiteindelijk niet leidt tot (direct) contact met de andere partij. Uit dit onderzoek komen geen indicaties naar voren dat deelname aan herstelbemiddeling of het uitblijven van deelname van de andere partij leidt tot secundaire victimisatie bij slachtoffers. In het bijzonder het maatwerk dat Perspectief Herstelbemiddeling biedt lijkt bij te dragen aan het herstel na een ingrijpende gebeurtenis.

Bronnenlijst

- Abele, A. E., & Wojciszke, B. (2007). Agency and communion from the perspective of self versus others. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93(5), 751–763.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.93.5.751>
- Bakan, D. (1966). *The duality of human existence: An essay on psychology and religion*. Rand McNally.
- Choi, J.J., Green, D.L., & Kapp, S.A. (2010). Victimization, victims' needs, and empowerment in victim offender mediation. *International Review of Victimology*, 17, 27-290.
<https://doi.org/10.1177/026975801001700302>
- Elbers, N., Becx, I., & Lauwaert, K. (2020). Herstelrecht. In C. Bijleveld, A. Akkermans, M. Malsch, B. Marseille, & M. Smit (editors), *Nederlandse Encyclopedie Empirical Legal Studies* (blz. 913-937). Boom Juridisch.
- Elbers, N., Becx, I., & Lauwaert, K. (2023a). Herstelrecht. In N. Elbers, C. van den Berg, & M. Kragting (editors), *What works: Effectieve ondersteuning voor slachtoffers* (blz. 179-198). Boom Juridisch.
- Elbers, N., Van den Berg, C. & Kragting, M. (2023b). Samenvatting en conclusie. In N. Elbers, C. van den Berg, & M. Kragting (editors), *What works: Effectieve ondersteuning voor slachtoffers* (blz. 265-285). Boom Juridisch.
- Hansen, T., & Umbreit, M. (2018). State of knowledge: Four decades of victim-offender mediation research and practice: The evidence. *Conflict Resolution Quarterly*, 36, 99-113. <https://doi.org/10.1002/crq.21234>
- Hissel, S. C. E. M., Jansen, M., Soethout, J. E., & Tromp, E. (2006). *Procesevaluatie slachtofferdadergesprekken*. Afkomstig van:
<https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/1568>
- Hoyle, C., & Batchelor, D. (2018). Making room for procedural justice in restorative justice theory. *The International Journal of Restorative Justice*, 1(2), 175-186.
<https://doi.org/10.5553/IJRJ/258908912018001002001>
- Kragting, M., Augusteijn, F., Bosma, A. K., Elbers, N., & Pemberton, A. (2025). Victim impact statements in the courtroom: Agency and communion in communication with victims. *International Review of Victimology*.
<https://doi.org/10.1177/02697580251389013>
- Kragting, M., Augusteijn, F., Elbers, N., de Waardt, M. F., Beijers, J., Pemberton, A., & Kunst, M. J. J. (2022). *Evaluatie wet uitbreiding spreekrecht slachtoffers en nabestaanden in het strafproces* (WODC-rapport nr. 3210). Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving & Universiteit Leiden.
- Laxminarayan, M., Pemberton, A., & Lens, K. (2013). Victim-offender encounters in the Netherlands. In D. Bolivar, I. Aertsen, & I. Vanfraechem (Eds.), *Victims and restorative justice* (blz. 96-124). European Forum for Restorative Justice.
- Marshall, T.F. (1996). The evolution of restorative justice in Britain. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 4, 21-43.
- Maruna, S. (2016). Desistance and restorative justice: It's now or never. *Restorative Justice*, 4(3), 289-301. <https://doi.org/10.1080/20504721.2016.1243853>
- McAdams, D.P. (1996). Themes of agency and communion in significant autobiographical scenes. *Journal of Personality*, 64(2), 339-377.
<https://doi.org/10.1111/j.14676494.1996.tb00514.x>

- McAdams, D.P. (2001). *Coding autobiographical episodes for themes of agency and communion*.
https://www.researchgate.net/publication/251398635_Coding_Autobiographical_Episodes_for_Themes_of_Agency_and_Communion
- McCabe, A., & Dinh, K. T. (2016). Agency and communion, ineffectiveness and alienation: Themes in the life stories of Latino and Southeast Asian adolescents. *Imagination, Cognition and Personality*, 36(2), 150–171.
- Ministerie van Justitie en Veiligheid. (2020). *Beleidskader herstelrechtvoorzieningen gedurende het strafproces*. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Afkomstig van: https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020D00234&did=2020D00234.
- Pemberton, A., Aarten, P. G. M., & Mulder, E. (2017). Beyond retribution, restoration and procedural justice: The big two of communion and agency in victims' perspectives on justice. *Psychology, Crime & Law*, 23(7), 682–698.
<https://doi.org/10.1080/1068316X.2017.1298760>
- Pemberton, A., & Vanfraechem, I. (2015). Victims' victimization experiences and their need for justice. In I. Vanfraechem, D. Bolivar, & I. Aertsen (Eds.), *Victims and Restorative Justice* (pp. 15-47). Routledge.
- Perspectief Herstelbemiddeling. (2025). Jaarverslag 2024: Iedere stap telt.
<https://perspectiefherstelbemiddeling.nl/sites/default/files/2025-04/perspectief-herstelbemiddeling-jaarverslag-2024.pdf>
- Perspectief Herstelbemiddeling. (2019). *Onze werkwijze in stappen* [Infographic]. Perspectief Herstelbemiddeling. Geraadpleegd op 25-01-2026, van
<https://perspectiefherstelbemiddeling.nl/zo-werkt-het/onze-werkwijze-stappen>
- Shapland, J., Atkinson, A., Atkinson, H., Chapman, B., Dignan, J., Howes, M., Johnstone, J., Robinson, G., & Sorsby, A. (2007). *Restorative justice: The views of victims and offenders: The third report from the evaluation of three schemes* (Ministry of Justice Research Series 3/07). Ministry of Justice.
- Shnabel, N., & Nadler, A. (2008). A needs-based model of reconciliation: Satisfying the differential emotional needs of victim and perpetrator as a key to promoting reconciliation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 94(1), 116–132.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.94.1.116>
- Shnabel, N. & Nadler, A. (2015). The role of agency and morality in reconciliation processes: The perspective of the needs-based model. *Current Directions in Psychological Science*, 24(6), 477-483. <https://doi.org/10.1177/0963721415601625>
- SimanTov-Nachlieli, I., Shnabel, N., & Nadler, A. (2013). Individuals' and groups' motivation to restore their impaired identity dimensions following conflicts: Evidence and implications. *Social Psychology*, 44(2), 129–137.
<https://doi.org/10.1027/1864-9335/a000148>
- Van Camp, T. (2017). Understanding victim participation in restorative practices: Looking for justice for oneself as well as for others. *European Journal of Criminology*, 14(6), 679–696. <https://doi.org/10.1177/1477370816682981>
- Wilinsky, C. L., & McCabe, A. (2021). Agency and communion in sexual abuse survivors' narratives. *Narrative Inquiry*, 31(1), 236–262. <https://doi.org/10.1075/ni.20061.wil>
- Youngs, D., & Canter, D.V. (2013). Offender's crime narratives as revealed by the narrative roles questionnaire. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 57(3), 289-311. <https://doi.org/10.1177/0306624X11434577>

- Zebel, S. (2012). Een quasi-experimentele studie naar de effecten van de Nederlandse slachtoffer-dadergesprekken. In I. Weijers (red.), *Slachtoffer-dadergesprekken in de schaduw van het strafproces* (p. 21-44). Boom Lemma uitgevers.
- Zebel, S., & De Haan, G. (2024). Herstelbemiddeling. In M. Thomas, D. Bonenkam, H. Prein, J. Elferink, & S. Zebel (Eds.), *Handboek Mediation* (pp. 705-721). SDU.
- Zehr, H. (2015). *The little book of restorative justice: Revised and updated*. Good Books.

Bijlage 1. *Onderzoeksteam*

Marleen Kragting, MSc is victimoloog en werkt als promovenda bij het NSCR en de Vrije Universiteit Amsterdam. Haar onderzoek richt zich op het spreekrecht voor slachtoffers en herstelbemiddeling. In dit onderzoek is ze betrokken geweest bij de onderzoeksopzet, de kwalitatieve en kwantitatieve dataverzameling, de kwantitatieve data preparatie, de codering van de kwalitatieve data en de kwalitatieve analyse en het schrijven en de review van de rapportage.

Dr. Chantal van den Berg is criminoloog en werkt als senior onderzoeker en programmaleider bij het NSCR. Haar onderzoek richt zich op slachtoffer- en daderschap van zedendelicten. In dit onderzoek is ze betrokken geweest bij het onderzoeksdesign, de onderzoeksopzet, de kwantitatieve datapreparatie en kwantitatieve analyse, het schrijven en de review van de rapportage.

Dr. Alice Bosma is victimoloog en werkt als onderzoeker bij het NSCR. Daarnaast werkt zij als senior wetenschappelijk medewerker bij het Openbaar Ministerie en is zij redacteur bij het Tijdschrift voor Herstelrecht. Haar onderzoek richt zich op slachtofferrechten en - participatie. In dit onderzoek is ze betrokken geweest bij de onderzoeksopzet, de kwalitatieve en kwantitatieve dataverzameling en de review van de rapportage.

Dr. Nieke Elbers is (neuro)psycholoog en werkzaam als senior onderzoeker bij het NSCR en als universitair hoofddocent bij de Vrije Universiteit Amsterdam. Haar onderzoek richt zich op Empirical Legal Studies, herstelrecht en procedurele rechtvaardigheid. In dit onderzoek is ze betrokken geweest bij de onderzoeksopzet, de codering van de kwalitatieve data en de review van de rapportage.

Prof. dr. Sven Zebel is een sociaal en forensisch psycholoog en is sinds 2021 als bijzonder hoogleraar mediation verbonden aan de vakgroep privaatrecht van de Vrije Universiteit Amsterdam. Daarnaast werkt hij als universitair hoofddocent bij de sectie Psychology of Conflict, Risk and Safety aan de Universiteit Twente. Hij richt zich op het versterken van de wetenschappelijke onderbouwing en praktische toepassing van conflictoplossingsmethoden die duurzame oplossingen en emotioneel herstel bevorderen na ernstige incidenten en criminaliteit. In dit onderzoek naar herstelbemiddeling is hij betrokken geweest bij de opzet van het onderzoek en de review van de rapportage.

Prof. dr. Antony Pemberton is victimoloog en werkt als senior onderzoeker bij het NSCR en hoogleraar criminologie bij LINC, KU Leuven. Zijn onderzoek richt zich op culturele en narratieve victimologie en de ethiek van victimologie. In dit onderzoek is hij betrokken geweest bij het onderzoeksdesign, de onderzoeksopzet en de review van de rapportage.

Bijlage 2. Vragenlijsten

Vragenlijst T0

U bent uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek naar herstelbemiddeling. U heeft hierover een informatiebrief ontvangen. De antwoorden op deze vragenlijst zijn niet inzichtelijk voor uw bemiddelaar. Voor deze vragenlijst is een wachtwoord nodig, dat bestaat uit uw initialen en verjaardag. Hieronder kunt u uw initialen invullen (Bijvoorbeeld: uw naam is Gerard Johannes Jansen, dan zijn uw initialen GJJ).

Hieronder kunt u de dag en de maand van uw verjaardag invullen (Bijvoorbeeld: u bent jarig op 12 mei, dan vult u 1205 in).

Fijn dat u deel wil nemen aan de vragenlijst. Het invullen duurt ongeveer een kwartier. **Deze vragenlijst** In deze vragenlijst wordt gebruik gemaakt van neutrale termen die aansluiten bij de informatie die Perspectief Herstelbemiddeling verspreidt. Zo wordt er niet gesproken over 'slachtoffer', 'dader' of 'misdrijf', maar wordt er in de vragenlijst gesproken over 'u', 'de andere partij' en 'ingrijpende gebeurtenis'. **Voordelen en risico's** Uw deelname helpt om herstelbemiddeling te verbeteren. U krijgt zelf geen directe beloning voor deelname aan het onderzoek. We denken niet dat dit onderzoek fysieke of psychologische risico's voor u inhoudt. Mocht het zijn dat u negatieve ervaart en u behoefte heeft aan hulpverlening, dan kunt u gratis contact opnemen met MINDKorrelatie. Meer informatie is te vinden via www.mindkorrekorrelatie.nl. De hulplijn is op maandag t/m vrijdag tussen 09.00 – 21.00 te bereiken via telefoonnummer: 0900-1450. U kunt MINDKorrelatie ook bereiken via de chat, WhatsApp of e-mail. Kijk daarvoor op de website. **Wat er met uw informatie gebeurt** De informatie wordt automatisch veilig opgeslagen. Alleen de onderzoekers (dus niet de bemiddelaars) hebben toegang tot de informatie die u aan ons geeft. Uw gegevens worden bewaard op een beveiligde digitale omgeving van het NSCR. Dit gebeurt in lijn met het beleid voor het veilig verwerken en opslaan van gegevens. De gegevens worden in lijn met de Nederlandse Gedragscode voor Wetenschappelijke Integriteit voor minimaal 10 jaar bewaard. Daarna worden de data vernietigd. **Uw rechten** Deelname aan dit onderzoek is geheel vrijwillig. U kunt ervoor kiezen om niet deel te nemen, bepaalde vragen over te slaan of u terug te trekken uit het onderzoek. Daar zitten geen gevolgen aan. U mag ook op elk moment vragen stellen over het onderzoek. U kunt op elk moment uw deelname terugtrekken. Om dat te doen neemt u contact op met de onderzoeker (zie contactgegevens

onderaan). Wij zullen uw gegevens dan verwijderen. **Vragen over het onderzoek / contact**
Indien u vragen heeft, stel deze dan gerust. U kunt contact opnemen met de
hoofdonderzoeker via a.bosma@perspectiefherstelbemiddeling.nl. Indien u vragen,
klachten of informatie heeft waarmee u voor uw gevoel niet terecht kunt bij de
hoofdonderzoeker, dan kunt ook contact opnemen met uw bemiddelaar of met
secretariaat@nscr.nl. Zij kunnen u in contact brengen met de privacy officer. Kruis
hieronder aan wat van toepassing is. De eerste twee opties zijn verplicht om deel te kunnen
nemen aan het onderzoek.

☐ Ik heb het informatieformulier over het onderzoek ontvangen. Het
informatieformulier geeft informatie over: het onderzoek, mijn rechten, de risico's en
regels van deelname en wat er gebeurt met de gegevens.*

☐ Ik geef de onderzoeker toestemming om de voor dit onderzoek verzamelde
gegevens te onderzoeken en om gegevens uit het dossier bij Perspectief
Herstelbemiddeling te onderzoeken.*

☐ Ik geef toestemming om later nog een keer voor dit onderzoek benaderd te
mogen worden.

☐ Ik wil eventueel ook meedoen aan een diepte-interview.

Kunt u iets vertellen over de ingrijpende gebeurtenis waarover u contact had met
Perspectief Herstelbemiddeling?

Wanneer vond de ingrijpende gebeurtenis plaats?

Is er ook vanuit het strafrecht (door de politie of rechter) naar de ingrijpende gebeurtenis gekeken?

- ☐ Ja, de politie weet ervan
- ☐ Ja, er is een beslissing genomen door de rechter of officier van justitie
- ☐ Nee
- ☐ Weet ik niet

Heeft u al eens eerder een soortgelijke ingrijpende gebeurtenis meegemaakt?

- ☐ Nee
- ☐ Ja, namelijk _____

In hoeverre bent u bang om nog een keer een zelfde soort ingrijpende gebeurtenis mee te maken? (0 = helemaal niet waarschijnlijk, 10 = heel erg waarschijnlijk)

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Met de partij waarmee u bemiddelingscontact zoekt	
Met iemand anders	

Kende u de andere partij voor de ingrijpende gebeurtenis?

☐ Nee, het was een onbekende

☐ Ja, het was een bekende, namelijk

Hoe is op dit moment de relatie met de andere partij? (Bijvoorbeeld: geen contact, we zien elkaar op familiedagen, etc)

Hoe bent u in contact gekomen met Perspectief Herstelbemiddeling?

- ☐ Ik heb mezelf aangemeld
- ☐ Via Slachtofferhulp Nederland
- ☐ Via de Politie
- ☐ Via een Justitiële Instelling
- ☐ Via de Reclassering
- ☐ Via de Advocaat
- ☐ Via het Openbaar Ministerie
- ☐ Via de Raad voor de Kinderbescherming
- ☐ Anders, namelijk _____

Waarom wilde u deelnemen aan herstelbemiddeling? U kunt meerdere antwoorden geven.

In hoeverre heeft de bemiddelaar tijdens het contact met u de volgende dingen gedaan?

	Helemaal niet	Een beetje niet	Neutraal	Een beetje wel	Helemaal wel
Informatie geven over de inhoud van bemiddeling	☐	☐	☐	☐	☐
Verskillende vormen van bemiddeld contact uitleggen (brief, gesprek, etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
Vrijwillige karakter van de bemiddeling benoemen	☐	☐	☐	☐	☐
Locatie van de bemiddeling bespreken	☐	☐	☐	☐	☐
Neutraal handelen	☐	☐	☐	☐	☐
Uw behoeften benoemen	☐	☐	☐	☐	☐

In hoeverre vond u het **belangrijk** dat de bemiddelaar de volgende dingen deed?

	Helemaal niet	Een beetje niet	Neutraal	Een beetje wel	Helemaal wel
Informatie geven over de inhoud van bemiddeling	☐	☐	☐	☐	☐
Verskillende vormen van bemiddeld contact uitleggen (brief, gesprek, etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
Vrijwillige karakter van de bemiddeling benoemen	☐	☐	☐	☐	☐
Locatie van de bemiddeling bespreken	☐	☐	☐	☐	☐
Neutraal handelen	☐	☐	☐	☐	☐
Uw behoeften benoemen	☐	☐	☐	☐	☐

In hoeverre heeft de ingrijpende gebeurtenis op dit moment invloed op de volgende aspecten in uw leven? De schaal loopt van 0 (helemaal niet) tot 10 (heel erg)

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Op uw dagelijkse leven	
Op uw psychische gezondheid	
Op uw lichamelijke gezondheid	

Wat was de impact van het voorbereidende gesprek met de bemiddelaar op de volgende gebieden:

	Verslechterd e erg	Verslechterd e een beetje	Neutraa l	Verbeterd e een beetje	Verbeterd e erg
Contact met vrienden en familie	☐	☐	☐	☐	☐
Werksituatie	☐	☐	☐	☐	☐
Gevoelsleven en emoties	☐	☐	☐	☐	☐
Middelengebruik	☐	☐	☐	☐	☐
Vrijtijdsbesteding	☐	☐	☐	☐	☐
Spiritualiteit/religieuz e beleving	☐	☐	☐	☐	☐

Kunt u uw bovenstaande antwoorden toelichten?

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?					
Het voorbereidende gesprek met de bemiddelaar...	Helemaal niet	Een beetje niet	Neutraal	Een beetje wel	Helemaal wel
Maakte mij trots op mezelf	☐	☐	☐	☐	☐
Gaf mij een gevoel van zelfvertrouwen	☐	☐	☐	☐	☐
Maakte dat ik minder wraakgevoelens had richting de andere partij	☐	☐	☐	☐	☐
Maakte dat ik minder somber was over de ingrijpende gebeurtenis	☐	☐	☐	☐	☐
Maakte dat ik minder angstig was ten gevolg van de ingrijpende gebeurtenis	☐	☐	☐	☐	☐
Maakte dat ik minder schaamte voelde over de ingrijpende gebeurtenis	☐	☐	☐	☐	☐
Maakte dat ik minder schuld voelde over de ingrijpende gebeurtenis	☐	☐	☐	☐	☐

Maakte dat ik minder woede voelde richting de andere partij	☐	☐	☐	☐	☐
Was emotioneel belastend voor mij	☐	☐	☐	☐	
In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?					
(In) het voorbereidende gesprek met de bemiddelaar...	Helemaal niet	Een beetje niet	Neutraal	Een beetje wel	Helemaal wel
Hielp mij mijn leven in eigen hand te nemen	☐	☐	☐	☐	☐
Werd mijn stem gehoord	☐	☐	☐	☐	☐
Gaf me inzicht in mijn gevoelens en gedachten	☐	☐	☐	☐	☐
Verbeterde hoe anderen mij zien	☐	☐	☐	☐	☐
Gaf me de kans anderen te helpen	☐	☐	☐	☐	☐
Liet me in gesprek gaan over wat er is gebeurd	☐	☐	☐	☐	☐

Hielp mij anderen te betrekken bij wat er is gebeurd	☐	☐	☐	☐	☐
Zorgde ervoor dat ik me verbonden voelde met mijn familie en vrienden	☐	☐	☐	☐	☐
Zorgde ervoor dat ik me verbonden voelde met anderen in eenzelfde situatie	☐	☐	☐	☐	☐
Was een verkeerde keuze voor mij	☐	☐	☐	☐	☐
Gaf me een slecht gevoel over mezelf	☐	☐	☐	☐	☐
Werd ik onvoldoende serieus genomen	☐	☐	☐	☐	☐
Verminderde mijn vertrouwen in anderen	☐	☐	☐	☐	☐

Wat vond u van het invullen van deze vragenlijst?

Wil u nog iets meegeven aan de onderzoekers?

Wil u nog iets meegeven aan Perspectief Herstelbemiddeling?

U heeft aangegeven eventueel deel te willen nemen aan een interview. Als u hier uw (voor)naam en uw e-mailadres en/of telefoonnummer achterlaat, neemt een van de onderzoekers contact met u op.

- ☐ Naam _____
- ☐ E-mailadres _____
- ☐ Telefoonnummer _____

Vragenlijst T1

U bent uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek naar herstelbemiddeling. U heeft hierover een informatiebrief ontvangen. De antwoorden op deze vragenlijst zijn niet inzichtelijk voor uw bemiddelaar. Voor deze vragenlijst is een wachtwoord nodig, dat bestaat uit uw initialen en verjaardag. Hieronder kunt u uw initialen invullen (Bijvoorbeeld: uw naam is Gerard Johannes Jansen, dan zijn uw initialen GJJ).

Q2 Hieronder kunt u de dag en de maand van uw verjaardag invullen (Bijvoorbeeld: u bent jarig op 12 mei, dan vult u 1205 in).

Fijn dat u deel wil nemen aan de vragenlijst. Het invullen duurt ongeveer een kwartier. **Deze vragenlijst** In deze vragenlijst wordt gebruik gemaakt van neutrale termen die aansluiten bij de informatie die Perspectief Herstelbemiddeling verspreidt. Zo wordt er niet gesproken over 'slachtoffer', 'dader' of 'misdrijf', maar wordt er in de vragenlijst gesproken over 'u', 'de andere partij' en 'ingrijpende gebeurtenis'. **Voordelen en risico's** Uw deelname helpt om herstelbemiddeling te verbeteren. U krijgt zelf geen directe beloning voor deelname aan het onderzoek. We denken niet dat dit onderzoek fysieke of psychologische risico's voor u inhoudt. Mocht het zijn dat u negatieve ervaart en u behoefte heeft aan hulpverlening, dan kunt u gratis contact opnemen met MINDKorrelatie. Meer informatie is te vinden via www.mindkorrekorrelatie.nl. De hulplijn is op maandag t/m vrijdag tussen 09.00 – 21.00 te bereiken via telefoonnummer: 0900-1450. U kunt MINDKorrelatie ook bereiken via de chat, WhatsApp of e-mail. Kijk daarvoor op de website. **Wat er met uw informatie gebeurt** De informatie wordt automatisch veilig opgeslagen. Alleen de onderzoekers (dus niet de bemiddelaars) hebben toegang tot de informatie die u aan ons geeft. Uw gegevens worden bewaard op een beveiligde digitale omgeving van het NSCR. Dit gebeurt in lijn met het beleid voor het veilig verwerken en opslaan van gegevens. De gegevens worden in lijn met de Nederlandse Gedragscode voor Wetenschappelijke Integriteit voor minimaal 10 jaar bewaard. Daarna worden de data vernietigd. **Uw rechten** Deelname aan dit onderzoek is geheel vrijwillig. U kunt ervoor kiezen om niet deel te nemen, bepaalde vragen over te slaan of u terug te trekken uit het onderzoek. Daar zitten geen gevolgen aan. U mag ook op elk moment vragen stellen over het onderzoek. U kunt op elk moment uw deelname terugtrekken. Om dat te doen neemt u contact op met de onderzoeker (zie contactgegevens onderaan). Wij zullen uw gegevens dan verwijderen. **Vragen over het onderzoek / contact** Indien u vragen heeft, stel deze dan gerust. U kunt contact opnemen met de

hoofdonderzoeker via a.bosma@perspectiefherstelbemiddeling.nl. Indien u vragen, klachten of informatie heeft waarmee u voor uw gevoel niet terecht kunt bij de hoofdonderzoeker, dan kunt ook contact opnemen met uw bemiddelaar of met secretariaat@nscr.nl. Zij kunnen u in contact brengen met de privacy officer. Kruis hieronder aan wat van toepassing is. De eerste twee opties zijn verplicht om deel te kunnen nemen aan het onderzoek.

- ☐ Ik heb het informatieformulier over het onderzoek ontvangen. Het informatieformulier geeft informatie over: het onderzoek, mijn rechten, de risico's en regels van deelname en wat er gebeurt met de gegevens.*
- ☐ Ik geef de onderzoeker toestemming om de voor dit onderzoek verzamelde gegevens te onderzoeken en om gegevens uit het dossier bij Perspectief Herstelbemiddeling te onderzoeken.*
- ☐ Ik geef toestemming om later nog een keer voor dit onderzoek benaderd te mogen worden.
- ☐ Ik wil eventueel ook meedoen aan een diepte-interview.

Hoe bent u in contact geweest met de andere partij?

- ☐ Fysiek gesprek
- ☐ Briefwisseling
- ☐ De bemiddelaar heeft berichten doorgegeven (pendelcontact)
- ☐ Video- of audio-opname
- ☐ Groepshersel
- ☐ Anders, namelijk _____

Wanneer bent u in contact geweest met de andere partij?

In hoeverre voelde u zich goed voorbereid op het bemiddelingscontact?

- ☐ Helemaal niet
- ☐ Een beetje niet
- ☐ Neutraal
- ☐ Een beetje wel
- ☐ Helemaal wel

Welke dingen wilde u graag bespreken (bijvoorbeeld wat er volgens u gebeurd is of hoe u zich voelde)?

In hoeverre heeft de bemiddelaar tijdens het bemiddelingscontact de volgende dingen gedaan?

	Helemaal niet	Een beetje niet	Neutraal	Een beetje wel	Helemaal wel	Niet van toepassing
Uw behoefte benoemen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Neutraal handelen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Professioneel handelen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Leiden van het gesprek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ruimte bieden voor beide partijen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Afspraken uit eerste gesprek tussen u en bemiddelaar nakomen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

In hoeverre vond u het **belangrijk** dat de bemiddelaar de volgende dingen deed?

	Helemaal niet	Een beetje niet	Neutraal	Een beetje wel	Helemaal wel	Niet van toepassing
Uw behoefte benoemen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Neutraal handelen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Professioneel handelen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Leiden van het gesprek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ruimte bieden voor beide partijen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Afspraken uit eerste gesprek tussen u en bemiddelaar nakomen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?

	Helemaal niet	Een beetje niet	Neutraal	Een beetje wel	Helemaal wel	Niet van toepassing
Ik heb kunnen zeggen wat ik wilde zeggen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn wensen en behoefte zijn tijdens het bemiddelingscontact aan bod gekomen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kreeg de indruk dat de andere partij geïnteresseerd was in mijn verhaal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De andere partij heeft op een prettige wijze gereageerd	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn verwachtingen over het bemiddelingscontact zijn uitgekomen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou Perspectief Herstelbemiddeling aanraden aan anderen in een soortgelijke situatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Welke uitkomsten ervaart u van het bemiddelingscontact? U kunt meerdere uitkomsten opgeven, als er maar één uitkomst was, laat u de rest van de hokjes leeg. Voor mij was het meest belangrijk dat eruit is gekomen:

Ook belangrijk was:

Verder is er nog uitgekomen:

Hoe heeft u het bemiddelingscontact ervaren? U kunt een cijfer geven van 0 tot 10. 0 is een zeer negatieve ervaring, 10 is een zeer positieve ervaring.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Hoe denkt u dat de andere partij het bemiddelingscontact heeft ervaren? U kunt een cijfer geven van 0 tot 10. 0 is een zeer negatieve ervaring, 10 is een zeer positieve ervaring.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

In hoeverre heeft het bemiddelingscontact uw beeld over de andere partij veranderd?

- ☐ Veel beter geworden
- ☐ Een beetje beter geworden
- ☐ Hetzelfde gebleven
- ☐ Een beetje slechter geworden
- ☐ Veel slechter geworden

Hieronder vindt u ruimte voor eventuele toelichting of aanvulling op uw antwoorden

In hoeverre heeft de ingrijpende gebeurtenis op dit moment invloed op de volgende gebieden? U kunt een cijfer van 0 tot 10 geven. 0 betekent helemaal niet, 10 betekent heel erg.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Uw dagelijkse leven	
Uw psychische gezondheid	
Uw lichamelijke gezondheid	

Wat was de impact van het bemiddelingscontact op de volgende gebieden?

	Verslechterd e erg	Verslechterd e een beetje	Neutraa l	Verbeterd e een beetje	Verbeterd e erg
Contact met vrienden en familie	☐	☐	☐	☐	☐
Werksituatie	☐	☐	☐	☐	☐
Gevoelsleven en emoties	☐	☐	☐	☐	☐
Middelengebruik	☐	☐	☐	☐	☐
Vrijtijdsbesteding	☐	☐	☐	☐	☐
Spiritualiteit/religieuz e beleving	☐	☐	☐	☐	☐

Kunt u uw bovenstaande antwoorden toelichten?

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?					
Het bemiddelingscontact...	Helemaal niet	Een beetje niet	Neutraal	Een beetje wel	Helemaal wel
Maakte mij trots op mezelf	☐	☐	☐	☐	☐
Gaf mij een gevoel van zelfvertrouwen	☐	☐	☐	☐	☐
Maakte dat ik minder wraakgevoelens had richting de andere partij	☐	☐	☐	☐	☐
Maakte dat ik minder somber was over de ingrijpende gebeurtenis	☐	☐	☐	☐	☐
Maakte dat ik minder angstig was ten gevolg van de ingrijpende gebeurtenis	☐	☐	☐	☐	☐
Maakte dat ik minder schaamte voelde over de ingrijpende gebeurtenis	☐	☐	☐	☐	☐
Maakte dat ik minder schuld voelde over de ingrijpende gebeurtenis	☐	☐	☐	☐	☐
Maakte dat ik minder woede voelde richting de andere partij	☐	☐	☐	☐	☐
Was emotioneel belastend voor mij	☐	☐	☐	☐	☐

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?					
(In) het bemiddelingscontact...	Helemaal niet	Een beetje niet	Neutraal	Een beetje wel	Helemaal wel
Hielp mij mijn leven in eigen hand te nemen	☐	☐	☐	☐	☐
Werd mijn stem gehoord	☐	☐	☐	☐	☐
Gaf me inzicht in mijn gevoelens en gedachten	☐	☐	☐	☐	☐
Verbeterde hoe anderen mij zien	☐	☐	☐	☐	☐
Gaf me de kans anderen te helpen	☐	☐	☐	☐	☐
Liet me in gesprek gaan over wat er is gebeurd	☐	☐	☐	☐	☐
Hielp mij anderen te betrekken bij wat er is gebeurd	☐	☐	☐	☐	☐
Zorgde ervoor dat ik me verbonden voelde met familie en vrienden	☐	☐	☐	☐	☐
Zorgde ervoor dat ik me verbonden voelde met anderen in eenzelfde situatie	☐	☐	☐	☐	☐
Was een verkeerde keuze voor mij	☐	☐	☐	☐	☐
Gaf me een slecht gevoel over mezelf	☐	☐	☐	☐	☐
Werd ik onvoldoende serieus genomen	☐	☐	☐	☐	☐

Verminderde mijn
vertrouwen in
anderen

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Wat vond u van het invullen van deze vragenlijst?

Wil u nog iets meegeven aan de onderzoekers?

Wil u nog iets meegeven aan Perspectief Herstelbemiddeling?

U heeft aangegeven eventueel deel te willen nemen aan een interview en/of nogmaals benaderd te mogen worden met een vragenlijst. Als u hier uw (voor)naam en uw e-

mailadres en/of telefoonnummer achterlaat, neemt een van de onderzoekers contact met u op.

☐ Naam _____

☐ E-mailadres _____

☐ Telefoonnummer _____

Vragenlijst T2-Deelnemers

U bent uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek naar herstelbemiddeling. U heeft hierover een informatiebrief ontvangen. De antwoorden op deze vragenlijst zijn niet inzichtelijk voor uw bemiddelaar. Voor deze vragenlijst is een wachtwoord nodig, dat bestaat uit uw initialen en verjaardag. Hieronder kunt u uw initialen invullen (Bijvoorbeeld: uw naam is Gerard Johannes Jansen, dan zijn uw initialen GJJ).

Hieronder kunt u de dag en de maand van uw verjaardag invullen (Bijvoorbeeld: u bent jarig op 12 mei, dan vult u 1205 in).

Fijn dat u deel wil nemen aan de vragenlijst. Het invullen duurt ongeveer een kwartier. **Deze vragenlijst** In deze vragenlijst wordt gebruik gemaakt van neutrale termen die aansluiten bij de informatie die Perspectief Herstelbemiddeling verspreidt. Zo wordt er niet gesproken over 'slachtoffer', 'dader' of 'misdrijf', maar wordt er in de vragenlijst gesproken over 'u', 'de andere partij' en 'ingrijpende gebeurtenis'. **Voordelen en risico's** Uw deelname helpt om herstelbemiddeling te verbeteren. U krijgt zelf geen directe beloning voor deelname aan het onderzoek. We denken niet dat dit onderzoek fysieke of psychologische risico's voor u inhoudt. Mocht het zijn dat u negatieve ervaart en u behoefte heeft aan hulpverlening, dan kunt u gratis contact opnemen met MINDKorrelatie. Meer informatie is te vinden via www.mindkorrekorrelatie.nl. De hulplijn is op maandag t/m vrijdag tussen 09.00 – 21.00 te bereiken via telefoonnummer: 0900-1450. U kunt MINDKorrelatie ook bereiken via de chat, WhatsApp of e-mail. Kijk daarvoor op de website. **Wat er met uw informatie gebeurt** De informatie wordt automatisch veilig opgeslagen. Alleen de onderzoekers (dus niet de bemiddelaars) hebben toegang tot de informatie die u aan ons geeft. Uw gegevens worden bewaard op een beveiligde digitale omgeving van het NSCR. Dit gebeurt in lijn met het beleid voor het veilig verwerken en opslaan van gegevens. De gegevens worden in lijn met de Nederlandse Gedragscode voor Wetenschappelijke Integriteit voor minimaal 10 jaar

bewaard. Daarna worden de data vernietigd. **Uw rechten** Deelname aan dit onderzoek is geheel vrijwillig. U kunt ervoor kiezen om niet deel te nemen, bepaalde vragen over te slaan of u terug te trekken uit het onderzoek. Daar zitten geen gevolgen aan. U mag ook op elk moment vragen stellen over het onderzoek. U kunt op elk moment uw deelname terugtrekken. Om dat te doen neemt u contact op met de onderzoeker (zie contactgegevens onderaan). Wij zullen uw gegevens dan verwijderen. **Vragen over het onderzoek / contact** Indien u vragen heeft, stel deze dan gerust. U kunt contact opnemen met de hoofdonderzoeker via a.bosma@perspectiefherstelbemiddeling.nl. Indien u vragen, klachten of informatie heeft waarmee u voor uw gevoel niet terecht kunt bij de hoofdonderzoeker, dan kunt ook contact opnemen met uw bemiddelaar of met secretariaat@nscr.nl. Zij kunnen u in contact brengen met de privacy officer. Kruis hieronder aan wat van toepassing is. De eerste twee opties zijn verplicht om deel te kunnen nemen aan het onderzoek.

☐

Ik heb het informatieformulier over het onderzoek ontvangen. Het informatieformulier geeft informatie over: het onderzoek, mijn rechten, de risico's en regels van deelname en wat er gebeurt met de gegevens.*

☐

Ik geef de onderzoeker toestemming om de voor dit onderzoek verzamelde gegevens te onderzoeken en om gegevens uit het dossier bij Perspectief Herstelbemiddeling te onderzoeken.*

☐

Ik wil eventueel ook meedoen aan een diepte-interview.

Wanneer bent u in contact geweest met de andere partij?

In hoeverre voelde u zich goed voorbereid op het bemiddelingscontact?

- ☐ Helemaal niet
- ☐ Een beetje niet
- ☐ Neutraal
- ☐ Een beetje wel
- ☐ Helemaal wel

Wat vond u het belangrijkste om te bespreken (bijvoorbeeld wat er volgens u gebeurd is of hoe u zich voelde)?

In hoeverre heeft de bemiddelaar tijdens het bemiddelingscontact de volgende dingen gedaan?

	Helemaal niet	Een beetje niet	Neutraal	Een beetje wel	Helemaal wel	Niet van toepassing
Uw behoefte benoemen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Neutraal handelen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Professioneel handelen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Leiden van het gesprek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ruimte bieden voor beide partijen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Afspraken uit eerste gesprek tussen u en bemiddelaar nakomen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

In hoeverre vond u het **belangrijk** dat de bemiddelaar de volgende dingen deed?

	Helemaal niet	Een beetje niet	Neutraal	Een beetje wel	Helemaal wel	Niet van toepassing
Uw behoefte benoemen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Neutraal handelen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Professioneel handelen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Leiden van het gesprek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ruimte bieden voor beide partijen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Afspraken uit eerste gesprek tussen u en bemiddelaar nakomen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?

	Helemaal niet	Een beetje niet	Neutraal	Een beetje wel	Helemaal wel	Niet van toepassing
Ik heb kunnen zeggen wat ik wilde zeggen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn wensen en behoefte zijn tijdens het bemiddelingscontact aan bod gekomen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kreeg de indruk dat de andere partij geïnteresseerd was in mijn verhaal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De andere partij heeft op een prettige wijze gereageerd	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn verwachtingen over het bemiddelingscontact zijn uitgekomen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou Perspectief Herstelbemiddeling aanraden aan anderen in een soortgelijke situatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De afspraken die gemaakt zijn tijdens het bemiddelingscontact zijn nagekomen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Welke uitkomsten ervaart u van het bemiddelingscontact? U kunt meerdere uitkomsten opgeven. Als er maar één uitkomst was, laat u de rest van de hokjes leeg. Voor mij was het meest belangrijk dat eruit is gekomen:

Ook belangrijk was:

Verder is er nog uitgekomen:

Hoe heeft u het bemiddelingscontact ervaren? U kunt een cijfer geven van 0 tot 10. 0 is een zeer negatieve ervaring, 10 is een zeer positieve ervaring.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Hoe denkt u dat de andere partij het bemiddelingscontact heeft ervaren? U kunt een cijfer geven van 0 tot 10. 0 is een zeer negatieve ervaring, 10 is een zeer positieve ervaring.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

In hoeverre heeft het bemiddelingscontact de verhouding tussen u en de andere partij veranderd?

- ☐ Veel beter geworden
- ☐ Een beetje beter geworden
- ☐ Hetzelfde gebleven
- ☐ Een beetje slechter geworden
- ☐ Veel slechter geworden

Kunt u uw antwoord toelichten?

In hoeverre heeft de ingrijpende gebeurtenis op dit moment invloed op de volgende aspecten? 0 is helemaal geen impact, 10 is heel veel impact.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Wat was de impact van het bemiddelingscontact op de volgende gebieden?

	Verslechterd e erg	Verslechterd e een beetje	Neutraa l	Verbeterd e een beetje	Verbeterd e erg
Contact met vrienden en familie	☐	☐	☐	☐	☐
Werksituatie	☐	☐	☐	☐	☐
Gevoelsleven en emoties	☐	☐	☐	☐	☐
Middelengebruik	☐	☐	☐	☐	☐
Vrijtijdsbesteding	☐	☐	☐	☐	☐
Spiritualiteit/religieuz e beleving	☐	☐	☐	☐	☐

Kunt u uw antwoord toelichten?

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?					
Het bemiddelingscontact...	Helemaal niet	Een beetje niet	Neutraal	Een beetje wel	Helemaal wel
Maakte mij trots op mezelf	☐	☐	☐	☐	☐
Gaf mij een gevoel van zelfvertrouwen	☐	☐	☐	☐	☐
Maakte dat ik minder wraakgevoelens had richting de andere partij	☐	☐	☐	☐	☐
Maakte dat ik minder somber was over de ingrijpende gebeurtenis	☐	☐	☐	☐	☐
Maakte dat ik minder angstig was ten gevolg van de ingrijpende gebeurtenis	☐	☐	☐	☐	☐
Maakte dat ik minder schaamte voelde over de ingrijpende gebeurtenis	☐	☐	☐	☐	☐
Maakte dat ik minder schuld voelde over de ingrijpende gebeurtenis	☐	☐	☐	☐	☐
Maakte dat ik minder woede voelde richting de andere partij	☐	☐	☐	☐	☐
Was emotioneel belastend voor mij	☐	☐	☐	☐	☐

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?					
(In) het bemiddelingscontact...	Helemaal niet	Een beetje niet	Neutraal	Een beetje wel	Helemaal wel
Hielp mij mijn leven in eigen hand te nemen	☐	☐	☐	☐	☐
Werd mijn stem gehoord	☐	☐	☐	☐	☐
Gaf me inzicht in mijn gevoelens en gedachten	☐	☐	☐	☐	☐
Verbeterde hoe anderen mij zien	☐	☐	☐	☐	☐
Gaf me de kans anderen te helpen	☐	☐	☐	☐	☐
Liet me in gesprek gaan over wat er is gebeurd	☐	☐	☐	☐	☐
Hielp mij anderen te betrekken bij wat er is gebeurd	☐	☐	☐	☐	☐
Zorgde ervoor dat ik me verbonden voelde met familie en vrienden	☐	☐	☐	☐	☐
Zorgde ervoor dat ik me verbonden voelde met anderen in eenzelfde situatie	☐	☐	☐	☐	☐
Was een verkeerde keuze voor mij	☐	☐	☐	☐	☐
Gaf me een slecht gevoel over mezelf	☐	☐	☐	☐	☐
Werd ik onvoldoende serieus genomen	☐	☐	☐	☐	☐

Verminderde mijn
vertrouwen in
anderen

☐☐☐☐☐

Wat vond u van het invullen van deze vragenlijst?

Wil u nog iets meegeven aan de onderzoekers?

Wil u nog iets meegeven aan Perspectief Herstelbemiddeling?

U heeft aangegeven eventueel deel te willen nemen aan een interview. Als u hier uw (voor)naam en uw e-mailadres en/of telefoonnummer achterlaat, neemt een van de onderzoekers contact met u op.

☐ Naam _____

☐ E-mailadres _____

☐ Telefoonnummer _____

Vragenlijst T2-Niet-deelnemer

U bent uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek naar herstelbemiddeling. U heeft hierover een informatiebrief ontvangen. De antwoorden op deze vragenlijst zijn niet inzichtelijk voor uw bemiddelaar. Voor deze vragenlijst is een wachtwoord nodig, dat bestaat uit uw initialen en verjaardag. Hieronder kunt u uw initialen invullen (Bijvoorbeeld: uw naam is Gerard Johannes Jansen, dan zijn uw initialen GJJ).

Hieronder kunt u de dag en de maand van uw verjaardag invullen (Bijvoorbeeld: u bent jarig op 12 mei, dan vult u 1205 in)

Fijn dat u deel wil nemen aan de vragenlijst. Het invullen duurt ongeveer een kwartier. **Deze vragenlijst** In deze vragenlijst wordt gebruik gemaakt van neutrale termen die aansluiten bij de informatie die Perspectief Herstelbemiddeling verspreidt. Zo wordt er niet gesproken over 'slachtoffer', 'dader' of 'misdrijf', maar wordt er in de vragenlijst gesproken over 'u', 'de andere partij' en 'ingrijpende gebeurtenis'. **Voordelen en risico's** Uw deelname helpt om herstelbemiddeling te verbeteren. U krijgt zelf geen directe beloning voor deelname aan het onderzoek. We denken niet dat dit onderzoek fysieke of psychologische risico's voor u inhoudt. Mocht het zijn dat u negatieve ervaart en u behoefte heeft aan hulpverlening, dan kunt u gratis contact opnemen met MINDKorrelatie. Meer informatie is te vinden via www.mindkorrekorrelatie.nl. De hulplijn is op maandag t/m vrijdag tussen 09.00 – 21.00 te bereiken via telefoonnummer: 0900-1450. U kunt MINDKorrelatie ook bereiken via de chat, WhatsApp of e-mail. Kijk daarvoor op de website. **Wat er met uw informatie gebeurt** De informatie wordt automatisch veilig opgeslagen. Alleen de onderzoekers (dus niet de bemiddelaars) hebben toegang tot de informatie die u aan ons geeft. Uw gegevens worden bewaard op een beveiligde digitale omgeving van het NSCR. Dit gebeurt in lijn met het beleid

voor het veilig verwerken en opslaan van gegevens. De gegevens worden in lijn met de Nederlandse Gedragscode voor Wetenschappelijke Integriteit voor minimaal 10 jaar bewaard. Daarna worden de data vernietigd. **Uw rechten** Deelname aan dit onderzoek is geheel vrijwillig. U kunt ervoor kiezen om niet deel te nemen, bepaalde vragen over te slaan of u terug te trekken uit het onderzoek. Daar zitten geen gevolgen aan. U mag ook op elk moment vragen stellen over het onderzoek. U kunt op elk moment uw deelname terugtrekken. Om dat te doen neemt u contact op met de onderzoeker (zie contactgegevens onderaan). Wij zullen uw gegevens dan verwijderen. **Vragen over het onderzoek / contact** Indien u vragen heeft, stel deze dan gerust. U kunt contact opnemen met de hoofdonderzoeker via a.bosma@perspectiefherstelbemiddeling.nl. Indien u vragen, klachten of informatie heeft waarmee u voor uw gevoel niet terecht kunt bij de hoofdonderzoeker, dan kunt ook contact opnemen met uw bemiddelaar of met secretariaat@nscr.nl. Zij kunnen u in contact brengen met de privacy officer. Kruis hieronder aan wat van toepassing is. De eerste twee opties zijn verplicht om deel te kunnen nemen aan het onderzoek.

☐

Ik heb het informatieformulier over het onderzoek ontvangen. Het informatieformulier geeft informatie over: het onderzoek, mijn rechten, de risico's en regels van deelname en wat er gebeurt met de gegevens.*

☐

Ik geef de onderzoeker toestemming om de voor dit onderzoek verzamelde gegevens te onderzoeken en om gegevens uit het dossier bij Perspectief Herstelbemiddeling te onderzoeken.*

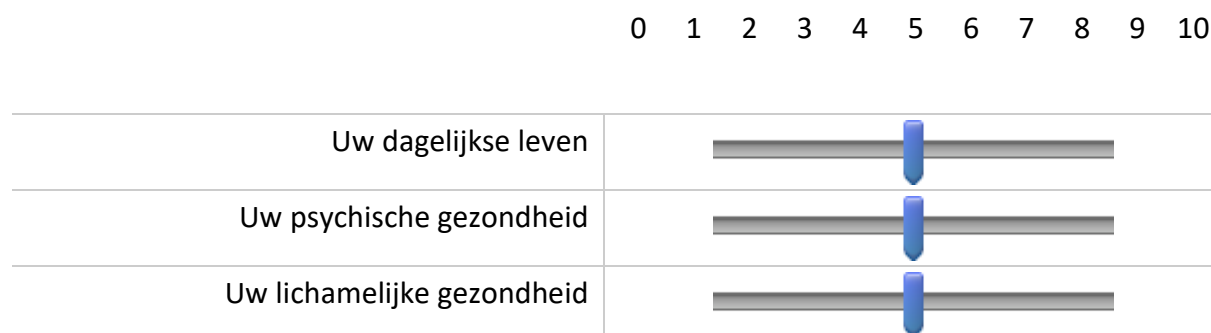
Kunt u het contact met Perspectief Herstelbemiddeling een cijfer geven van 0 tot 10? 0 is erg negatief, 10 is erg positief.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Uw ervaring	
-------------	--

Kunt u uw antwoord toelichten?

In hoeverre heeft de ingrijpende gebeurtenis op dit moment invloed op de volgende gebieden? 0 betekent helemaal niet, 10 betekent heel erg

Wat was de impact van het contact met de bemiddelaar op de volgende gebieden?

	Verslechterd e erg	Verslechterd e een beetje	Neutraa l	Verbeterd e een beetje	Verbeterd e erg
Contact met vrienden en familie	☐	☐	☐	☐	☐
Werksituatie	☐	☐	☐	☐	☐
Gevoelsleven en emoties	☐	☐	☐	☐	☐
Middelengebruik	☐	☐	☐	☐	☐
Vrijtijdsbesteding	☐	☐	☐	☐	☐
Spiritualiteit/religieuz e beleving	☐	☐	☐	☐	☐

Kunt u uw antwoorden toelichten?

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?					
Het contact met de bemiddelaar...	Helemaal niet	Een beetje niet	Neutraal	Een beetje wel	Helemaal wel
Maakte mij trots op mezelf	☐	☐	☐	☐	☐
Gaf mij een gevoel van zelfvertrouwen	☐	☐	☐	☐	☐
Maakte dat ik minder wraakgevoelens had richting de andere partij	☐	☐	☐	☐	☐
Maakte dat ik minder somber was over de ingrijpende gebeurtenis	☐	☐	☐	☐	☐
Maakte dat ik minder angstig was ten gevolg van de ingrijpende gebeurtenis	☐	☐	☐	☐	☐
Maakte dat ik minder schaamte voelde over de ingrijpende gebeurtenis	☐	☐	☐	☐	☐
Maakte dat ik minder schuld voelde over de ingrijpende gebeurtenis	☐	☐	☐	☐	☐

Maakte dat ik
minder woede
voelde richting
de andere partij

☐☐☐☐☐

Was
emotioneel
belastend voor
mij

☐☐☐☐☐

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?					
(In) het contact met de bemiddelaar...					
Hielp mij mijn leven in eigen hand te nemen ☐ ☐ ☐ ☐ ☐					
Werd mijn stem gehoord ☐ ☐ ☐ ☐ ☐					
Gaf me inzicht in mijn gevoelens en gedachten ☐ ☐ ☐ ☐ ☐					
Verbeterde hoe anderen mij zien ☐ ☐ ☐ ☐ ☐					
Gaf me de kans anderen te helpen ☐ ☐ ☐ ☐ ☐					
Liet me in gesprek gaan over wat er is gebeurd ☐ ☐ ☐ ☐ ☐					
Hielp mij anderen te betrekken bij wat er is gebeurd ☐ ☐ ☐ ☐ ☐					
Zorgde ervoor dat ik me verbonden voelde met familie en vrienden ☐ ☐ ☐ ☐ ☐					

Zorgde ervoor
dat ik me
verbonden
voelde met
anderen in
eenzelfde
situatie

☐☐☐☐☐

Was een
verkeerde
keuze voor
mij

☐☐☐☐☐

Gaf me een
slecht gevoel
over mezelf

☐☐☐☐☐

Werd ik
onvoldoende
serius
genomen

☐☐☐☐☐

Verminderde
mijn
vertrouwen in
anderen

☐☐☐☐☐

Wat vond u van het invullen van deze vragenlijst?

Wil u nog iets meegeven aan de onderzoekers?

Wil u nog iets meegeven aan Perspectief Herstelbemiddeling?

Bijlage 3. Wetenschappelijke verantwoording statistische analyses

De kwantitatieve analyse van de vragenlijsten is gebeurd aan de hand van drie verschillende stappen.

Schaalconstructie

Allereerst is gekeken naar in hoeverre de verschillende losse items (vragen in de vragenlijst) samen te voegen zijn tot één of meerdere overkoepelende schalen. Daarbij is ook rekening gehouden met de verschillende meetmomenten waarop de items gemeten zijn (T0, T1, T2D, T2ND). De volgende domeinen zijn onderzocht (in volgorde van de gestelde vragen in de vragenlijst):

1. Handelen van de bemiddelaar
2. Belang van het handelen van de bemiddelaar
3. Impact ingrijpende gebeurtenis op verschillende aspecten in het leven
4. Impact voorbereidend gesprek/bemiddeling op leefgebieden
5. Emotionele en psychologische impact
6. Agency en Communion

Voor elk van deze domeinen is een exploratieve factoranalyse (EFA) uitgevoerd om te beoordelen of de items binnen een domein een onderliggende schaal of meerdere factoren vormen. De factoranalyses zijn per meetmoment afzonderlijk uitgevoerd, vanwege de verschillen in steekproefomvang en om te controleren of er sprake is van longitudinale stabiliteit van de schalen.

De factoranalyses zijn uitgevoerd met maximum likelihood schatting en een oblique-rotatie (oblimin). Voor dat laatste is gekozen omdat binnen een domein meerdere onderliggende factoren (theoretisch) met elkaar samen kunnen hangen. Bijvoorbeeld binnen het domein Emotionele en psychologische impact kan een factor 'negatief affect' (somberheid en angst) samenhangen met een factor 'zelfbewuste emoties' (schaamte en schuld). Het is aannemelijk dat personen die meer somberheid ervaren ook meer schaamte of schuld rapporteren. Een oblimin-rotatie staat toe dat dergelijke factoren onderling correleren.

Het aantal factoren is bepaald op basis van parallel analysis en visuele inspectie van factorladingen (cut-off $\geq .30$), communaliteiten, model-fitindices (RMSEA, TLI, RMSR) en inhoudelijke interpreteerbaarheid. Daarnaast is vanwege de longitudinale structuur gecontroleerd of de factorstructuur op andere meetmomenten ook reproduceerbaar was. Indien dit niet het geval was is afgezien van het construeren van een longitudinale schaal. Er is dan gekozen voor afzonderlijke analyse van de items of theorie gedreven samenvoeging van items.

Voor de schalen "Handelen van de bemiddelaar" en "Belang van het handelen van de bemiddelaar" bleek de factorstructuur niet stabiel over de verschillende meetmomenten. Met

name op latere meetmomenten was sprake van beperkte variantie in items en instabiele factoroplossingen, waardoor geen consistente schaal kon worden geconstrueerd. De schalen met betrekking tot impact op leefgebieden lieten eveneens geen eenduidige en reproduceerbare factorstructuur zien. Factoroplossingen verschilden tussen meetmomenten en vertoonden regelmatig een samenhang met meerdere schalen, waardoor schaalvorming niet zuiver werd geacht. Voor “Emotionele en psychologische impact” suggereerde parallel analysis meerdere factoren. De verkregen factoroplossingen (2-, 3- en 4-factoroplossingen) vertoonden echter instabiliteit. Daarom is hier gekozen voor een theorie-gedreven benadering, waarbij inhoudelijk samenhangende emoties zijn gegroepeerd in subschalen (positief affect, negatief affect, zelfbewuste emoties en agressieve emoties). Deze subschalen zijn berekend als gemiddelden van de betreffende items en afzonderlijk getoetst op interne consistentie. De schaal “Agency en Communion” liet op het eerste meetmoment een interpreteerbare factorstructuur zien, waarbij onderscheid kon worden gemaakt tussen positieve agency en negatieve evaluaties. Bij de latere metingen bleek deze indeling minder consistent. Daarom is gekozen voor een eenvoudigere indeling, waarbij items zijn samengevoegd op basis van hun inhoudelijke betekenis (positieve en negatieve agency en communion).

Tot slot is voor de geconstrueerde schalen (“emotionele en psychologische impact” en “Agency en Communion”) de interne consistentie beoordeeld met Cronbach’s alpha en (voor twee-item schalen) de onderlinge itemcorrelatie als maat voor ω_t .

Beschrijvende en toetsende statistiek

Na constructie van de schalen zijn eerst beschrijvende statistieken berekend om inzicht te krijgen in de centrale tendens, spreiding en verdeling van de scores per domein en per meetmoment (T0, T1, T2D, T2ND). Per schaal en per meetmoment zijn het gemiddelde (of mediaan indien passend), de standaarddeviatie, minimum- en maximumscore en het aantal geldige waarnemingen gerapporteerd.

Voor schalen met een Likert-antwoordcategorie is aanvullend getoetst in hoeverre gemiddelde scores statistisch afwijken van het schaal midden (waarde 3). Hiertoe zijn one-sample t-toetsen uitgevoerd op gecentreerde scores (score = 3). Hiermee werd beoordeeld of respondenten gemiddeld hoger of lager scoorden dan de neutrale middenpositie. Vanwege kleinere steekproeven zijn zowel parametrische als niet-parametrische alternatieven bekeken. In sommige gevallen zijn per domein meerdere toetsen uitgevoerd (bijvoorbeeld per leefgebied en per meetmoment). Voor deze toetsen is gecorrigeerd voor multiple testing met de Benjamini–Hochberg-procedure.

Om te onderzoeken of scores verschilden naar achtergrondkenmerken zijn vergelijkende analyses uitgevoerd op basis van: geslacht, rol in de ingrijpende gebeurtenis (slachtoffer, dader/verdachte/veroorzaker, overig), delictgroep, leeftijd. Voor dichotome

groepsvariabelen (bijv. geslacht) zijn onafhankelijke t-toetsen uitgevoerd. Voor categorische variabelen met meer dan twee categorieën (rol, delictgroep) zijn eenweg-ANOVA's uitgevoerd. Indien significante groepsverschillen werden gevonden, zijn effectgroottes gerapporteerd om de praktische relevantie van de verschillen te duiden. Voor leeftijd (continue variabele) zijn lineaire regressieanalyses uitgevoerd waarbij de betreffende schaal als afhankelijke variabele en leeftijd als voorspeller werd opgenomen. Wederom zijn vanwege de kleine groepsgroottes correcties uitgevoerd en extra aandacht besteed aan robuustheid van resultaten.

Longitudinale analyses

In dit onderzoek is ook gekeken naar veranderingen over tijd. Gezien de onderzoeksopzet met herhaalde metingen is gekozen voor een benadering gebaseerd op verandering in gemiddelde scores binnen personen, zogenaamde change scores.

Voor elk domein zijn verschil- of change scores berekend tussen relevante meetmomenten:

- T1 – T0 (voorbereidend traject)
- T2D – T0 (lange termijn na bemiddeling)
- T2ND – T0 (lange termijn zonder bemiddeling)

Deze verschillcores geven per respondent de richting en omvang van verandering weer. Om te toetsen of de gemiddelde veranderingen statistisch significant afwijken van nul zijn gepaarde t-toetsen uitgevoerd tussen meetmomenten (bijv. T0 versus T1; T0 versus T2D). Hierbij zijn uitsluitend respondenten meegenomen met complete gegevens op beide meetmomenten.

Naast gemiddelde veranderingen is aanvullend gekeken naar individuele ontwikkelingstrajecten.

Bijlage 4. Topiclijst interviews

Inleiding

- Hoe bent u over Perspectief Herstelbemiddeling te weten gekomen?
 - o Aanmeldende partij of niet
 - o Doorverwijzer
- Waarom wilde u meedoen aan herstelbemiddeling?
 - o Eigen gevoel
 - o Relatie met de ander/anderen
- Heeft er een strafzaak plaatsgevonden?
 - o *Is de politie bij de zaak betrokken geweest*
 - o *Heeft een rechter naar de zaak gekeken*

Eerste gesprek

- Hoe is het gesprek met Perspectief tot stand gekomen?
- Wanneer heeft het eerste gesprek met de bemiddelaar ongeveer plaatsgevonden?
- Hoe heeft u het gesprek met de bemiddelaar voorbereid?
 - o *In hoeverre had u van tevoren bedacht wat u in dat gesprek wilde zeggen?*
 - o *Wist u van tevoren wat u met de bemiddelaar wilde bespreken?*
- Was er bij het eerste gesprek met de bemiddelaar iemand bij u als steun?
- Hoe heeft u het eerste gesprek met de bemiddelaar ervaren?
 - o *Hoe voelde u zich na het eerste gesprek met de bemiddelaar?*
 - Impact op gevoelsleven
 - o *Was er door het gesprek met de bemiddelaar iets veranderd bij u?*
 - *Positief of negatief*
- Hoe heeft u met de bemiddelaar gesproken over wat u wilde zeggen tijdens de bemiddeling?
 - o Zelf aangekaart of uitgevraagd
- Hoe heeft u het proces na het eerste gesprek ervaren?
 - o Veranderingen in dagelijks leven
 - o Andere kijk op delict
- Hoe keken mensen in uw directe omgeving naar uw keuze om bemiddeling aan te gaan?
 - o Vooraf besproken
 - o Gesprek aangaan over delict
- Wat waren uw verwachtingen voor het bemiddelingscontact?
 - o Intentie en doelen
 - o Hoe heeft de bemiddelaar met u gesproken over de reactie van de andere partij?

- Welk beeld had u bij de andere partij?
 - *Als u hem zou moeten beschrijven, welk gevoel had u dan bij de andere partij*
 - *Machtsbalans*

Bemiddeling

- Klopt het dat u door middel van *type bemiddeling* in contact bent geweest met de andere partij? → Wat vond u daarvan?
- Hoe heeft u het bemiddelingscontact ervaren?
- Hoe heeft u de bemiddeling voorbereid?
- Welke dingen wilde u graag bespreken?
- Was er tijdens het gesprek al iets waardoor u een verandering merkte?
- Heeft u achteraf dingen niet besproken die u van tevoren wel wilde bespreken?
- Hoe heeft u het bemiddelingscontact ervaren?
 - Koppeling naar eigen rol
 - Verwachtingen uitgekomen?
 - Reactie van de tegenpartij
- Heeft u tijdens het bemiddelingscontact iemand meegenomen als steun?
 - Welke relatie met deze persoon
 - Wat was de mening van die persoon over bemiddeling

De andere partij

- Hoe kwam de andere partij op u over tijdens de bemiddeling?
 - Machtsbalans
- Herkenning emoties bij andere partij
 - Zelfde emoties als iemand zelf

Geen bemiddeling

- Waarom heeft er geen bemiddelingscontact plaatsgevonden?
 - Eigen keuze om niet door te gaan
 - Keuze van de andere partij
 - Geen reactie
 - Geen interesse
 - De bemiddelaar vond het toch geen goed idee

Algehele ervaring

- Hoe kijkt u naar het gehele traject dat u heeft doorlopen bij Perspectief Herstelbemiddeling?
 - Wachtijd tussendoor
 - Terugkoppeling bemiddelaar

- Voorspelbaarheid traject
- Hoe was het om de bemiddelaar als onafhankelijke partij te hebben?
 - Meerzijdig partijdige houding
 - Steun tijdens gesprek?
- Welke veranderingen merkt u in uw dagelijkse leven na het traject bij Perspectief Herstelbemiddeling?
 - *Is er een periode voor en na bemiddeling/ voor, tijdens, na*
 - Fysiek, mentaal, sociaal, religieus, werk en middelengebruik
 - *Voorbeeld geven: sommige mensen zijn anders omgegaan met alcohol na de bemiddeling*
 - *Voelt u zichzelf zekerder over zichzelf/sterker/krachtiger/(etc. Agency)*
 - *Voelt u zichzelf meer verbonden met anderen (de ander, maatschappij, eigen omgeving)*
 - *Heeft u afspraken gemaakt met de ander tijdens bemiddeling waardoor er veranderingen zijn?*
- Wat vond u van uw deelname aan dit onderzoek?
 - Vragenlijsten
 - Interviews

Bijlage 5. Codeboek interviews

Aanmeldin g	Intake	Bemiddelingsconta ct	Bemiddelaar	Andere partij	Agency en Commu nion	Algemeen	Motivat ie	Onderzoe k
Aanleiding	Afspraken	Achteraf andere onderwerpen	Aandacht voor partij	Herkenning emoties	Agency	Afronding	Begrip	Ervaring onderzoek
Aanmeldin g	Ervaring	Afspraken	Begrip	Verwachting deelname	Communio n	Algehele ervaring	Confronter en	Ervaring interview
Eerste contact	Emoties	Emoties	Aan mijn kant	Inschatting ervaring	Verlies agency	Reactie omgeving	Gefaciliteerd contact	Ervaring vragenlijst
Eerste indruk	Impact	Steunfiguur	Onpartijdig	Machtsbalans	Verlies communio n	Verbeterpunt	Gehoord worden	
	Informatievoorzienin g	Impact	Beoordeling	Motivat ie ander		Kantelpunt	Herstel relatie	
	Steunfiguur	Verwachting	Verwachtingsmanageme nt	Reactie		Andere taak	Geen deelname	
	Verwachting	Vorbereiding	Gespreksleider	Terugkoppelin g		Strafproces	Verhaal delen	
	Vorbereiding	Visie pendelbemiddeling		Contacteren		Alternatief proces	Verwerking	
		Geen bemiddeling		Inzicht ander		Labelling	Erkenning	
		Ervaring		Relatie andere partij		Status quo	Afsluiting	
						Delict	Leerzaam	
						Tijd tussen delict en Perspectief Herstelbemiddelin g	Excuses	
						Impact moeite waard	Antwoorden	
						Privacy		
						Snelheid proces		
						Locatie		
						Spanning		

Bijlage 6. Aanvullende tabellen en statistische toetsen

Tabel 1

Inter-item correlaties van de schalen per meetmoment

	Meetmoment	N	r
Positief Affect	T0	97	0,716
	T1	56	0,825
	T2D	17	0,819
	T2ND	7	0,966
Woede en Wraak	T0	97	0,678
	T1	56	0,616
	T2D	17	0,779
	T2ND	7	0,913
Negatief Affect	T0	97	0,737
	T1	56	0,810
	T2D	17	0,593
	T2ND	7	0,951
Schaamte en Schuld	T0	97	0,757
	T1	56	0,821
	T2D	17	0,380
	T2ND	7	0,798

N = aantal respondenten; r = inter-item correlatie

Aantal items per schaal: k = 2

Tabel 2

Impact op levensdomeinen T2ND: gemiddelde scores en t-toetsen

	M	SD	Afwijking t.o.v. neutraal (score 3)	
			t	Interpretatie
Sociaal contact	2,57	0,53	-2,121	Neutraal
Werk	2,57	0,79	-1,441	Neutraal
Emoties	3,29	0,95	0,795	Neutraal
Middelengebruik	3,00	0,00	nvt	Neutraal
Vrijtijdsbesteding	2,86	0,38	-1,000	Neutraal
Spiritualiteit	3,14	1,07	0,354	Neutraal

De stellingen werden voorafgegaan door de vraag: Het bemiddelingscontact...

M = gemiddelde score; SD = standaarddeviatie; t = t-toetswaarde

**statistisch significant resultaat met correctie, p adj < ,05.*

Tabel 3*Emotionele en psychologische impact T2ND: gemiddelde scores en t-toetsen*

Schaal/item	M	SD	Afwijking t.o.v. neutraal (score 3)	
			t	Interpretatie
Schaal: Positief Affect	3,79	1,41	1,474	Neutraal
Maakte mij trots op mezelf	3,95	1,05		
Gaf mij een gevoel van zelfvertrouwen	4,00	1,03		
Schaal: Woede en wraak	2,50	1,41	-0,935	Neutraal
Maakte dat ik minder wraakgevoelens had richting de andere partij	3,20	1,09		
Maakte dat ik minder woede voelde richting de andere partij	3,13	1,29		
Schaal: Negatief affect	2,57	1,37	-0,829	Neutraal
Maakte dat ik minder somber was over de ingrijpende gebeurtenis	3,27	1,17		
Maakte dat ik minder angstig was ten gevolg van de ingrijpende gebeurtenis	3,34	1,13		
Schaal: Schaamte en Schuld	2,86	1,07	-0,354	Neutraal
Maakte dat ik minder schaamte voelde over de ingrijpende gebeurtenis	3,00	1,29		
Maakte dat ik minder schuld voelde over de ingrijpende gebeurtenis	3,05	1,18		
Was emotioneel belastend voor mij	4,29	0,76	4,500*	Verhoogd

*De stellingen werden voorafgegaan door de vraag: Het bemiddelingcontact...**M = gemiddelde score; SD = standaarddeviatie; t = t-toetswaarde***statistisch significant resultaat met correctie, p adj < ,05.***Tabel 4***Positieve en negatieve agency en communion T2ND: gemiddelde scores en t-toetsen*

Schaal/item	M	SD	Afwijking t.o.v. neutraal (score 3)	
			t	Interpretatie
Positieve agency en communion	3,61	0,67	2,380	Neutraal
Hielp mij mijn leven in eigen hand te nemen	3,86	0,69		
Werd mijn stem gehoord	4,71	0,49		
Gaf me inzicht in mijn gevoelens en gedachten	4,14	0,69		
Verbeterde hoe anderen mij zien	3,00	1,16		
Gaf me de kans anderen te helpen	3,14	1,07		
Liet me met anderen in gesprek gaan over wat er is gebeurd	4,00	0,82		

Hielp mij anderen te betrekken bij wat er is gebeurd	3,29	1,25		
Zorgden ervoor dat ik me verbonden voelde met mijn familie en vrienden	2,86	1,07		
Zorgden ervoor dat ik me verbonden voelde met anderen in eenzelfde situatie	3,00	1,41		
Negatieve agency en communion	1,71	0,91	-3,753*	Verlaagd
Was een verkeerde keuze voor mij	1,29	0,76		
Gaf me een slecht gevoel over mijzelf	1,43	0,79		
Werd ik onvoldoende serieus genomen	1,71	1,25		
Verminderde mijn vertrouwen in anderen	2,43	1,51		

De stellingen werden voorafgegaan door de vraag: Het bemiddelingscontact...

M = gemiddelde score; SD = standaarddeviatie; t = t-toetswaarde

**statistisch significant resultaat met correctie, p adj < ,05.*

Tabel 5.

Gemiddelde verandering (change scores) per leefgebied en meetmoment

Leefgebied	Meetmoment	N	M	SD
Sociale relaties	T0-T1	23	0.04	1.19
	T0-T2D	12	0.08	0.90
	T0-T2ND	6	0.00	0.89
Werk	T0-T1	23	-0.09	0.42
	T0-T2D	12	-0.08	0.67
	T0-T2ND	6	0.00	0.00
Gevoelens en emoties	T0-T1	23	0.35	1.37
	T0-T2D	12	0.08	0.67
	T0-T2ND	6	0.33	1.86
Middelengebruik	T0-T1	22	-0.05	0.49
	T0-T2D	10	0.10	0.32
	T0-T2ND	6	0.00	0.00
Vrijtijdsbesteding	T0-T1	23	0.26	0.81
	T0-T2D	12	0.33	0.89
	T0-T2ND	6	0.00	1.10
Religie	T0-T1	21	0.00	0.63
	T0-T2D	12	0.00	0.74
	T0-T2ND	6	0.17	0.75

Noot. *M = gemiddelde verandering (change score); SD = standaarddeviatie van de verandering. Positieve waarden duiden op een toename tussen meetmomenten; negatieve waarden op een afname.*

Tabel 6.

Gemiddelde verandering (change scores) per leefgebied en meetmoment

Schaal	Meetmoment	N	M	SD
Positief affect	T0-T1	24	0.21	0.85

Negatief affect	T0-T2D	11	-0.05	0.76
	T0-T2ND	6	-0.05	1.22
	T0-T1	24	0.52	0.99
Schaamte en schuld	T0-T2D	11	0.95	0.93
	T0-T2ND	6	0.17	0.52
	T0-T1	24	0.17	0.89
Woede en wraak	T0-T2D	11	0.14	0.60
	T0-T2ND	6	-0.05	0.89
	T0-T1	24	0.38	1.01
Emotionele belasting	T0-T2D	11	0.41	1.00
	T0-T2ND	6	-1.08	1.20
	T0-T1	24	0.33	1.17
	T0-T2D	11	0.55	1.29
	T0-T2ND	6	0.67	1.21

Noot. *M* = gemiddelde verandering (change score); *SD* = standaarddeviatie van de verandering. Positieve waarden duiden op een toename tussen meetmomenten; negatieve waarden op een afname.

Tabel 7.

Gemiddelde verandering (change scores) per leefgebied en meetmoment

Schaal	Meetmoment	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Positieve agency	T0-T1	24	0.17	0.61
	T0-T2D	11	0.05	0.37
	T0-T2ND	6	-0.21	0.66
Negatieve agency	T0-T1	24	0.31	0.91
	T0-T2D	11	0.05	0.10
	T0-T2ND	6	0.50	1.10

Noot. *M* = gemiddelde verandering (change score); *SD* = standaarddeviatie van de verandering. Positieve waarden duiden op een toename tussen meetmomenten; negatieve waarden op een afname.

Tabel 8.

Gemiddelde verandering (change scores) per leefgebied en meetmoment

Leefgebied	Meetmoment	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Dagelijks leven	T0-T1	24	-0.54	2,47
	T0-T2D	12	-1.83	2,29
	T0-T2ND	6	-0.17	1,72
Psychische gezondheid	T0-T1	24	-0.54	2,06
	T0-T2D	12	-2.08	3,23
	T0-T2ND	6	-0.33	2,80
Lichamelijke gezondheid	T0-T1	24	-0.33	2,08
	T0-T2D	12	-2.33	1,78
	T0-T2ND	6	-1.00	1,26

Noot. *M* = gemiddelde verandering (change score); *SD* = standaarddeviatie van de verandering. Positieve waarden duiden op een toename tussen meetmomenten; negatieve waarden op een afname.

Het NSCR is
onderdeel van de
institutenorganisatie
van de Nederlandse
Organisatie voor
Wetenschappelijk
Onderzoek (NWO)

Bezoekadres:
De Boelelaan 1077
1081 HV Amsterdam

Postadres:
Postbus 71304
1008 BH Amsterdam

T 020 598 5239
E nscr@nscr.nl
W www.nscr.nl

nscr

Nederlands Studiecentrum
Criminaliteit en Rechtshandhaving